

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

**KAMUSAL MEKÂNLARDA KENTSEL PEYZAJ DONATILARININ
ÖNEMİNİN ANTALYA KALEİÇİ ÖRNEĞİNDE İRDELENMESİ**

Süleyman AYDOĞMUŞ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

PEYZAJ MİMARLIĞI

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZİRAN 2022

ANTALYA

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

KAMUSAL MEKÂNLARDA KENTSEL PEYZAJ DONATILARININ
ÖNEMİNİN ANTALYA KALEİÇİ ÖRNEĞİNDE İRDELENMESİ

Süleyman AYDOĞMUŞ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

PEYZAJ MİMARLIĞI

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZİRAN 2022

ANTALYA

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KAMUSAL MEKÂNLARDA KENTSEL PEYZAJ DONATILARININ
ÖNEMİNİN ANTALYA KALEİÇİ ÖRNEĞİNDE İRDELENMESİ

Süleyman AYDOĞMUŞ

PEYZAJ MİMARLIĞI

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bu tez 22/06/2022 tarihinde jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Reyhan ERDOĞAN (Danışman)

Doç. Dr. Ahmet BENLİAY

Dr. Öğr. Üyesi Ulvi Erhan EROL

ÖZET

KAMUSAL MEKÂNLARDA KENTSEL PEYZAJ DONATILARININ ÖNEMİNİN ANTALYA KALEİÇİ ÖRNEĞİNDE İRDELENMESİ

Süleyman AYDOĞMUŞ

Yüksek Lisans Tezi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Reyhan ERDOĞAN

Haziran 2022; 129 sayfa

Kentsel mekânlar tüm kentsel olayların gerçekleştiği, toplumun sosyo-ekonomik ve kültürel yapısına bağlı olarak şekillenen alanlardır. Kamusal mekânlar ise toplumdan herkesin ortak kullanım alanı olan, kamusal ihtiyaçların karşılandığı ve belli bir otoritenin denetiminde olan alanlardır. Kamusal alanların etkin özellikleri kent sağlığıyla yakından ilişkili olup, mekân kalitesi de doğrudan yaşam kalitesini etkilemektedir.

Kullanıcı merkezli tasarlanan alanlarda mekânsal kalite analizine konu olabilecek birçok etken bulunmaktadır. Literatürde de öncelikli ve en önemli ölçütlerin işlevsellik, estetik, tasarım/biçim ve konfor olduğu ortaya konmuştur. Birçok araştırmacının benzer şekilde belirlemiş olduğu işlevsellik ölçütü, mekânın kalitesinin sağlanmasında bir gereklilik olarak görülmektedir. İşlevsellik özelliğinin yüksek olması bir mekânın kalitesini artırmakta ve kullanıcıya kullanım kolaylığı sağlamaktadır. Kullanıcıya sağladığı faydalar bakımından da kentsel peyzaj donatıları kamusal mekânların işlevselliğine katkı sağlayan en önemli parçalardan biri olarak görülmektedir. Kamusal mekânlar ve kentsel peyzaj donatıları arasındaki ilişki tasarım ilkeleri, işlevsellik ve yerleşim gibi birçok başlık altında ele alınmıştır. Mevcut çalışmalara ek olarak bu çalışma kamusal mekânlar ve kentsel peyzaj donatıları arasındaki ilişkiyi donatılarda kullanılan malzemeler bağlamında ele almıştır. Kaleiçi örneğinde de, kentsel peyzaj donatılarında kullanılan malzemelerin mekânla olan ilişkisini araştırmak çalışmanın özgünlüğünü oluşturmaktadır.

Antalya Kaleiçi tarihi mimari bütünlüğü ve oluşturduğu atmosferle hem kent hem de ülke turizmde önemli bir yere sahiptir. Mekânsal algı bakımından da etkili bir kentsel kimliğe sahip olan Kaleiçi bölgesi eski yapılarıyla beraber, günümüze kadar ulaşan tarihi Akdeniz liman kentleri içerisinde de en değerlilerinden birisidir. Bu sebepten de sonradan alana yerleştirilen kentsel peyzaj donatılarının dayanıklı ve konforlu olması yanında tarihi dokuyla da uyumlu olması gerekmektedir. Bu kapsamda Kaleiçi bölgesinde 24 tipte 862 adet kentsel peyzaj donatısı incelenmiş ve mekân, donatı ve malzeme arasındaki ilişkiye bakılarak mekân kalitesine olan etkileri değerlendirilmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Kaleiçi, Kamusal Mekân, Kent Mobilyası, Kentsel Peyzaj Donatısı, Malzeme, Mekân Kalitesi

JÜRİ: Prof. Dr. Reyhan ERDOĞAN

Doç. Dr. Ahmet BENLİAY

Dr. Öğr. Üyesi Ulvi Erhan EROL

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE IMPORTANCE OF URBAN LANDSCAPE EQUIPMENT IN PUBLIC SPACES ON THE CASE OF ANTALYA KALEİÇİ

Süleyman AYDOĞMUŞ

MSc. Thesis in Landscape Architecture

Supervisor: Prof. Dr. Reyhan ERDOĞAN

June 2022; 129 pages

Urban spaces are key areas in which occurs all the urban activities and shaped by the societies' socio-economic and cultural structure. Public spaces are shared areas which would be used by all participants of the society and satisfying public needs of the dependent society and controlled by the local authorities. Active specifications of the public spaces are closely related with public health and directly effect on the space quality perception.

Spaces which were design mainly on the user centered, there are many different factors that are issued with space quality analysis. Most effectively and primary criterions in research literature are functionality, aesthetics, design/shape and comforts. Like the many other researchers, the criterions "Functionality" is a necessity for achieving good space quality. If the functionality criteria were high, a space quality will be more satisfying and should give to the space user a better using experience. By the aspect of the benefits for the users, urban landscape furniture are important indigents of public spaces which gain multi functionality of the space. Relationship between public spaces and urban landscape furniture are discussed under many titles like design principles, functionality and their spacing. Moreover, this study is discussed the urban landscape furniture in addition to the recent literature by the aspect of the material which was used for current urban furniture. The unique aspect of this study is that material of the urban landscape furniture design has discussed in the term of the integration for the general space design in case study of the Antalya Kaleici.

Antalya Kaleici is an important space with its unique space qualities like the architectural integration and its unique sense of space and an important touristic attraction center for both Turkey and Antalya. By the aspect of the space perception, Kaleici has a powerful urban identity and with its yacht port and historical vernacular buildings one of the most important port city settlements in Mediterranean cost. Because of them the urban furniture in Kaleici region must be stable, comfortable and suitable with the historic town center. In this scope it is investigated that 862 different urban furniture in 24 different types in Kaleici old town region and it is estimated that the effect of the urban furniture to the space quality by the aspect of the relationship space furniture and its materials.

KEYWORDS: Kaleiçi, Material, Public Space, Space Quality, Urban Furniture, Urban Landscape Equipment.

COMMITTEE: Prof. Dr. Reyhan ERDOĞAN

Assoc. Prof. Dr. Ahmet BENLİAY

Asst. Prof. Dr. Ulvi Erhan EROL

ÖNSÖZ

Bugün neredeyse tamamen doğanın bize sağladığı imkânlar veya çevremizin bize sunduğu olanaklarla oluşturulmuş mekânlarda yaşamımızı sürdürmekteyiz. Bu mekânlar bazen doğayla uyumlu bazen de ısrarcı bir şekilde uyumsuz olarak yapılaşştırdığımız alanlardan oluşmaktadır. Kurmuş olduğumuz bu yapılı çevre insan toplumunun yaşam kalitesini artırmış ve evrimsel sürecinde diğer türlerin önünde yer almasını sağlamıştır. İsrarcı ve istikralı gelişimimiz bizi bu mücadelede başarılı kılsa da çevre üzerinde süregelen kontrolsüz bir tüketime sebep olmaktadır.

Doğa ve insan arasındaki iletişimin en etkili tercümanlarından birisi olan peyzaj mimarlığı mesleği her zaman çevresiyle uyumlu mekânlar oluşturmayı kendisine ilke edinmiştir. Kentsel peyzaj donatıları da bu uyumu sağlama konusunda önemli enstrümanları olmuştur. Bu çalışmayla da donatılarda kullanılan malzemelerin çevresiyle uyumlu olmasının ne denli önemli olduğuna vurgu yapılmış ve sürdürülebilir malzeme kullanımının hem çevreye hem de yaşam kalitesine olan etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır.

Araştırmamın her aşamasında değerli bilgi ve düşünceleriyle çalışmama yön veren danışman hocam Sayın Prof. Dr. Reyhan ERDOĞAN'a ve değerli katkılarıyla çalışmamama destek olan saygı değer hocam Dr. Öğr. Üyesi Hilmi Ekin OKTAY'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans eğitimime başlama konusunda bana destek olan değerli arkadaşım Almira UZUN ve bu tez çalışması boyunca katkılarını esirgemeyen değerli arkadaşlarım Nihan KURTULAN ve Nagihan KURTULAN'da ayrıca teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	v
AKADEMİK BEYAN.....	viii
KISALTMALAR.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	xiv
1. GİRİŞ.....	1
2. KAYNAK TARAMASI.....	3
2.1. Kent, Mekân Ve Kamusal Mekânlarla İlgili Kuramsal Bilgiler.....	3
2.1.1. Kent kavramı	3
2.1.2. Mekân kavramı	4
2.1.3. Kentsel mekân kavramı.....	5
2.1.4. Mekânsal kalite kavramı	9
2.1.5. Mekânsal kalite ölçütleri.....	11
2.2. Kent Mobilyası Ve Kamusal Mekân İlişkisi.....	15
2.2.1. Kent mobilyası.....	15
2.2.2. Kent mobilyasının mekân kalitesine olan etkisi	16
2.2.3. Kent mobilyası, kamusal mekân ve malzeme ilişkisi	17
3. MATERYAL VE METOT.....	25
3.1. Materyal.....	25
3.2. Metot.....	30
4. BULGULAR.....	36
4.1. Birinci Güzergâh Gözlem Değerleri.....	36
4.2. İkinci Güzergâh Gözlem Değerleri.....	43

4.3. Üçüncü Güzergâh Gözlem Değerleri.....	54
4.4. Dördüncü Güzergâh Gözlem Değerleri	67
4.5. Beşinci Güzergâh Gözlem Değerleri	78
4.6. Altıncı Güzergâh Gözlem Değerleri.....	93
4.7. Yedinci Güzergâh Gözlem Değerleri	100
4.8. Bölüm Değerlendirmesi	108
5. TARTIŞMA.....	117
6. SONUÇLAR.....	120
7. KAYNAKLAR	125
8. EKLER	128
ÖZGEÇMİŞ	

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kamusal Mekânlarda Kentsel Peyzaj Donatılarının Öneminin Antalya Kaleiçi Örneğinde İrdelenmesi” adlı bu çalışmanın, akademik kurallar ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını belirtir, bu tez çalışmasında bana ait olmayan tüm bilgilerin kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

22/06/2022

Süleyman AYDOĞMUŞ

KISALTMALAR

Kısaltmalar

DPT : Devlet Planlama Teşkilatı

TDK : Türk Dil Kurumu

MGM : Meteoroloji Genel Müdürlüğü

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Bakan ve Konuk (1987) 'a göre kentsel mekânların sınıflandırılması.....	7
Şekil 2.2. Mail ve Hannah (2009) “Mekânı iyi yapan nedir ?”	15
Şekil 2.3. Metalin kent mobilyası üretiminde kullanım örnekleri	19
Şekil 2.4. Kent mobilyası üretiminde ahşap malzeme kullanım örnekleri.....	20
Şekil 2.5. Betondan üretilen kent mobilyası örnekleri	20
Şekil 2.6. Doğal taşların kent mobilyası üretiminde kullanım örnekleri	21
Şekil 2.7. Plastik kent mobilyası örnekleri.....	21
Şekil 2.8. Fırınlanmış malzemelerin kent mobilyalarında kullanım örnekleri.....	22
Şekil 2.9. Kamusal alanlarda kullanılan kompozit malzeme örnekleri.....	23
Şekil 2.10. Cam malzemenin kent mobilyasındaki kullanım örnekleri.....	23
Şekil 2.11. Mekân kalitesi, kent mobilyası ve malzeme ilişkisi	24
Şekil 3.1. Antalya Kaleiçi konumu	25
Şekil 3.2. 1992 Antalya Kaleiçi Koruma Amaçlı İmar Planı	26
Şekil 3.3. Kaleiçi Kentsel ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı Nazım İmar Planı	27
Şekil 3.4. Kaleiçi bölgesinde inceleme yapılan sokak ve alanlar	28
Şekil 3.5. Araştırma Süreci Akış Diyagramı.....	31
Şekil 3.6. Kamusal Mekân, Mekan Kalitesi ve Kent Mobilyası İlişki Şeması	32
Şekil 3.7. Mekân Kalitesi, Kent Mobilyası ve Malzeme İlişki Şeması.....	33
Şekil 3.8. Örnek Kentsel Peyzaj Donatısı Gözlem Formuna.....	34
Şekil 3.9. Örnek Kentsel Peyzaj Donatısı Gözlem Değerleri Formu.....	35
Şekil 4.1. Birinci Güzergâhın konumu.....	36
Şekil 4.2. Aydınlatma Tip-1 birinci güzergâh gözlem değerleri	38
Şekil 4.3. Bilgilendirme Tip-1 birinci güzergâh gözlem değerleri	39
Şekil 4.4. Bilgilendirme Tip-3 birinci güzergâh gözlem değerleri	40
Şekil 4.5. Bilgilendirme Tip-4 birinci güzergâh gözlem değerleri	41

Şekil 4.6. İkinci güzergâh konumu	43
Şekil 4.7. Oturma Birimi Tip-5 ikinci güzergâh gözlem değerleri	45
Şekil 4.8. Oturma Birimi Tip-6 ikinci güzergâh gözlem değerleri	46
Şekil 4.9. Oturma Birimi Tip-7 ikinci güzergâh gözlem değerleri	47
Şekil 4.10. Oturma Birimi Tip-8 ikinci güzergâh gözlem değerleri	48
Şekil 4.11. Aydınlatma Tip-3 ikinci güzergâh gözlem değerleri.....	49
Şekil 4.12. Bilgilendirme Tip-4 ikinci güzergâh gözlem değerleri.....	50
Şekil 4.13. Bilgilendirme Tip-5 ikinci güzergâh gözlem değerleri.....	51
Şekil 4.14. Üçüncü güzergâh konumu	54
Şekil 4.15. Oturma Birimi Tip-3 üçüncü güzergâh gözlem değerleri.....	56
Şekil 4.16. Oturma Birimi Tip-4 üçüncü güzergâh gözlem değerleri.....	57
Şekil 4.17. Aydınlatma Tip-1 üçüncü güzergâh gözlem değerleri	58
Şekil 4.18. Aydınlatma Tip-2 üçüncü güzergâh gözlem değerleri	59
Şekil 4.19. Saksı Tip-2 üçüncü güzergâh gözlem değerleri	60
Şekil 4.20. Saksı Tip-3 üçüncü güzergâh gözlem değerleri	61
Şekil 4.21. Saksı Tip-7 üçüncü güzergâh gözlem değerleri	62
Şekil 4.22. Saksı Tip-8 üçüncü güzergâh gözlem değerleri	63
Şekil 4.23. Bilgilendirme Tip-1 üçüncü güzergâh gözlem değerleri	64
Şekil 4.24. Dördüncü güzergâh konumu.....	67
Şekil 4.25. Oturma Birimi Tip-2 dördüncü güzergâh gözlem değerleri	69
Şekil 4.26. Aydınlatma Tip-1 dördüncü güzergâh gözlem değerleri	70
Şekil 4.27. Saksı Tip-1 dördüncü güzergâh gözlem değerleri.....	71
Şekil 4.28. Saksı Tip-2 dördüncü güzergâh gözlem değerleri.....	72
Şekil 4.29. Saksı Tip-3 dördüncü güzergâh gözlem değerleri.....	73
Şekil 4.30. Bilgilendirme Tip-1 dördüncü güzergâh gözlem değerleri.....	74
Şekil 4.31. Bilgilendirme Tip-4 dördüncü güzergâh gözlem değerleri.....	75

Şekil 4.32. Beşinci güzergâh konumu.....	78
Şekil 4.33. Oturma Birimi Tip-1 beşinci güzergâh gözle değerleri.....	80
Şekil 4.34. Aydınlatma Tip-1 beşinci güzergâh gözlem değerleri.....	81
Şekil 4.35. Saksı Tip-1 beşinci güzergâh gözlem değerleri.....	82
Şekil 4.36. Saksı Tip-2 beşinci güzergâh gözlem değerleri.....	83
Şekil 4.37. Saksı Tip-3 beşinci güzergâh gözlem değerleri.....	84
Şekil 4.38. Saksı Tip-4 beşinci güzergâh gözlem değerleri.....	85
Şekil 4.39. Saksı Tip-5 beşinci güzergâh gözlem değerleri.....	86
Şekil 4.40. Saksı Tip-6 beşinci güzergâh gözlem değerleri.....	87
Şekil 4.41. Bilgilendirme Tip-1 beşinci güzergâh gözlem değerleri	88
Şekil 4.42. Bilgilendirme Tip-2 beşinci güzergâh gözlem değerleri	89
Şekil 4.43. Bilgilendirme Tip-3 beşinci güzergâh gözlem değerleri	90
Şekil 4.44. Altıncı güzergâh konumu.....	93
Şekil 4.45. Aydınlatma Tip-1 altıncı güzergâh gözlem değerleri.....	95
Şekil 4.46. Saksı Tip-3 altıncı güzergâh gözlem değerleri	96
Şekil 4.47. Bilgilendirme Tip-1 altıncı güzergâh gözlem değerleri.....	97
Şekil 4.48. Bilgilendirme Tip-4 altıncı güzergâh gözlem değerleri.....	98
Şekil 4.49. Yedinci güzergâh konumu	100
Şekil 4.50. Aydınlatma Tip-1 yedinci güzergâh gözlem değerleri	102
Şekil 4.51. Saksı Tip-2 yedinci güzergâh gözlem değerleri	103
Şekil 4.52. Saksı Tip-3 yedinci güzergâh gözlem değerleri	104
Şekil 4.53. Saksı Tip-8 yedinci güzergâh gözlem değerleri	105
Şekil 4.54. Bilgilendirme Tip-1 yedinci güzergâh gözlem değerleri.....	106
Şekil 4.55. Kompozit beton gövde ve ahşap yüzeyli bank önerileri.....	111
Şekil 4.56. Metal gövde ve ahşap yüzeyli bank önerileri	111
Şekil 4.57. Kompozit beton saksı önerileri	112

Şekil 4.58. Kompozit beton ve korten metal levhalı bilgilendirme panosu önerileri ...	112
Şekil 4.59. Kompozit beton sakı ve metal bankın bir arada kullanım senaryosu.....	113
Şekil 4.60. Kompozit beton bank ve metal bankların dairesel kullanım senaryosu	113
Şekil 4.61. Kompozit beton ve metal bankların dörtgen kullanım senaryosu.....	114
Şekil 4.62. Kompozit saksı ve metal oturma birimleriyle oluşan grup oturma alanı ...	114
Şekil 4.63. Metal ve kompozit oturma birimleriyle oluşan grup oturma tasarımı.....	115
Şekil 4.64. Ahşap yüzey tahrip olsa bile oturma işlevini sürdüren oturma birimleri ...	115
Şekil 4.65. Kompozit ve metal donatılardan oluşan dinleme ve güneşlenme birimi ...	116
Şekil 6.1. Öneri oturma birimlerin dörtgen biçimli kullanım senaryosu	122
Şekil 6.2. Öneri oturma birimlerin dairesel biçimli kullanım senaryosu	122
Şekil 6.3. Öneri beton saksıların kullanım senaryosu	123
Şekil 6.4. Öneri bilgilendirme panosunun kullanım senaryosu	123
Şekil 6.5. Öneri bilgilendirme panosunun kullanım senaryosu	124

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1. Greene mekân kalitesi parametreleri.....	13
Çizelge 2.2. Mekânsal Kalite Ölçütleri.....	14
Çizelge 3.1. Çalışma materyali olarak belirlenen kentsel peyzaj donatısı adetleri	29
Çizelge 4.1. Birinci Güzergâh “Kamusal Mekân Gözlem Formu” değerleri.....	37
Çizelge 4.2. Birinci güzergâh donatı-mekan-malzeme uyum analizi	42
Çizelge 4.3. İkinci güzergâh “Kamusal Mekân Gözlem Formu” değerleri	44
Çizelge 4.4. İkinci güzergâh donatı-mekan-malzeme uyum analizi (1. kısım).....	52
Çizelge 4.5. İkinci güzergâh donatı-mekan-malzeme uyum analizi (2. kısım).....	53
Çizelge 4.6. Üçüncü güzergâh “Kamusal Mekân Gözlem Formu” değerleri	55
Çizelge 4.7. Üçüncü güzergâh donatı-mekan-malzeme uyum analizi (1. kısım).....	65
Çizelge 4.8. Üçüncü güzergâh donatı-mekan-malzeme uyum analizi (2. kısım).....	66
Çizelge 4.9. Dördüncü güzergâh “Kamusal Mekân Gözlem Formu” değerleri.....	68
Çizelge 4.10. Dördüncü güzergâh donatı-mekân-malzeme uyum analizi (1. kısım)	76
Çizelge 4.11. Dördüncü güzergâh donatı-mekân-malzeme uyum analizi (2. kısım)	77
Çizelge 4.12. Beşinci güzergâh “Kamusal Mekân Gözlem Formu” değerleri.....	79
Çizelge 4.13. Beşinci güzergâh donatı-mekân-malzeme uyum analizi (1. kısım)	91
Çizelge 4.14. Beşinci güzergâh donatı-mekân-malzeme uyum analizi (2. kısım)	92
Çizelge 4.15. Altıncı güzergâh “Kamusal Mekân Gözlem Formu” değerleri.....	94
Çizelge 4.16. Altıncı güzergâh donatı-mekân-malzeme uyum analizi	99
Çizelge 4.17. Yedinci güzergâh “Kamusal Mekân Gözlem Formu” değerleri	101
Çizelge 4.18. Yedinci güzergâh donatı-mekân-malzeme uyum analizi.....	107
Çizelge 4.19. Bölgelere göre kentsel peyzaj donatısı uyum durumları.....	108

1. GİRİŞ

Dünyada hızlı aratan nüfusla beraber, insanların ihtiyaçlarını tümüyle karşılayabildikleri kentler de hızla büyüdü. Bu hızlı büyüme her ne kadar insanın yaşam kalitesini artırsa da, kentlerin inşasında kullanılan doğal ve endüstriyel malzemelerin kontrolüz tüketimine sebep olmaktadır. İdeal bir kent ve doğa dengesi ancak ve ancak kısıtlı kaynaklardan elde edilen bu malzemelerin verimli ve sürdürülebilir kullanımıyla mümkün olmaktadır. Kamusal mekânlarda yer alan kent mobilyalarının da verimli ve sürdürülebilir malzemelerden yapılıyor olması bu kapsamda önem taşımaktadır.

Kamusal mekânlar, kentin bütünlüğünü, işlevselliğini ve sağlıklı olmasını amaçlayan alanlardır (Bakan, 1981). Kamusal mekânların düzenlenmesinde, kentsel ortamın kimliğini korumaya, kamusal alanı çekici kılmaya ve çevresel değerlere duyarlılığa dikkat edilmelidir (Çubuk 1999). Kamusal mekânlar insanın günlük yaşam alışkanlıkları ve kentten beklentileriyle beraber sürekli gelişen ve değişen yapılara sahiptirler. Her geçen gün gelişen kamusal mekânlar kentlinin yaşam kalitesini artırmakta ve çevreyle olan etkileşimini çeşitlendirmektedir. Kentlinin hızlı yaşam akışında ve ihtiyaçlarının karşılanmasında birçok ölçüt önemlidir. Kent mobilyaları da kamusal mekânlarda bu ihtiyaçların karşılanma konusunda etkin unsurlardan birisidir.

Herhangi bir peyzaj alanında ya da kent mekânında, kullanıcıların konfor, bilgi, dolaşım kontrolü, koruma, eğlenme gibi ihtiyaçlarına cevap verecek biçimde yerleştirilmiş elemanlar “Donatı Elemanları” veya “Kent Mobilyası” adı altında toplanır (Y.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu 1992). Bu çalışma kapsamında da yeni bir bakış açısı getirmek amacıyla “Kent Mobilyası” yerine “Kentsel Peyzaj Donatısı” ifadesi kullanılacaktır.

Kamusal alanlarda mekân kalitesini belirleyen önemli ölçütlerden biri kentsel peyzaj donatılarıdır. Tüm bunlarla beraber kullanıcıyla kent donatısı arasındaki iletişim, kent donatısının yapıldığı malzemelerle mümkün olmaktadır. Yapım tekniklerinin imkân verdiği ölçüde kentsel peyzaj donatılarının üretiminde, beton, ahşap, metal ve alaşımları, cam, plastik, akrilik, fiberglass, mermer, granit, tuğla en çok kullanılan malzemelerdir. Bu malzemeler çoğu zaman doğa ve canlıların vereceği zararlara karşı dayanıklılığından dolayı tercih edilir. Olgun Rifat 2013 çalışmasında yaptığı testler sonucunda vandalizm eylem türlerinin tamamının donatı elemanlarının malzeme türü ile anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur.

Çevre ve insan faktörünün yanında diğer alan özellikleri ve çeşitli kullanıcı profillerini de hesaba katmak, kamusal mekânlar için tasarlanacak kentsel peyzaj donatılarının malzeme seçiminin daha doğru olmasını sağlayacaktır. Böylelikle işlevselliğin artacağı, mekân kalitesinin yükseleceği ve sürdürülebilir kaynak tüketiminin sağlanacağı düşünülmektedir. Bu çalışmayla da kamusal mekânlarda, alana uygun malzemelerle tasarlanan kentsel peyzaj donatısının önemini incelemek ve Kaleiçi örneğinde mekân kalitesine olan etkisinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Proje alanı olarak seçilen Kaleiçi bölgesi üzerinden kentsel peyzaj donatılarında kullanılan malzeme ve mekân kalitesi arasındaki ilişkiyi araştırmayı amaçlayan bu tez çalışması 6 aşamada gerçekleşmiştir.

Bu çalışma kapsamında kamusal mekânlarda kullanılan kent mobilyası malzemeleri belirlemek amacıyla Antalya merkezde yer alan Kaleiçi bölgesi çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Literatür taramalarıyla beraberinde kuramsal temellerin ortaya konulması aşamasında temel bilgilerin oluşturulması amacıyla konu ile ilgili yerli ve yabancı kaynaklar, akademik çalışmalar taranmış, internet üzerinden konuyla ilgili bilgiler derlenmiştir. Ayrıca literatür taramaları sonucunda kentsel peyzaj donatılarında kullanılan malzemelerle mekan kalitesi arasındaki ilişkiyi inceleyebilmek için ‘‘Kamusal Mekan Gözlem Formu’’ ve ‘‘Kentsel Peyzaj Donatısı Gözlem Formu’’ oluşturulmuştur.

Çalışma kapsamında alanda yapılan ön çalışmalar sonucunda tüm bölge çevresel koşullar, kullanıcı profili ve alan kullanım kararlarına göre sınıflandırılmış ve kentsel peyzaj donatıları donatı, malzeme ve mekân bağlamında değerlendirilmiştir. Gözlemler ve değerlendirmeler sonucunda elde edilen veriler ışığında imal edildikleri malzemeler bakımından alanla uyumsuz olan donatıların tespit edilmesi ve yerlerine donatı, malzeme mekân bakımından uygun kentsel peyzaj donatısı önerilerinin getirilmesi bu çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır.

2. KAYNAK TARAMASI

2.1. Kent, Mekân Ve Kamusal Mekânlarla İlgili Kuramsal Bilgiler

2.1.1. Kent kavramı

Sözlük anlamı olarak, nüfusun büyük bölümünün ekonomik faaliyet alanı olarak ticaret, sanayi, yönetim ve hizmetle ilgili işlerle geçimini sağladığı, toplumsal ve kültürel bir örgütlenmenin olduğu yerleşim alanı olarak ifade edilen 'kent terimi' oldukça çeşitli tanımlara sahip olup ve günümüze kadar gelişen bir kavram olarak gelmiştir. İngilizce'de "City", Fransızca'da ise "la-Cite" olarak geçen kent; içeriğindeki siyasal anlamla da Latince aslındaki "Civitas" kelimesine karşılık gelmektedir. Uygarlık (civilisation) sözcüğünün de aynı kökten geliyor olması, uygarlık ile kent arasında doğrudan bir ilişki olduğunu göstermektedir (Keleş, 2004). Batı dünyasında "civitas" kültürel inceliğe de vurgu yapar ve özünde kentli olmayı içerir. Bununla birlikte, İngilizce'de kullanılan "urban" ve bunun Fransızcadaki karşılığı olan "urbain" sözcüklerinin, toplumbilimsel kent tanımlarına daha uygun düştüğü, kentin yapısal özelliklerini içinde barındıran yerleşmeleri belirtmek üzere, niteleme sıfatı olarak kullanıldığı da belirtilmektedir (Aydoğdu 2013).

Keleş (1973)'e göre, kent içinde yaşayanların çoğunluğunun tarım dışı iş dallarında çalıştığı, nüfus yoğunluğuna sahip, insanların barınmadan, eğlenmeye gibi tüm ihtiyaçlarının karşılandığı ve sürekli bir toplumsal gelişim gösteren, bütünleşme derecesinin yüksek olduğu yerleşim yeri. Sencer (1979)'da kenti fertler arası ilişkilerde geleneksel ilişkilerden çok rasyonel davranışların ağırlıkta olduğu, özellikle sanayi ve benzer alanlardaki işlerin ağırlık kazandığı, günümüze has bir yerleşme biçimi ve topluluk olarak tanımlamıştır.

Soyut anlamıyla kenti tanımlayacak olursak da "kent, kentsel yaşamın olduğu ve insan yapısı çevrenin doğal çevreye egemen kılındığı bir ortamdır" (Gürel 1970). Toplum bilimci Wirth, kenti toplumsal anlamda farklı bireylerden meydana gelen, geniş, nüfusu yoğun ve mekânsal olarak süreklilik niteliği olan yerleşim olarak tanımlarken; Helle ise kenti "Kentlilerin karşılıklı etkileşiminde oluşan ve canlılığını sürdüren bir iletişim yumağı" olarak betimlemiştir (Aydemir 2003).

Birçok düşünür tarih boyunca, kentin ne olduğuna ilişkin farklı görüşler belirtmiştir. Ancak 21. Yüzyıl'da kent, klasik anlamdaki tanımlamalara uymayan özellikler göstermekte, bu da net bir tanımla zorlaştırmaktadır. Lewis Mumford, "Tarih Boyunca Kent" adlı muhteşem eserinin daha girişinde bu zorluğa dikkat çeker: "Kent nedir? Nasıl ortaya çıktı? Hangi süreçleri daha da ileriye taşır, hangi işlevleri yerine getirir, hangi amaçları karşılar? Görünümünün hepsine uyan tek bir tanım yoktur ve tek bir betimleme onun embriyonik toplumsal çekirdek halinden olgunluk evresindeki karmaşık biçimlerine, oradan da son dönemlerindeki fiziksel çözülmeye kadar geçirdiği bütün dönüşümleri kavrayamaz. Kentin kökenleri karanlıktadır, geçmişinin büyük kısmı yeniden ortaya çıkarılamayacak şekilde gömülü veya silik durumdadır ve gelecekte nasıl bir hal alacağını kestirmek son derece zordur" (Mumford 2007).

Genel olarak 'kent' tanımındaki güçlük, başlangıç noktası olarak coğrafi, fiziksel, ekonomik veya sosyal faktörleri ele almakla ilgilidir. Ancak demografik açıdan, kentin

tanımını yapmak bile zorluk doğurmaktadır. Örneğin DPT'ye göre en az kent nüfusu 20.000 kişi olarak kabul edilirken, Köy Kanunu, İmar Kanunu ve Devlet İstatistik Enstitüsü bu rakamları ikibin ve onbin kişi olarak belirlemiştir. Sosyolojik açıdan ise kentleri, geleneksel ekonomik faaliyetler dışında yoğunlaşıl原因, iş dallarında büyük farklılaşmalara bağlı olarak meslekleşmenin arttığı, aşırı bir örgütlenme ve yapılanmanın olduğu ve büyük nüfus birikimlerini barındıran yerleşim alanları olarak tanımlamak daha uygun olmaktadır. Benzer şekilde kentler, toplumsal ve siyasal örgütlenmelerin ağırlık kazandığı, içindeki yoğun nüfusu oluşturan bireylerin, hem kendi aralarında, hem de toplumsal yapının kurumlarıyla etkileşim ve iletişimlerinden kaynaklanan bir değerler, normlar sisteminin (kent yaşamının) oluştuğu yerleşim birimleri olarak da tanımlanabilir (Yahyagil 1998).

Yukarıdaki tanımlarla değerlendirildiğinde sürekli gelişen, değişen ve farklı bakış açılarından çeşitli tanımlara sahip olan kent; temelinde sosyal, ekonomik, politik, kültürel dinamikler ve bunların etkileşiminin merkezinde canlılığı barındıran karmaşık bir kavramdır.

2.1.2. Mekân kavramı

Mekân her ne kadar koordinatları belli sınırlandırılmış bir boşluk olarak tanımlansa da somut veya soyut olarak çeşitli anlamlara sahip bir kavramdır. Arapça kökenli bir kelime olmakla birlikte TDK 2021'e göre farklı anlamları içermektedir; (isim) yer (bulunulan yer), ev-yurt, (gök bilimi) uzay.

Mekân, genellikle “yer” sözcüğü ile ilişkilendirilse de sahip olduğu ölçülebilir ve hesaplanabilir özelliklerinin yansıra betimlenebilir (soyut) özellikleriyle de tanımlanan bir kavramdır. Bir mekânı tanımlarken birçok betimleyici özellikten de söz edilebilir. Örneğin; doğal mekân, yapay mekân, objektif mekân, sübjektif mekân, erişilebilir mekân, insan odaklı mekân gibi. Harvey (2003)'ün tanımıyla da mekân; uzay üç boyutlu fiziksel yapının çok daha ötesinde, farklı zamanlarda ve farklı bağlamlarda çeşitlilik gösteren bir kavramdır. Harvey ayrıca mekânın temel ayrımını insanın dâhil olduğu ve olmadığı durumların oluşturduğunu belirtmiştir. Özne ile nesne bilgisine varan olaybilimine (fenomenoloji) göre ise her varlık, zaten var olarak, bir mekânı işgal etmekte ve tüketmektedir. Bu anlamda mekân, var oluşun ve eylemin hammaddesidir (Bilgin 1990).

Arslan Avar (2009)'un çalışmasında yer verdiği Lefebvre'e göre mekân, toplumsal olarak üretilir bir mekândır ve toplumsal, algısal, yaşanan mekân olarak üç grupta ele alınmaktadır. Harvey (2003) ve Cassirer (1972)'de üç temel mekân deneyiminden bahsetmektedir. Bunlar; organik, algısal ve simgesel mekândır. İlki genetik olarak aktarılmış gözüken, yani biyolojik olarak belirlenen mekânsal deneyimle ilgili olan “organik mekân”dır. İkincisi, her türlü duyu deneyiminin mantıksal senteziyle ilgili olan “algısal mekân”dır. Harvey (2003)'e göre Cassirer üçüncü olan mekânsal deneyimi soyut olarak tanımlamış ve “simgesel mekân” olarak adlandırmıştır.

Mekânın anlaşılması ve anlamlandırılmasında olduğu gibi, mekânın tam olarak sınıflandırılması ve sınırlandırılması da zordur. Fiziksel ve toplumsal boyutu ile bir bütün olan mekân, incelendiği disipline göre kamusal mekânın, özel mekân, kentsel mekân, doğal mekân, mimari mekân, algısal mekân, düşsel mekân, bilişsel mekân ve soyut mekân gibi pek çok şekilde sınıflandırılması mümkündür (Güleç Solak 2014).

Mekân en basit tanımla bile ele alınacak olsa algılanabilir, deneyimlenebilir ve betimlenebilir yapısıyla birçok bileşenden oluştuğu gözükmektedir. Bu çalışma kapsamında da mekândan fiziksel bir yer, boşluk olarak bahsedilecek olup Hasol (1979)'un söz ettiği şekliyle “Sokaklarda, alanlarda, parklarda, bahçelerde özetle insan yapıtlarının arasında kalan ve bunlarla sınırlanan şey” olarak ele alınacaktır.

2.1.3. Kentsel mekân kavramı

Merkezinde insanın olduğu ve tüm kentsel olayların ilişkilendirildiği kentsel mekânları Çocar (1994) kentlerde toplu yaşam sonucu ortak ya da kişisel gereksinimlerin karşılandığı, toplumun sosyo-ekonomik ve kültürel yapısına bağlı olarak, zaman içinde farklılaşan mekânlar şeklinde tanımlamıştır.

Çubuk, Yüksel ve Karabey (1987) kentsel mekânı: “Yapılanmamış kentsel kamusal mekânlar diye nitelendirdiğimiz kent dokusu içindeki tüm boşluklar belirli amaçlar için kullanılmaktadır. Bunlardan bir kısmı işlevsel alanlar (oyun, spor, park gibi) bir diğer bölümü de tamamlayıcı mekânlar niteliğindedirler (sokaklar ve meydanlar gibi) ayrıca diğer boşlukları da kaplamaktadır. Kentsel mekânlar, özel yaşamın aksine toplu yaşamın tüm etkinliklerinin süregeldiği, her yaş, cins ve meslek grubunun yararlanmasına açık kent strüktürü içerisinde yer alan mekânlar olarak da tanımlanmaktadır.”

Tarihsel sürece bakıldığında kentsel mekânlar belirli gereksinimlerden doğmuş ve bu gereksinimler sayesinde varlığını sürdürmüştür. M.Ö. var olan tarım kentlerine bakıldığında konutlardan oluşan kent dokusunun yoğun olduğu ve yaşam alanları ile tapınaklar arasında yüksek duvarların olduğu, cadde ve sokakların ise zamanla kentin gelişimiyle paralel olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Antik Yunan kentlerinde gözükmeye başlayan ilk kentsel açıklıklar bir toplanma yeri olan "akropol"dür. Sonrasında Geç Yunan döneminde kamusal faaliyetlerin gerçekleştiği "agoralar" karşımıza çıkmaktadır. Önceleri geniş bir yol olarak karşımıza çıkan agoraların etrafı daha sonra yapılarla çevrelenmiştir. Agoranın içinde üstü kapalı "stoa" adı verilen alışveriş, ibadet ve idari işlevlerin yürütüldüğü binalar bulunmaktaydı. Karşılıklı etkileşim, özgürlük, eğlence ve "öteki" fonksiyonları bulunan agoralar yaygınlaşarak, cadde ve meydanları oluşturmuş, tiyatrolar da bu alanların eklentisi olarak görülmüştür (Gökgür 2008).

Agora'nın bu çok fonksiyonlu meydan hali, Roma Forumu'nda az fonksiyonlu bir 'politik prestij' meydanı şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Sitte 1965). Antikçağ Rome kentlerinin çekirdeği olan Forum'lar bünyesinde alışveriş, yönetim ve ibadet yapılarını barındırmaktadır. Forum'lar zamanla müzakere alanı özelliklerini kaybederek, etrafında tapınakların olduğu sirk, amfi-tiyatro ve odeonlara bağlanan görkemli mekânlara dönüşmüştür. 64 yangınından sonra Roma'da yeni düzenlemeler yapılmış ve cadde ve sokaklar genişletilmiştir. Ortaçağa bakıldığında ise kamusal kentsel alanlar kentin girişi kapılarında oluşmuş ve pazarlara açılan bu kapılar insanların alışveriş ve etkileşimde buldukları alanlara dönüşmüşlerdir. 14. ve 15. yüzyılda Rönesans'ın etkisiyle anlayış değişmiş, kent adeta bir sahneye dönüşmüş ve kentsel görünüme önem verilmeye başlanmıştır (Gökgür 2008). 16. ve 17. yüzyılda kamusal alanlarda geniş kaldırımlar, büyük caddeler, parklar ve meydanlar düzenlenmiştir. 17. Yüzyıl şehirciliğini temsil eden bu kamusal alanlar kralın askeri gücünü gösterecek şekilde dizayn edilmiştir (Toussaint, Zimmerman 2001).

19. yüzyılda kentler yayılmaya başlamış, Hausmann'ın hijyen teorilerini destekleyen yeni bir cadde ve sokak anlayışı ortaya çıkmıştır. Geniş tretuvarlar, meydanlar, tiyatro alanları, ağaçlar, sokak lambaları bu anlayışı desteklemiştir. Kentsel mobilya ve peyzaj donatıları barındıran caddeler, kentin ana unsuru haline gelmiştir. Kamusal alanlar ile bina tasarımları birbirini desteklemektedir. Bu dönemdeki sosyal bölünmelerin etkisiyle, kamusal alanda aristokrat ve burjuvaların hâkimiyeti göze çarpmaktadır (Toussaint, Zimmermann 2001).

1960'lı yıllarda büyük kamusal alanlar ekonomik ve sosyal nedenlerden dolayı emniyetsiz hale gelmiş, sosyal çatışmayı tetiklemeye başlamıştır. 1950-60 yılları arasında kamusal alanın çöküşü iki ana faktöre bağlanmaktadır. Öncelikle taşıt dolaşımı artmış, modern yaşam kentlerde hâkim olmuştur. Fakat yollar ve meydanlar bu değişime uyarlanamamıştır. Meydanlar araç park yerlerine, caddeler ise hızlı taşıtların kullanım alanına dönüşmüştür. İkinci faktör ise, ticari merkezlerin artması, işlevsel kentlerin gelişimi ile birlikte yeni bölgelerin kamusal alanlarının kentte yaşayanları memnun edememesidir (Geocarrefour 2001).

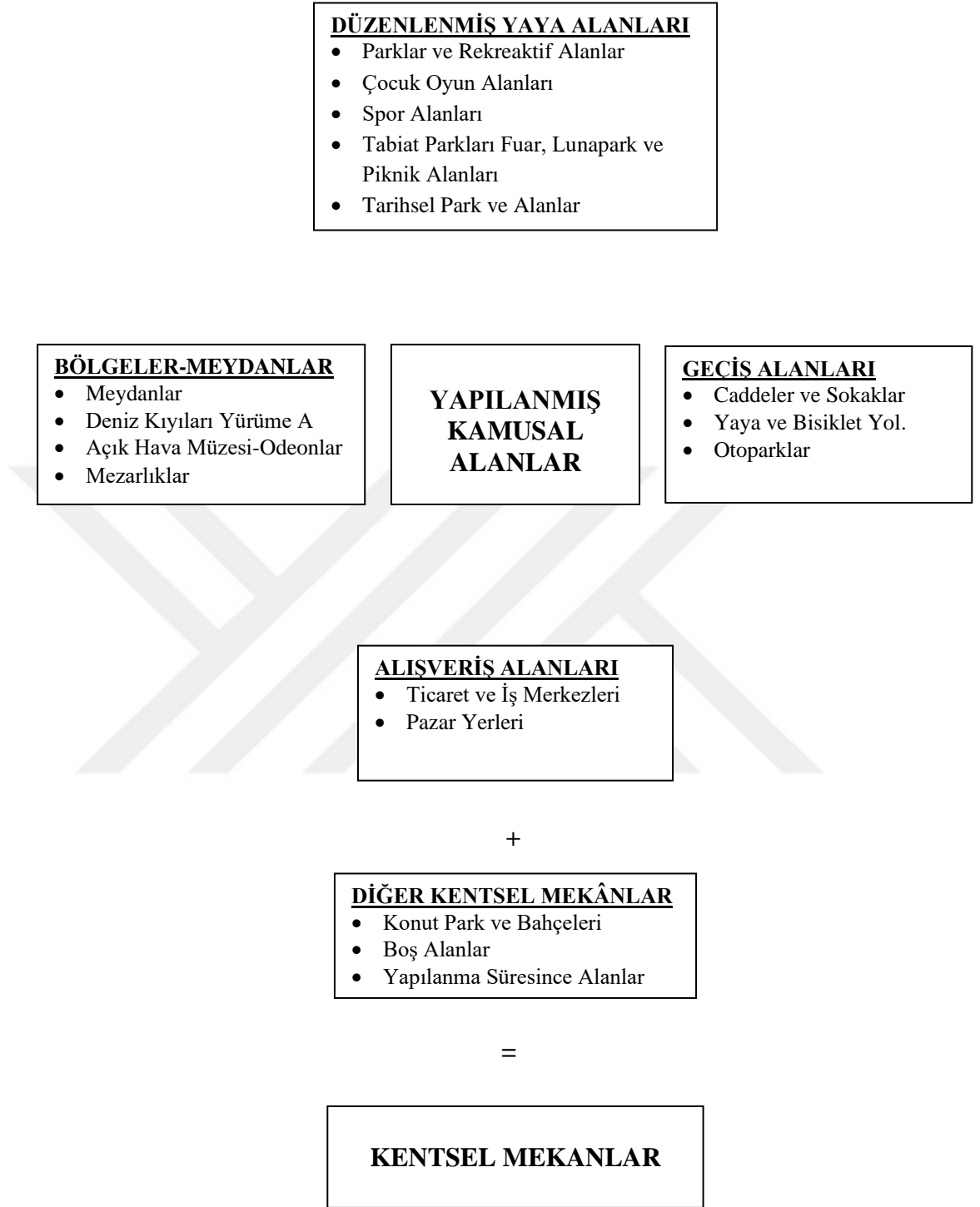
Kentsel mekânın şekillenmesi incelendiğinde etkili olan birçok faktör görülmektedir. Kentsel mekân, tarihi, kültürel ve coğrafi koşulların etkisiyle şekillenir. Bir yandan toplumsal hafızayı oluştururken, diğer yandan toplumsal ilişkilerdeki farklılaşma ile birlikte kentin genelinde değişim ve gelişim meydana getirir. Zaman ve mekânın, toplumsal süreçlerin yansımaları olduğunu ileri süren görüşler geçen yüzyılın başından bu yana kentsel mekândaki değişim ve dönüşümün kaynağı olarak gösterilmektedir. Kapitalizmin yeni açılım noktaları da, kentsel mekândaki dönüşümle birlikte ortaya çıkan yeni yaşam biçimleri, üretim-işletme ve tüketim türleri ile zaman ve mekân içinde sonsuz bir çeşitlilik sunan kentlerdeki yerini almaktadır (İlgar 2008).

Kentsel dış mekânlar 4 ayrı grupta incelenebilir. Bunlar;

- Düzenlenmiş yaya alanları: Parklar ve reaktif alanlar, eğlenme ve spor alanları, oyun alanları
- Alışveriş alanları: Çarşı, ticaret ve iş merkezleri, pazar alanları
- Geçiş alanları: Sokaklar, caddeler, ulaşım alanları, kaldırımlar
- Bölgeler: Meydanlar, sahil yürüme alanları, kentteki açık prestij alanlarıdır.

Bu alanlar, diğer konut park ve bahçeleri, boş alanlar ve yapılanma sürecindeki alanlarla birlikte kentsel mekânları oluştururlar (Bakan ve Konuk 1987).

Modern kentlerin gelişim sürecine baktığımızda, kentsel mekânlar ve toplumsal yaşam arasında iki taraflı bir etkileşimin olduğunu görmekteyiz. Özellikle sanayi devriminden sonra sermayenin etrafında şekillenen kentler yeni toplum düzenlerini oluşturmuş, toplumda ihtiyaçlarını karşılayabileceği çevreyle beraber yeni mekânları şekillendirmiştir. Kentlerin bu şekilde gelişimi somut değerlerinin ön plana çıkmasına, kentlinin bulunduğu yer ve coğrafyayla arasındaki bağların gevşemesine ve modern zamanlara özgü yeni bir kentsel mekân algısının oluşumuna sebep olmuştur. İhtiyaç ekonomisi etrafında şekillenen bu yeni mekân algısı, kentlinin ihtiyaçları çeşitlendiği sürece evrimini sürdürecektir ve yeni kentsel mekân türlerini oluşturmaya devam edecektir.

Şekil 2.1. Bakan ve Konuk (1987) 'a göre kentsel mekânların sınıflandırılması (Sancak 2009)

Kentsel mekânlar kentlerin yerleşme dokusu içinde yapılmış ve yapılmamış alanlardan oluşur. Kullanım ve işlevler açısından ise:

- Yarı özel mekânlar
- Yarı kamusal mekânlar olarak sınıflandırılabilirler (Çubuk 1989).

Kentsel mekânlar mülkiyet esasına göre;

- Özel mekânlar
- Kamusal mekânlar

Özel ve yarı özel mekânlar; Özel mekânların en belirgin özelliği kullanıcısının kontrolü altında olmalarıdır. Bu mekânlar tasarlanmış olmak zorunda değildir. Kullanıcıların istek ve alışkanlıkları doğrultusunda kendiliğinden biçimlenmiş de olabilirler. Bu mekânların kullanıcıların kontrolü altında olması bu mekânlara yasal bir boyut kazandırmıştır. Bu alanların kabul görmüş sınırları ve kendilerine özgü yönetimleri vardır. Yapılanmış özel mekânlar sırasıyla; konut, işyeri, sanayi yapılarıdır. Yapılmamış özel mekânlar ise; arazi, bahçe ve kişiye özel diğer mekânlardır (Konuk 1979).

Konuk (1979)'a göre; yarı özel mekân, konuta ait olan bir mekân parçasıdır. Bu bir ön bahçe olabileceği gibi, giriş kapısı önündeki bir alan parçası da olabilir. O mekâna giren bir kişi kentsel düzenden ayrılmış ve kontrollü bir özel mekâna geçmiştir. Bu yarı özel mekâna girme hakkı ev sahibine aittir ancak konuta ait olmasına karşın dışarıdan gözlenebilir. Geleneksel düzende bu yarı özel mekânlar büyük önem taşır. Bugünkü kentsel yerleşme düzeninde bu mekânlar, işlevleri sabit kalmasına karşın toprakla olan ilişkilerini yitirmişlerdir. Bugünkü apartman düzeninde yarı özel mekânlar bir eşik kadar küçülmüştür (Bilgin 1995).

Kamusal ve yarı kamusal mekânlar; Yarı kamusal mekânların, mülkiyeti bazen bir gruba bazen de kamusal yönetimlere aittir. Avlu, ortak bahçe, otopark, merdiven boşluğu bu tür mekânlardır (Bilgin 1995).

Kamusal mekânlar; herkesin, her kentlinin, kullanımına açık, serbestçe hareket edebileceği kamuya ait mekânlardır (sokaklar, meydanlar, yollar vb). Kamusal mekânlar kentsel dış mekânlar olarak da nitelenebilir. Kamusal alan, toplum için planlanıp düzenlenen veya kendiliğinden oluşmuş, toplumun yararlandığı alanlar olarak tanımlanabilir (Bakan ve Konuk 1987).

Yerli kaynaklarda mekân ve alan(yer) birbiri yerine kullanılabilen kavramlardır ancak batı literatüründe "public sphere" olarak sözü edilen kamusal alan kavramı, mekândan farklı olarak kendine has özellikleri de içerisinde barındırmaktadır. Açık ya da kapalı ayırt etmeksizin kamusal alanlar yabancılarla; akrabamız, dostlarımız ve iş arkadaşlarımız olmayan insanlarla, paylaştığımız bir alandır (Walzer 1986).

Kamusal alanı, gündelik eylemlerin gerçekleştiği fiziksel bir yer "public space" olarak ele alan yaklaşımlar mimarlık ve planlama alanındaki çalışmalarda da karşımıza

çıkılmaktadır. Genel olarak bu kavram, toplumun her bireyi tarafından erişilebilir ve kamusal bir otorite tarafından herkesin kullanımına sunulan alan olarak tanımlanmaktadır. Kamusal mekânlar ise alışveriş, sosyalleşme, dinlenme gibi kamusal eylemlerin gerçekleştiği alanın boyutunu ve sınırlarını belirlemektedir. Çubuk (1989)'da kamusal mekânı, toplu yaşamın süregelen tüm etkinliklerinin her yaş ve meslek grubunun yararlanmasına açık olduğu, kent strüktürü içinde yer alan mekânlar olarak tanımlanmaktadır.

Özel mülkiyet alanları dışında kalan ve insanların özgürce hareket edebileceği, toplanabileceği, bir araya gelebileceği kamusal mekân türleri genellikle literatürde şu şekillerde karşımıza çıkmaktadır.

- Sokaklar (bulvarlar, caddeler, yollar, kaldırımlar, yürüyüş aksları, yayalaştırılmış yollar, patikalar vb.)
- Parklar (kent ve mahalle parkları vb.)
- Meydanlar (tanımlı meydanlar, kent meydanları, sokak kesişimleriyle ortaya çıkan meydanlar vb.)
- Rekreasyon alanları (kent ormanları, piknik alanları, kumsallar, kıyı şeritleri, göl ve akarsu çevreleri vb.)
- Ticaret alanları (pazar alanları, fuarlar, alışveriş için ayrılmış sokaklar, kafe ve restoranların açık alanları vb.)
- Oyun-spor alanları (sahalar, çocuk oyun alanları, boş alanlar vb.)

Caddeler, sokaklar, meydanlar gibi kamusal mekânlar her tipteki kullanıcının çeşitli ihtiyaçlarını karşılayabiliyor olmalıdır. Kamusal ihtiyaçların karşılanmadığı mekânlarda mekânsal öz kaybolmakta ve mekânların etkili kullanımı da zorlaşmaktadır. Mekânların etkili kullanımının azalması, görsel, fiziksel ve duygusal anlamda mekânsal kalitenin azalmasına neden olmaktadır. Mekânsal kalitenin azalması, o mekânlara gidilme tercihlerini etkilemektedir (Halu 2010).

2.1.4. Mekânsal kalite kavramı

Kentlerde yaşayan insanlar, kentli olmanın getirdiği toplumsal, sosyolojik, ekonomik ve psikolojik sorumlulukları üzerlerinde hisseder. Çevreyle kurulan etkileşim ve mekânın kullanıcıya sunduğu imkânlarda gündelik yaşamı etkileyen temel unsurlardan bir tanesidir. Rapoport (1977)'de mekân kalitesi hakkında “insanları tatmin eden doğal ve insan yapısı çevrenin kaliteleri ve bu kalitelerin insanların duyguları, davranışları veya performansları üzerindeki pozitif veya negatif etki ve anlamları kapsamında her türlü duygusal kalite” demiştir (Kahn 2004).

Kalite çeşitli disiplinlerde farklı şekillerde ifade edilen, kullanıldığı alana göre tanımı genişleyebilen bir kavramdır. Cambridge 2022 Sözlüğü 'ne göre kalite, “bir şeyin iyi veya kötü olarak ayrılması, özellik, nitelik veya vasfıdır. Oxford 2022 Sözlüğü 'ne

göre ise kalite; “benzer türden diğer şeylere karşı ölçülen bir şeyin standardı; bir şeyin mükemmellik derecesi” olarak ve “birinin veya bir şeyin sahip olduğu kendine özgü bir özellik” olarak tanımlanmaktadır. Juran (1999)’a göre kalite; bir ürüne veya hizmete dair mevcut veya doğabilecek ihtiyaçları karşılayan tüm özelliklerin ele alınışı, eksikliklerden kurtulma yolu, kullanıma uygundur. Burt (1978) ise kaliteyi insanların gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik özelliklerdir şeklinde tanımlamıştır. Dolayısıyla fayda temelli bir yaklaşımla ele alındığında kalite; ihtiyaçların karşılanıp eksiklerin tamamlanmasıyla tatmin olmayı sağlayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Mekânsal kalitenin de genellikle bu tarz bir yaklaşımla ele alındığını görmekteyiz. Örneğin; Lansing and Marans (1969) “Kaliteli olarak tarif edilen bir mekânın fiziksel, sembolik ve sosyal özellikleri açısından seviyesinin yüksek bulunması toplumun refah ve mutluluğunun artırmakta ve bu duyguların topluma kazandırılmasına yardımcı olmaktadır” demiştir (Pacione 2003).

Bayram (2007)’in çalışmasında yer verdiği Suher (2000)’de kentsel yaşam kalitesinin gösterge ve ölçütlerinin bütüncül olduğundan bahsetmiş ve doğal, yapısal ve beşeri çevre öğelerinde karşılıklı olarak etkileşim halinde olduğunu, zaman içinde gelişip değiştiğini ifade etmiştir. Gibson (2014)’de benzer noktaya değinerek, sürecin bütünselliğinden bahsetmiş ve mekânsal düzenin yapım aşamasından itibaren başlayıp zamanla değişikliklere de uğrayabileceğini belirtmiştir. Demir Kahraman (2014) ise bu değişimin sebebinin kullanıcıya bağlanmış ve insanı mekânın etkeni, dolayısıyla dönüştürücüsü olarak yorumlamıştır.

Yer boşluk olarak tarif edilen mekânı farklı disiplinler altında tanımlamak mümkün olduğu gibi mekânsal kalite kavramını da farklı başlıklar altında incelemek mümkündür. Kaynaklarda çevre kalitesi ve kentsel mekân kalitesinden söz edildiği gibi mimari mekânlarının kalitesinden de sıkça söz edilmektedir. Mimaride kalite, kullanıcıların ihtiyaçlarının karşılanmasına bağlı bir kavram olarak tanımlanmaktadır (İnceoğlu ve Aytuğ 2009). Mimarlıkta kaliteye yönelik yapılan çalışmalar genellikle ürün veya yapının niteliği veya performansı ile ele alınmaktadır (Özsoy, Altaş ve Pulat 1995). Örneğin; Arpacıoğlu (2012), gün ışığı faktörünün mekânsal kaliteyi artırdığını ve insanoğla ilişkisini sağlayan en önemli mekânsal tasarım girdilerinden biri olduğunu savunmuştur. Bunun gibi birçok faktör mimari mekânsal kaliteyi etkileyebilmektedir.

Kentsel çevre kalitesi ise, tarihsel sürekliliğin sağlanması, okunabilirlik, toplumsal bellek gibi mekânın algılanması ile ilgili etkenlerin bütünleştirilmesi ile ortaya çıkmaktadır. Lynch (1972) “Mekansal okunabilirlik” kavramı ve bunun yanında “zamansal okunabilirlik” kavramı üzerinde durmuş, “anlam ve tanım kazanmış mekanlar” olan yerin niteliksel değerlerinin kullanıcılara sadece olduğu yeri söylemesinin ötesinde, ne kadar hızla, nereden gelip nereye gittiğini, anlamlı şekilde derinliğine açıklanabilmelerine bağlı olduğunu belirtmiştir. Bu yaklaşıma göre, kentsel mekânda zaman içinde niteliği ve gerekçesi iyi anlaşılabilen her değişim, “yaralayıcı”; kentlerdeki tüm yapılar için sürekli bir değişim ise yavaşça oluşan bir “yıkım” olmaktadır (Bilsel vd. 2000; Sürmegöz 2010).

Mekânsal kaliteyi etkileyen birçok etkenden söz etmek mümkündür. Bu etkenler her zaman net tanımlanamayabilir veya insandan insana ve toplumun özelliklerine göre değişiklik gösterebilmektedir. Diğer taraftan, kaliteyi tanımlayan bu ölçütler somut

olduğu gibi soyut da olabilmektedir. Bir mekânının kaliteli olup olmadığından söz edebilmek bu ölçütlerin tanımlanabilmesi ve anlaşılır olmasıyla mümkün olmaktadır.

2.1.5. Mekânsal kalite ölçütleri

Kalite kavramı, var olanın iyileştirilmesi ve toplumla buluşturulması konusunda devam eden bir yaşam senaryosu olarak düşünülmelidir. Evrensel standartlara ulaşılabilmesi için olması gereken en önemli özellik, her alanda ve mekânda kalite anlayışını benimsemek ve uygulanan kalite süreçlerinin devamlılığının sağlanmasıdır. Bu anlamda kent ve kentsel mekânlar değerlendirildiğinde, kalitenin bu alanlara etkisi, kent ve insan ile ilgili tüm alanlara olan etkisi demektir (Orhan 2015).

Kent ve toplum kavramları birbirleriyle etkileşim halinde olan ve beraber gelişen ve değişen kavramlardır. Dolayısıyla, bu iki kavramı ayırmamak ve mekân ve yaşam kalitesi kavramlarını bir arada ele almak gerekir. Mekân kalitesine yönelik çalışmalar da incelendiğinde genellikle, toplumun yaşam kalitesine yönelik değerlendirilmelerin yapıldığı görülmektedir. İnceoğlu (2007)'de "Bir alanın kalitesi yaşam kalitesine faydası olan çevresel etkenlerin toplu kıstasıdır. Yaşam kalitesi mekânın yaşayanları tarafından memnuniyeti ve konfor duygusudur" demiştir. Orhan (2015)'de "kentsel yaşam kalitesi sadece mekânsal kalitenin sağlandığı alanlarda var olabilir" diyerek mekân kalitesinin yaşam kalitesine olan etkisini ifade etmiştir.

Yaşam kalitesi ölçütleri kişiden kişiye değişiklik gösterdiği gibi anlık ihtiyaçlara göre de değerlendirilebilir. Bu da, bir yerin yeterince tatmin edici olsa bile tek bir özelliğinden dolayı kaliteli ya da kalitesiz olarak algılamasına sebep olmaktadır. Örneğin; Parfect and Power (1997)'de ki çalışmalarında kentlerde yoğunluk sebebiyle karşılaşılan problemler olduğunu. Trafik sorunu, kullanıcıların park ve yol taleplerini sağlayamamaya sebep olan kentsel sıkışıklık ve hızlı gelişim düzeyleri gibi öne çıkan nedenlerle kentlilerin yaşam kalitesinin olumsuz etkilendiğinden söz etmekteledir. Diğer taraftan kullanıcı tek bir sebepten dolayı mekânı kaliteli olarak da algılayabilmektedir. Bu sebepten mekân ve kullanıcı birbirinde ayrı düşünülmemeli ve kentlinin mekândan beklentileri iyi analiz edilmelidir. Tüm bu sebepler düşünüldüğünde mekânsal kalite algısını etkileyen çeşitli ölçütlerden söz etmek mümkündür.

Kentsel mekânların kalitesini belirleme konusunda farklı araştırmacılar çeşitli ölçütler ortaya koymuştur. Montgomery (2001)'de başarılı kentsel mekânların özelliklerini şu kriterlerle özetlemiştir.

- Karmaşıklık,
- Çok büyük sayıda hareket örüntüsü (özellikle yayalar için),
- Birincil kullanımların çeşitliliği,
- İyi biçimlenmiş bir ekonomi,
- Aktif bir sokak hayatı,
- Açık saatlerde çeşitlilik,
- İnsanları harekete geçiren şeyleri içermesi,

- Okunabilirlik,
- İmgelenebilirlik,
- Bilinirlik (Montgomery, 2001).

Tibbalds, Stewart, Alcock, (1993) yapmış oldukları çalışmada Londra'nın kentsel çevre kalitesini aşağıdaki şu ölçütlere göre değerlendirmişlerdir (Carmona 2012);

- İnsan ölçeği ve yoğunluk,
- Yapı, okunabilirlik ve kimlik,
- Temizlik ve güvenlik,
- Kentsel yönetim,
- Görsel zenginlik,
- Aktivite ve karma kullanım,
- Kamusal alan ve özel alan,
- Yaya dostu alanlar ve hareket edebilirlik.

Yücel ve Yıldızcı (2006)'nın kent parkları üzerinde yaptıkları çalışmada mekânsal kalite değerlendirmelerinde belirleyici kılan kriterleri şu şekilde sıralamışlardır;

- Aktivite ve kullanımlar (alt kriteri: çeşitlilik),
- Ulaşılabilirlik (alt kriteri: okunaklılık),
- Konfor ve imaj (alt kriterleri: güvenlik ve bakım) ve
- Sosyallik (alt kriteri: sahiplik hissi) şeklinde sıralanabilir.

Lynch, “Güzel Şehir Biçimi (Good City Form)” adlı kitabında iyi/güzel bir kentin sahip olduğu özellikleri anlamak için, analitik bir yaklaşım biçimiyle, tasarım hakkında bir hipotez geliştirmeye çalışmış ve bunun yanında “bir şehri güzel yapan şey nedir?” sorusunun cevabını aramıştır. Lynch, Kentsel mekânlardaki yerleşimlerin kalitesini sağlamak ve iyi bir şehir yapısı oluşturmak için mekânın kaliteli olabilmesi bakımından önemli iki özellik ve beş önemli çevresel ölçüt belirlemiştir (Orhan 2015). Bunlar;

- Canlılık (sağlıklı bir çevre)
- Duygu (mekân ya da kimlik hissi)
- Uygunluk (bir yerin adapte olma durumu)
- Erişim (insanlara, eylemlere, kaynaklara, mekânlara, bilgiye)
- Kontrol (çevrenin sorumlu bir şekilde kontrolü)

Nasar (1998), kentsel mekânı incelerken “beğenilen” çevrelerin benzer kalitesini tanımlamıştır. Buna bağlı olarak beğenilen çevrelere göre beğenilmeyen çevreler de sahiplik eğilimi olduğunu ortaya çıkarmıştır. Her türlü, kritik olan çevrenin kalitesinin

izleyici yönünden algılanış şeklidir. Nasar, tarafından kaliteler son derece genelleştirilmiş tercihler dizisine çevrilmiştir (İnceoğlu 2007).

- Doğallık: Doğal çevreler ya da doğal çevrelerin yapıları öğelerden üstün olduğu alanlar.
- Bakım: İlgilenilen ve bakılan çevreler.
- Açıklık ve tanımlanmış mekân: Keyifli öge ve panorama manzaraları ile kentsel açık alanların tanımlanması.
- Tarihsel önem/içerik: Birbirine uygun tasarımları teşvik eden yapıları çevreler.
- Düzen: Organizasyon anlamında, uygunluk, tutarlılık, belirginlik, okunabilirliği içermektedir.

Greene (1992), tasarımla ilişkili mekan kalitesi için dört tane temel parametre belirlemiştir (Çizelge 2.1). Her temel parametre, dört tane kalite göstergesini barındırmaktadır (İnceoğlu 2007).

Çizelge 2.1. Greene mekân kalitesi parametreleri (İnceoğlu 2007)

PARAMETRELER	GÖSTERGELER	YÖNERGELER
İŞLEV Tasarım, herkes için kullanışlı olmalıdır	• Bağlantı	• Erişim/ Etkileşim/ Örtüşme
	• Emniyet	• Güvenlik/Mahremiyet/ Etkinlik
	• Konfor/Ferahlık	• Fiziksel kolaylık/ Görsel huzur/
	• Çeşitlilik	• Kullanım Kolaylığı • Seçim / Değişiklik (Varyasyon)
DÜZEN Tasarım, kolaylıkla anlaşılabilir olmalıdır	• Uygunluk	• Giriş/ Kenar/ Manzara/ Nirengi
	• Açıklık	• Noktası/ Siluet/ Sınır Çizgisi
	• Devamlılık	• Strüktür/ Bitişiklik/ Kapalılık
	• Denge	• Sistem/ Ardışıklık/ Ritim • Örüntü (Desen)/ Vurgu
KİMLİK Tasarım, ayırt edici ve tanınabilir olmalıdır	• Odak	• Görsel odak/ Düğüm noktası
	• Birlik	• Kavram / Tekrar
	• Karakter	• Bütünlük/ Sadelik/ Tarz /Sınırlılık
	• Özellik (Müstesnalık)	• Tarihi Kalite/ Sembolizm/ Tekillilik/ Görünüm
CAZİBE/ÇEKİM Tasarım, hoş ve çekici değildir	• Ölçek	• İnsan/ İnsancıl
	• Uygunluk	• Oran/ Orijinallik/ Aşinalık
	• Canlılık	• Uyarıcı/ Karşıt/ Gerilim/Hareket
	• Uyum	• Uyarıcı/ Karşıt/ Gerilim/Hareket

Mekânsal kalite kavramı birçok araştırmacı tarafından araştırılmış ve çeşitli kalite ölçütleri ortaya konulmuştur. Özdemir (2020) tez çalışmasında farklı zaman dilimlerinde yapılan bir çok çalışmayı derlemiş ve çeşitli mekânsal kalite ölçütlerinin ne sıklıkla kullanıldığını Çizelge 2.2’deki grafikte göstermiştir.

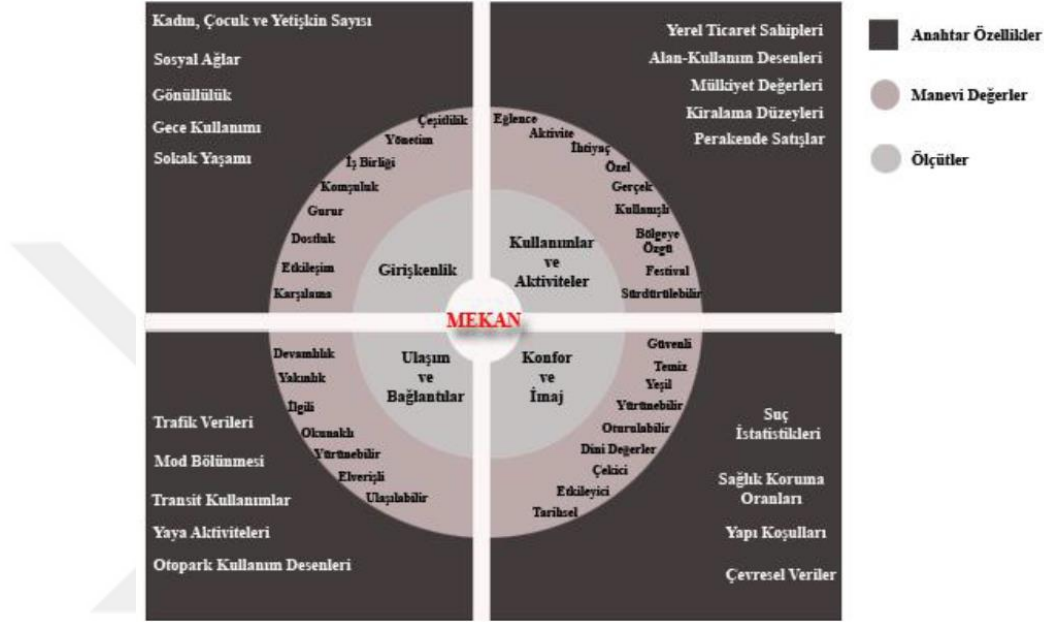
Çizelge 2.2. Mekânsal Kalite Ölçütleri (Özdemir 2020)

	Rapoport (1977)	Lynch (1984)	Gehl (1987)	Paumier (1988)	Nasar (1989) akt. İnceoğlu, Aytuğ (2009)	Greene (1992)	Lang (1994)	Madden (2001) Bayram (2007)	Topçu, Birsal (2016)	PPS (2005)	Voordt (2005)
İşlev											
Estetik											
Düzen											
Konfor											
Sosyalleşme											
Kimlik											
Erişebilirlik											
Hissiyat											
Bakım/Onarım											
Yapım/Hizmet											
Güvenlik											

Tüm bu çalışmalar incelendiğinde, fayda temelli ve soyut-sezgisel değerlerin bir bütünü olarak ele alınan mekânsal kalite ölçütleri sıkça şunlar olarak karşımıza çıkmaktadır;

- İşlevsellik: Mekânın erişilebilir, kullanışlı ve güvenli oluşuyla etkinlik ve aktivitelere uygunluğu.
- Estetik: Mekânın hoş ve çekici olması.
- Düzen: Mekânın kolaylıkla anlaşılabilir ve algılanabilir olması.
- Konfor: Kullanıcının kamusal gereksinimlerini kolaylıkla karşılayabiliyor olması.
- Sosyalleşme: Kullanıcının diğer kullanıcılarla hoş ve güzel vakit geçirebiliyor olması.
- Kimlik: Mekânın ayırt edici ve tanınabilir olması.
- Erişebilirlik: Mekâna ve mekânın sunduğu olanaklara rahatlıkla ulaşılabilir olması.
- Hissiyat: Mekânın içselleştirebilir, hissedilebilir olması
- Bakım/ Onarım: Mekânın işlevselliğini koruması için bakım ve onarımlarının belirli periyotlarda yapılması.
- Yapım Hizmetleri: Alt yapı ve üst yapı hizmetlerinin alanda olması.

Mekânın kaliteli olup olmadığı sonucuna ulaşılırken tek bir etkenle değil, bütüncül olarak ele alınmasının daha doğru olduğu düşünülmektedir. Mail ve Hannah (2009)'da dünyadaki binlerce kamusal alanı değerlendirdikleri Project for Public Spaces (Kamusal Alanlar Projesi) adlı çalışmada mekanı iyi yapan 4 anahtar özelliği saptamışlar ve kalite ölçütlerinin bütünselliğini belirtmişlerdir (Şekil 2.2). Ayrıca donatı elemanlarının, mekânların anahtar özelliklerini destekleyen manevi değerlere katkıda bulduklarını da vurgulamışlardır (Ceren 2011).

Şekil 2.2. Mail ve Hannah (2009) “Mekânı iyi yapan nedir ?”

2.2. Kent Mobilyası Ve Kamusal Mekân İlişkisi

2.2.1. Kent mobilyası

Hacıhasanoğlu (1991) kent mobilyasını, kente ait tüm açık alanlarda, kullanıcısının belirsiz olduğu, çeşitli açık alan işlevlerine yönelik, çoğunlukla sabit hizmet ekipmanı ve yapıları olarak adlandırılmakta ve kent kavramı ile birlikte, belirli süreçler sonucu, kullanıcıların gelişen ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ürünlerden oluşan bir sistem olarak tanımlamaktadır (Akyol 2006).

Kent mobilyaları öncelikle İngiltere’de, sonra Avrupa ülkelerinde ve Amerika’da yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır ve kısa sürede kentsel dokusunun önemli elemanları olmuşlardır. Endüstriyel ürün olarak ilk kent mobilyası örneklerinin 1790 yılında İngiltere’de aydınlatma amacıyla kullanılan gaz lambaları olduğunu görmekteyiz. Bu klasik gaz lambaları, işlevlerini 1880’lere kadar sürdürmüşler ve elektriğin yaygın olarak kullanıma başlanması ile yerlerini elektrikli lambalara bırakmışlardır. Araç yollarının düzenlenmesiyle kentsel görünüm değişmiş, sokaklara ağaçlar yerleştirilmiş, elektrik ve telefon kabloları altyapıya dâhil edilmiş, araçların kent içi yaşamına

girmesiyle trafik işaretleri, yönlendirici tabelalar yerleştirilmiştir. 20. yy.'ın ortalarına doğru ise yayalar için yönlendirici tabelalara yer verilmiştir. Bu sayede kentsel mekânlarda günümüz kent mobilyaları uygulamalarının ilk adımları atılmıştır (Meehan 1982).

Kentsel kamusal mekânlarda kullanıcıların eğlenme, dinlenme, korunma, bilgi edinme gibi ihtiyaçlarına cevap verecek biçimde yerleştirilmiş elemanlar “Donatı Elemanları” veya “Kent Mobilyası” gibi çeşitli şekillerde adlandırılmaktadır. İlk olarak İngiliz literatüründe “Street Furniture” (sokak mobilyası) olarak karşımıza çıkan bu kavram, “Outdoor Furniture” (kentsel donatı elemanı, dış mekân mobilyası) olarak da çeşitli kaynaklarda belirtilmektedir. Amerikan literatüründe ise daha sık “Urban Furniture” (kent mobilyası) olarak karşılaşılan kentsel donatı kavramı literatürde birbirinden farklı ifade ve tanımlamalarla yer bulmaktadır. Bu çalışma kapsamında da yeni bir bakış açısı getirmek amacıyla, tezin metot ve sonuç kısmında “Kent Mobilyası” yerine “Kentsel Peyzaj Donatısı” ifadesi kullanılacaktır.

Kullanıcısıyla doğrudan ya da dolaylı olarak etkileşim halinde olan kent mobilyalarının işlevlerini yerine getirebilmeleri için bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Genel olarak bu özellikler;

- Tasarımda hedef ekonomik, fonksiyonel ve estetik nitelik
- Maliyetinde parasal kaynaklara uygunluk
- Çabuk bulunup, kolayca uygulanabilirlik
- Yüksek fizibilite ve sağlamlık
- Standartlara uygunluk
- Ergonomiklik
- Tasarımcının özgün çizgilerini taşıması
- Vandalizm’e dayanıklılık
- Bakım kolaylığı
- Taşınabilirlik, monte ve yedek parça bulmada kolaylık
- Malzeme ve işçilik seçiminde uygunluk şeklinde sıralanabilir (Yıldızcı 2001).

Kent mobilyaları, kentlinin gündelik ihtiyaçları için kullandığı ve kentin kültürel ve fiziksel özellikleriyle şekillenen kentsel mekân aksesuarlarıdır. Mekânın kullanım biçimini de şekillendiren kent mobilyaları, buldukları alana hem fonksiyonel hem de görsel ve estetik olarak katkı sağlamaktadır. Bu özellikleriyle kent kimliğine katkı sağlama ve toplum hayatını kolaylaştırma konusunda önemli rollere sahip olan kent mobilyaları kamusal alanların olmazsa olmaz yapı taşlarıdır.

2.2.2. Kent mobilyasının mekân kalitesine olan etkisi

Kamusal mekânların kalitesinden söz ettiğimizde tasarım girdisine konu olabilecek birçok ölçüt bulunmaktadır. Kullanıcı odaklı düşünüldüğünde literatürde öncelikli ve en önemli ölçütlerin işlevsellik, konfor, tasarım ve biçim olduğu

görülmektedir. Kaynaklarda sıkça belirtilmiş olduğu gibi işlevsellik bir mekânın kaliteli olarak algılanmasının temel unsurlarındandır. İşlevsellik mekânın kalitesini artırmakta ve kullanıcıya kullanım kolaylığı sağlamaktadır. Kent mobilyaları da işlevsel yapılarıyla kamusal alanlarda kullanıcının temel ihtiyaçlarını karşılayarak mekânsal kaliteye katkı sağlamaktadır.

Kent mobilyaları dinlenme, yönlendirme, koruma gibi özellikleriyle kamusal alanlarda kullanıcıya fayda sağlarken mekânın etkin bir şekilde kullanımına da yardımcı olmaktadır. Özdemir (2020)'de yaptığı çalışmada kent mobilyalarının kullanıcıya sağladığı faydalarla birlikte mekânın işlevselliğine yaptığı katkıları şu şekilde sıralamıştır.

- Mekânın etkin kullanılmasına yardımcı olma.
- Farklı zaman dilimlerinde de kullanılabilir kılma.
- Erişim imkânı sağlama.
- Çeşitli mal ve hizmetleri bir arada tutarak toparlayıcı ve birleştirici özellik sunma.
- Çevresinde aktivitelerin oluşumunu destekleme.
- Mekânın okunabilir özellikte olmasını sağlama.
- Mekânın sirkülasyonunu yönlendirme ve akıcılığını sağlama.

Diğer yandan kent estetiği yönünden de el alınmış, birçok çalışmada estetik ölçütüne de sıkça yer verilmiştir. Kent mobilyalarının kent estetiğine yaptığı katkıyla da mekân kalitesi de eşdeğer seviyede etkilenmektedir. Kentsel tasarım kentin bütünü ve kent mekânlarını içine alan bir tasarım faaliyetidir. Kamusal mekânlarda bulunan kent mobilyaları, aydınlatma elemanları, yönlendirme tabelaları, kentsel grafik ve iletişim elemanlarının tasarımı ve kent estetiğini de etkileyen bu alandaki tasarımlar dizisini oluşturan ve yönlendiren bir disiplindir (Çubuk 1992)

2.2.3. Kent mobilyası, kamusal mekân ve malzeme ilişkisi

Kent mobilyaları mekânda nasıl yönleneceğimize, mekânı nasıl kullanacağımıza yardımcı olan ve mekânı yaşatan elemanlardır (Dellenbaught 2017). Kent mobilyaları kullanıcı ile mekân arasındaki bağı kuvvetlendirmekte ve kamusal mekân konforuna katkı sağlamaktadır. Bu sebepten kent mobilyaları mekân ve kullanıcı arasındaki iletişimde önemli rol oynamaktadır.

Kamusal ihtiyaçları karşılama konusunda etkili olan kent mobilyaları mekândan alınan tatmin duygusunu da artırmaktadır. Bunu sağlayabilmek için, kent mobilyalarının tasarımı ve düzenlenmesinde aranan en önemli özellik uyumdur. Donatı elemanları parkın yerine, büyüklüğüne ve alanına uyumlu olmalı, içinde yer aldığı çevrenin karakterini yansıtmalıdır. Ayrıca kent mobilyaları mevcut düşünülen işlevlere uygun olma özelliklerinin yanında, içinde yer alacağı çevrenin karakterini de yansıtmalıdır (Yıldızcı 2001).

Kent mobilyalarının kentsel mekândaki görsel etkisi çok önemlidir. Bu nedenle elemanların hem tek tek hem de grup olarak tasarımı ve bunların kentsel peyzajla bütünleşmesi sağlanmalıdır (Eryarar 2002).

Güneş (2005)'in de belirttiği gibi kent mobilyalarının mekânsal etkisi, fiziki konumları ile kentlilerin algıladığı, tüm kentsel ilişkilerin kurulduğu mekânlarda bulunmalarından kaynaklanmaktadır. Kent mobilyalarının bulunduğu bu mekânlar genellikle kamusal mekânlardır.

Bayazıt (2001) da kent mobilyalarını, yerleştirileceği mekâna göre, beş mekân üzerinde gruplandırmıştır. Bunları;

- Yol kenarları- yaya yolları,
- Meydanlar- dinlenme alanları (tarihi bölgeler, yeni bölgeler),
- Bina kompleksleri ve çevreleri (tarihi binaların çevreleri, yeni binaların çevreleri)
- Parklar- bahçeler (tarihi bahçeler, yeni bahçeler, parklar),
- Kıyılar (plajlar, rıhtımlar) olarak belirlemiştir.

Kullanıcı ilişkileri açısından halka açık kamusal mekânlarda sık kullanılan kent mobilyaları şunlardır (Anılsın 1991);

- Banklar,
- Pergolalar,
- Oturma Grupları,
- Piknik Masaları,
- Bitki Kapları (Çiçeklikler),
- Ağaç Dibi Izgaraları ve Ağaç Koruyucuları,
- Çöp Kutuları, Çöp Konteynerleri, Çöp Konteyneri Gizleyicileri,
- Aydınlatma Elemanları,
- Sınır Elemanları,
- Zemin Döşeme Malzemeleri,
- Satranç Takımları, Barbeküer, Bisiklet Parkları,
- Yağmur Suyu, Atık Su ve Diğer İletim Hatlarına Ait kapaklar (Rögarlar),
- Bilgi İletişim ve İşaret Panoları,
- Telefon ve Benzeri İletişim Araçları, Telefon kabinleridir.

Kamusal mekânlar sıkça karşılaştığımız bu kent mobilyaları çevresi ve kullanıcısıyla kurduğu ilişki donatının üretiminde kullanılan malzemeyle mümkün

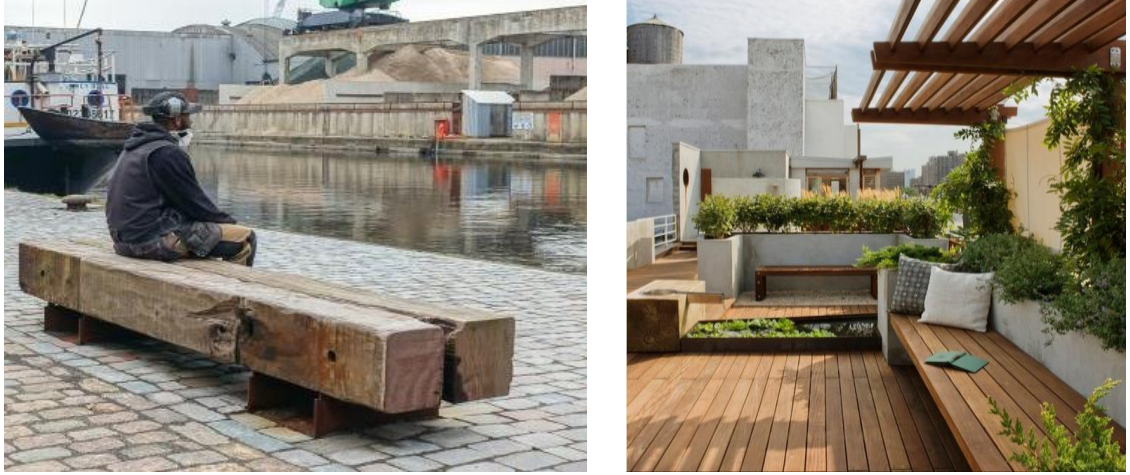
olmaktadır. Mobilya üretiminde kullanılan malzemeler mekân kimliği, kullanıcı konforu ve malzemenin dayanıklılığıyla mekânsal sürdürülebilir faydayı mümkün kılmaktadır. Kent mobilyasının mekânla işlevsel uyumunun yanında görsel olarak uyumu da kullanılan malzemeyle sağlanmaktadır. Donatıların kent estetiğine katkıda bulunan, mekânı tanımlayan ve ürün kimliğinin çevre kimliği ile uyumlu olmasını sağlayan temel unsur üretimde tercih edilen malzemelerdir. Kent mobilyalarının üretiminde tercih edilen malzemeler genel olarak şu şekildedir;

Metal ve alaşımları; Kent mobilyaları üretiminde en sık kullanılan materyaldir. Malzemenin esnekliği nedeni ile pek çok alanda ve değişik üretim yöntemleriyle farklı ürünler elde edilebilir. Doğadan çıktıkları şekilde kullanılabilirler gibi alaşım olarak da kullanılabilirler. Dayanıklılıkları nedeni ile kentsel mekânlarda tercih edilirler. Yüksek mukavemetli yapılarından dolayı pergola gibi büyük kent mobilyalarında ana gövdeyi oluştururlar bunun yanında aydınlatma ve çöp kutusu gibi kent mobilyalarının tamamı da metal parçalardan oluşabilmektedir.

Şekil 2.3. Metalin kent mobilyası üretiminde kullanım örnekleri

Ahşap; Kentsel mekânlarda masif veya işlenmiş olarak kullanılırlar, çevresel koşullara toleranslarının düşük olmasından dolayı ve düzenli bakıma ihtiyaçları vardır. Hafif bir malzemedir ve karakteristik bir dokusu vardır. Kent mobilyalarında metal gibi sert görünümlü malzemelerin yanında ahşap yumuşak görüntüsü ile ortamı ısıtır ve zenginleştirir. Doğal ve ısı yalıtımının yüksek olmasından dolayı genelde açık kentsel alanlarda oturma birimlerinde tercih edilirler. Kolay işlenebilir olmasından dolayı da yüzey ve cephe kaplamalarında sıkça kullanılan bir malzemedir. Çevresel koşullara her ne kadar dayanımı az olsa da kimyasal ya da fırınlama işlemleriyle sertlik ve dayanımları artırılabilir. Temin edildiği bitki türüne göre de ahşap özellikleri değişmektedir bu nedenle kullanım alanına göre tür seçimine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Şekil 2.4. Kent mobilyası üretiminde ahşap malzeme kullanım örnekleri

Beton; Çimento, kum veya çimento ve agreganın karışımından oluşur. Karıştırma oranlarına göre betonun kalitesi değişir. Kent mobilyalarında kalıp yöntemi tercih edilir. İçerisinde kullanılacak metal destekler ile yüksek mukavemet gerektirilen alanlarda kullanılır. Kamusal alanlarda kullanılan beton aksamlarını genellikle yüzeyleri çeşitli malzemelerle kaplanmış şekilde görülmektedir. Ancak modern mimarinin de etkisiyle son zamanlarda kent mobilyalarında çıplak beton yüzeyler de sıkça karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 2.5. Betondan üretilen kent mobilyası örnekleri

Doğal taşlar; Uzun yıllar doğadaki element ve minerallerin bir araya gelmesiyle oluşan doğal yapılardır, doğal yapısı ve şık görüntüleriyle hem iç mekânlarda hem de dış mekânda sıklıkla kullanılmaktadır. Kentsel alanlarda da genellikle yüzey kaplaması olarak tercih edilen doğal taşlar farklı ebat ve kalınlıklarda kullanılırlar. Farklı ebatlarda kullanılmalarının yanında küçük parçacıklar halinde çimento ve benzeri kaynaştırıcılarla da agrega şeklinde de kullanılırlar. Kent mobilyalarında genellikle kaplama malzemesi olarak tercih edilen doğal taşlar, oturma birimleri gibi çeşitli kent mobilyalarında yekpare olarak da kullanımı rastlanmaktadır.

Şekil 2.6. Doğal taşların kent mobilyası üretiminde kullanım örnekleri

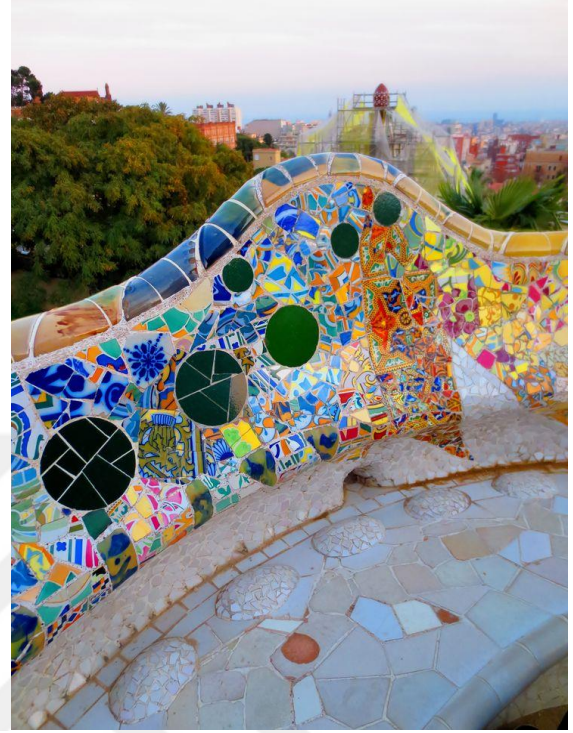
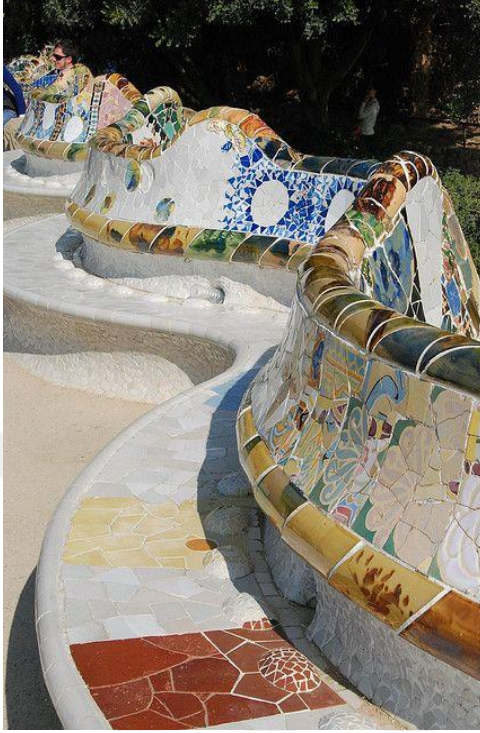
Plastik ve alaşımları; Yüksek molekül ağırlığına sahip, makro moleküllü organik bileşik olarak tanımlanır. Isı ve/veya basınç altında biçimlendirilerek üretilir ve normal koşullar altında biçimini koruyan bir maddedir. Sertlik skalası geniş bir yelpazede değiştiğinden kullanım alanı geniş bir malzemedir. Elektrik yalıtkanlığı sayesinde kentsel mekânlarda güvenli kullanımlar sağlar. Rahat şekil verilebilir yapısından dolayı özellikle çocuk oyun ekipmanlarında sıkça kullanılır. Renk spektrumu geniş olan plastik malzemeler oturma birimleri, sınırlandırıcılar, çöp kutuları gibi kent mobilyalarının üretiminde de oldukça fazla kullanılmaktadır.

Şekil 2.7. Plastik kent mobilyası örnekleri

Fırınlanmış malzemeler; Çeşitli mineral bazlı karışımların suyla karıştırılıp harç elde edilmesi ve şekil verilip belli sıcaklıklarda fırınlanmasıyla elde edilen malzemelerdir. Bu yöntemle elde edilen malzemelere tuğla, seramik ve terakota ürünler örnek gösterilebilir. Bu malzemeler çoğunlukla kamusal alanlarda yüzey ve cephe kaplaması olarak kullanılmaktadır. Seramik malzemelere renk ve doku verebilmesinden dolayı kaplama malzemesi olarak kullanım alanları çok geniştir. Tuğlalar da farklı kalınlık ve tiplerde üretim imkânlarından dolayı yine dış mekânda kaplama ve döşeme malzemesi olarak kullanılmaktadır. Terakota ürünler ise özellikle saksı olarak sıkça kullanılmaktadır.

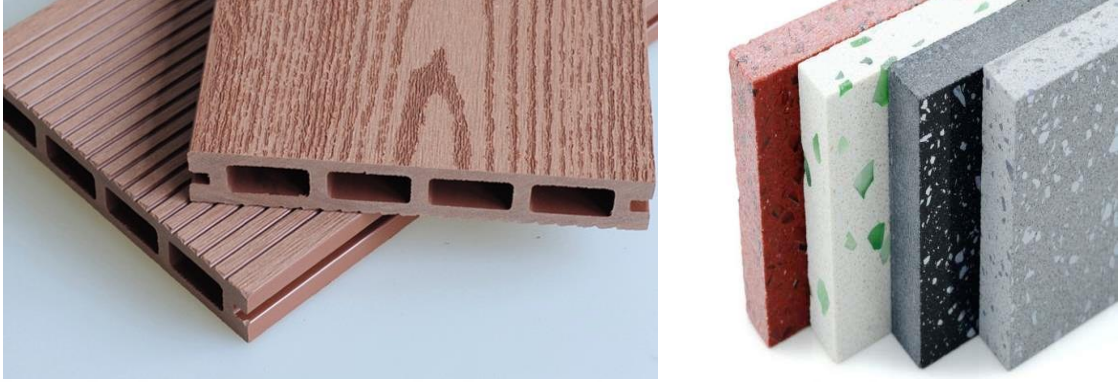
Hassas yapılarından dolayı kamusal alanlarda pek kullanılmasa da sahil kentlerinde yer yer karşımıza çıkabilmektedir.

Şekil 2.8. Fırınlanmış malzemelerin kent mobilyalarında kullanım örnekleri

Kompozit malzemeler; iki veya daha fazla bileşen malzemeden üretilen bir malzemedir. Bu kurucu malzemeler, oldukça farklı kimyasal veya fiziksel özelliklere sahip olabilirler ve birleşim sürecinden sonra tek tek elemanlardan farklı özelliklere sahip yeni bir malzeme oluşturmaktadırlar. Hemen hemen tüm endüstriyel ya da doğal maddelerden elde edilebilen kompozit malzemeler sıkıştırma, eritme ya da kalıplama yöntemiyle son ürüne dönüştürülmektedir. Doğal görümlü ürün elde edebilme imkânı olan kompozit malzemeler kamusal alanlarda doğal malzemelerin daha dayanıklı ya da uygun maliyetli

alternatifleri olarak tercih edilmektedir. Özellikle ahşap görümlü kompozit ürünler kent mobilyası üretiminde ahşabın kullanıldığı hemen hemen her yerde kullanılmaktadır. Yine doğal taş tozlarının sıkıştırılmasıyla elde edilen kompozit malzemeler kamusal alanlarda sıkça kullanılmaktadır.

Şekil 2.9. Kamusal alanlarda kullanılan kompozit malzeme örnekleri

Cam malzemeler; Ham maddesi kum olan, ihtiyaca göre içine soda, kalker, kireç, dolomit, feldspa ve benzeri mineraller eklenerek 1500 derece sıcaklıktaki fırınlarda eritilerek şekil verilmesiyle ortaya çıkan maddeye cam denir. Sadece kumdan cam üretilebilir ama bu tip camlar çok kırılğan olduğundan kullanımı zordur. Camın kırılğan yapısından dolayı kamusal alanlarda kullanımına pek rastlanmaz ancak ışık geçirgenliğinden dolayı aydınlatma ve jüt örtü gibi kent mobilyalarında kısmen kullanılmaktadır.

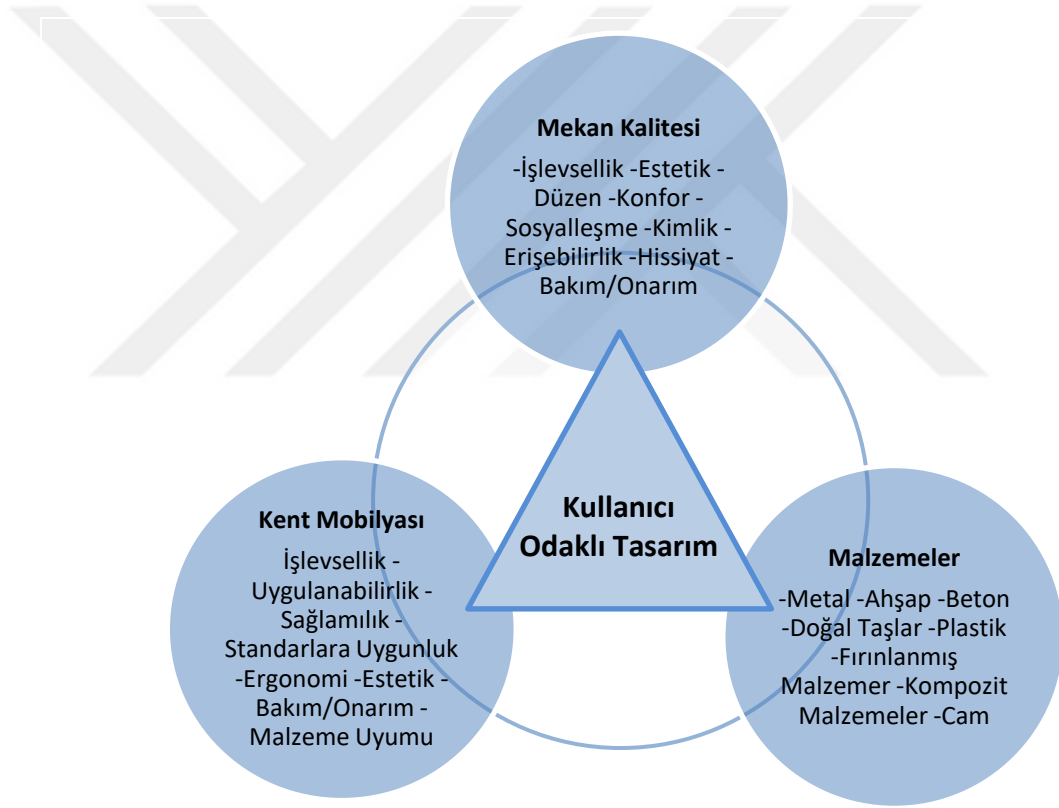
Şekil 2.10. Cam malzemenin kent mobilyasındaki kullanım örnekleri

Kent mobilyası üretiminde tercih edilen malzemelerin cinsi beşeri ve çevresel faktörlere göre çeşitlilik göstermektedir. Bu malzemeler çoğu zaman doğanın ve canlıların vereceği zararlara karşı dayanıklılığından dolayı tercih edilir.

Kamusal alanlarda konumlanan kent mobilyalarının karşılaştığı en büyük sorunlardan bir tanesi de vandalizmdir. Günümüzün kentsel sorunlarından biri olan

vandalizm, çeşitli araştırmacıların tanımlarına göre, sahibinin izni olmadan bir malın hasara uğratılması, şeklinin ya da görünümünün bozulması, istenerek ve kötü niyetle mülke verilen tahribattır. Vandalizmi oluşturan etmenler; psikolojik, sosyal ve fiziksel çevre, eğitim, sahiplenme, onarım, yoğun kullanım, nüfus yoğunluğu, aydınlatma yetersizliği, dayanıklılık olarak sıralanabilmektedir (Yıldırım 2000). Vandalizm ve malzeme arasında doğrudan bir ilişki kurmak mümkündür. Olgun Rifat 2013' yapmış olduğu çalışmada vandalizm eylem türlerinin tamamının donatı elemanının malzeme türü ile anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur.

Kaynak taramalarında görülmüştür ki merkezinde kullanıcının olduğu kamusal mekân tasarımlarında, kullanıcı ve mekân arasında kent mobilyaları üzerinden sağlanan sürekli bir bağ vardır. Bu bağ, kullanıcı ve donatı malzemesiyle kurulan fiziksel etkileşimle de somut değer kazanmakta ve mekânsal kalite algısını yükseltmektedir. Mekan kalitesi, kent mobilyası ve malzeme arasındaki bu ilişki sürekli ve bir döngü halindedir (Şekil 2.11).

Şekil 2.11. Mekân kalitesi, kent mobilyası ve malzeme ilişkisi

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Materyal

Çalışma materyalini Antalya kent merkezinde yer alan tarihi Kaleiçi bölgesi ve bu bölgede kullanılan kentsel peyzaj donatıları oluşturmaktadır. Kaleiçi etrafı surlarla çevrili, içerisinde Rum, Selçuklu ve Osmanlı mimarisinden izler ve tarihi, doğal, kültürel zenginlikleriyle Antalya ili merkezinde en popüler turizm noktalarından birisidir. Çalışma alanı olarak belirlenen Kaleiçi bölgesi, kamusal mekân özellikleri ve kentsel peyzaj donatıları bakımından ele alınacaktır.

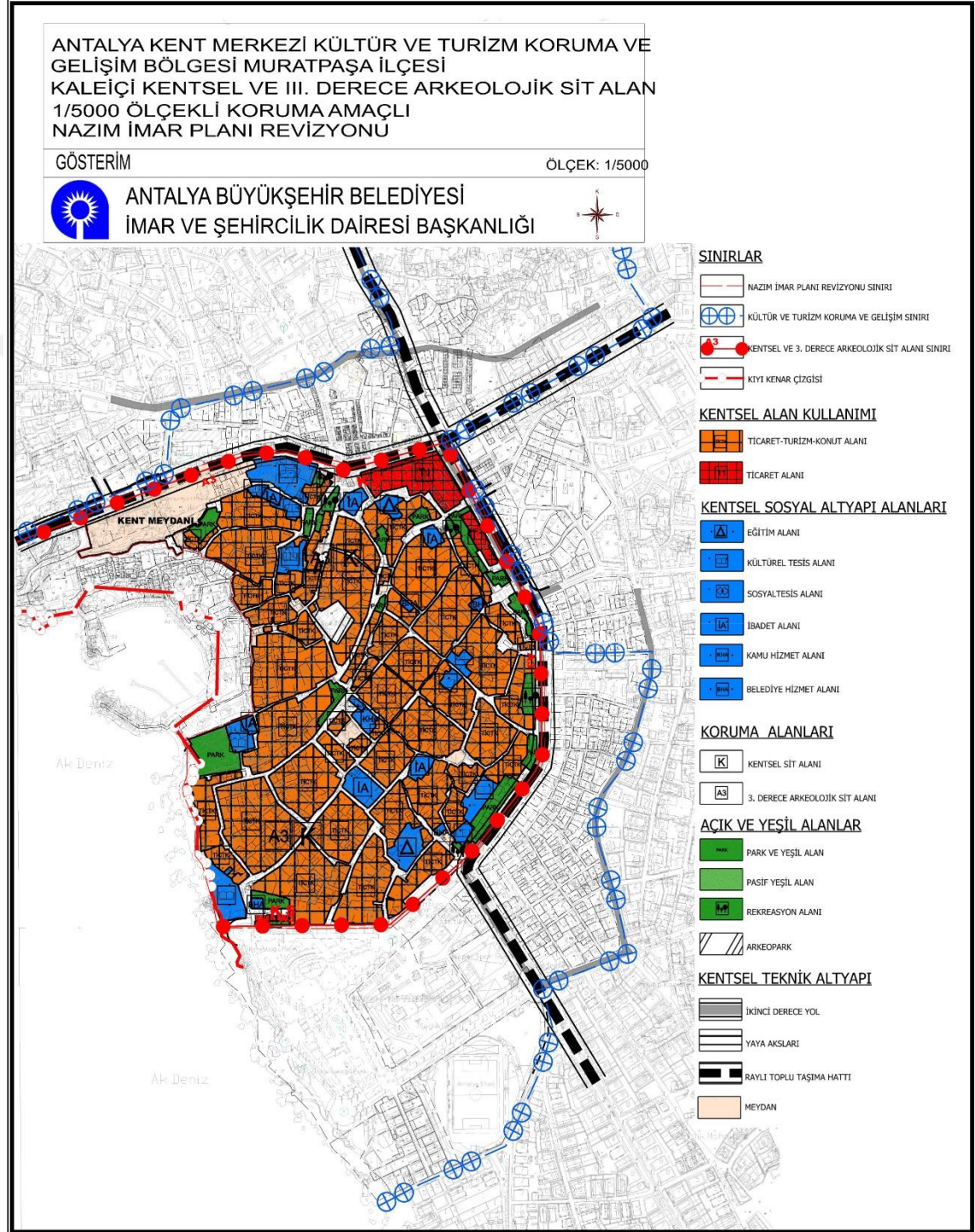

Şekil 3.1. Antalya Kaleiçi konumu (Google 2022)

Kaleiçi, batıda deniz, kuzey ve doğuda ana caddeler ve bu caddelere paralel uzanan ve günümüzde de bir kısmı ayakta olan surlarla sınırlandırılmıştır. Bu belirgin sınır eşikleriyle Kaleiçi, kent merkezindeki katlı yapılaşmadan korunabilmiş, geleneksel doku, günümüze kadar korunarak özgün yaşayabilmiştir (TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı 2021).

Kaleiçi'nin yerleşme dokusu, Cami Sokak ve Hıdırlık sokak boyunca uzanan orta sur duvarı ayrımı ile iki farklı şekilde oluşmuştur. Cumhuriyet Caddesi ile bu sokaklar arasındaki alan, topografyaya ve sur duvarlarına uygun olarak organik gelişmiştir. Sokaklar arasında kalan adalar düzenli biçimde değildir. Adaların büyüklüğü ve uzunluğu değişkendir. Orta Sur Duvarı ile Karaalioğlu parkına kadar uzanan ve dış surların Hıdırlık Kulesi ile sonlandığı alan ise ızgara dokuludur. Yapı adaları genellikle düzgün dikdörtgen formudur. Her iki dokuda da evler bir cepheleri ile sokağa otururken bir cepheleriyle de bahçeye açılır. Sokağa uygun olarak yapılan zemin kat planları düzenli değildir. Birinci

Turizm Bakanlığı'na "Antalya- Kaleiçi Kompleksi" restorasyon çalışmasından dolayı, 28 Nisan 1984'de FİJET (Uluslararası Turizm Yazarları Birliği) tarafından Altın Elma Turizm Oscar'ı ödülü verilmiştir. Günümüzde Kaleiçi otelleri; pansiyonları, restoranları ve barları ile eğlence merkezi haline gelmiştir.

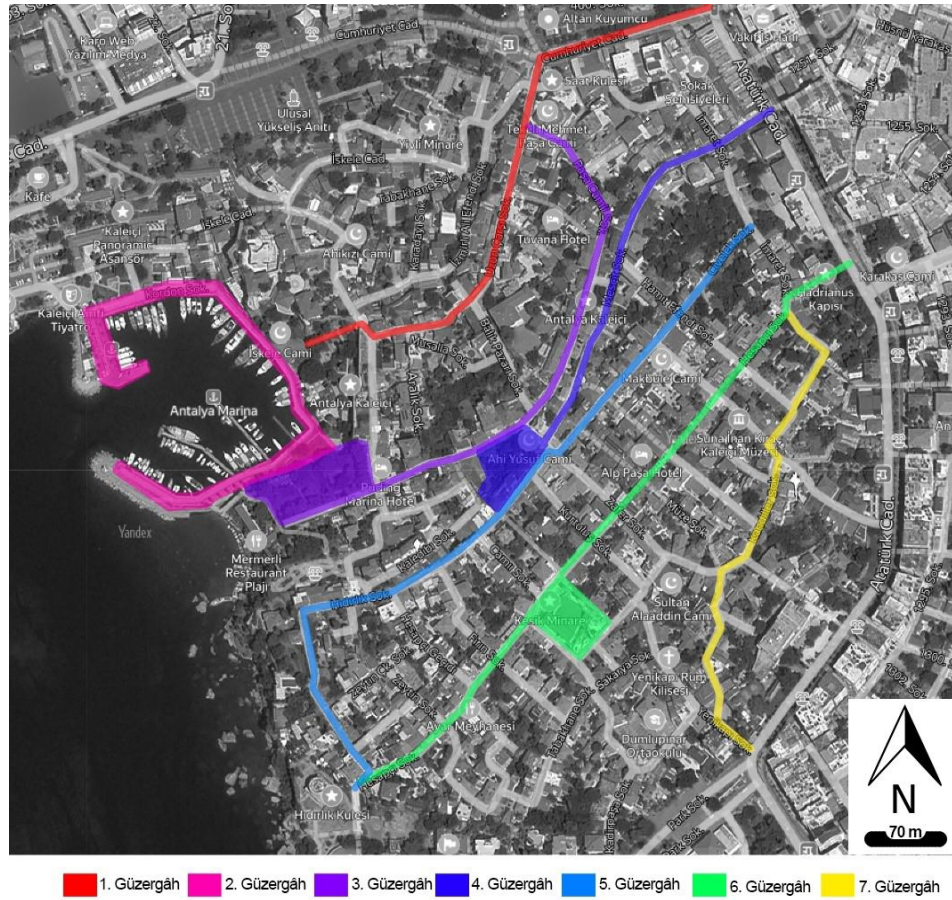

Şekil 3.3. Kaleiçi Kentsel ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı Nazım İmar Planı (Antalya Belediyesi)

Kaleiçi'nde kamusal mekân özelliklerinin değerlendirildiği ve donatılarda kullanılan malzemelerin mekân kalitesine olan etkilerin incelendiği, sokak ve alanlardan oluşan güzergâhlar şu şekildedir;

- Cumhuriyet caddesinden başlayarak, Uzun çarşı sokaktan, Kordon Sokağına kadar olan alan 1. güzergâh,
- Kaleiçi yat limanı etrafı (Kordon Sokak) 2. güzergâh.
- Paşa Cami Sokaktan başlayarak, Mermerli Banyo Sokak ve Mermerli Banyo sokağın sonunda yer alan yeşil alan 3. güzergâh,
- Atatürk caddesinden başlayan Mescit Sokakta devam eden ve Ahi Yuf Camiinde biten alan 4. güzergâh,
- Civelek Sokaktan başlayıp, Hıdırlık kulesine kadar olan alan 5. güzergâh,
- Hadrianus Kapısından başlayan, Hesapçı Sokak boyunca devam eden ve Kesik Minareli Camiyi de içerisine alan 6. güzergâh,
- Hesapçı Sokaktan başlayıp, Kandiller Sokaktan devam eden ve Yenikapı Sokağının sonuna kadar uzanan alan 7. güzergâh olarak belirlenmiştir.

Şekil 3.4.'de de Kaleiçi bölgesinde incelemesi yapılan sokak ve alanlar harita üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 3.4. Kaleiçi bölgesinde inceleme yapılan sokak ve alanlar (Google 2022)

Çalışma alanı içerisinde tespiti ve incelemesi yapılmış olan kentsel peyzaj donatı tipleri aşağıdaki gibi belirtilmiş ve bölgelere göre donatı çeşitlerinin adetleri Çizelge 3.1.'de gösterilmiştir.

- Banklar ve oturma birimleri
- Aydınlatma birimleri
- Saksılar ve bitki kasaları
- Yönlendirme ve bilgilendirme levhaları

Çizelge 3.1. Çalışma materyali olarak belirlenen kentsel peyzaj donatısı adetleri

Banklar ve Oturma Birimleri								
	1. Bölge	2. Bölge	3. Bölge	4. Bölge	5. Bölge	6. Bölge	7. Bölge	adet
Oturma Birimi Tip-1					17			17
Oturma Birimi Tip-2				2				2
Oturma Birimi Tip-3			112 mtül					1
Oturma Birimi Tip-4			70 mtül					1
Oturma Birimi Tip-5		35						35
Oturma Birimi Tip-6		4						4
Oturma Birimi Tip-7		5						5
Oturma Birimi Tip-8		5						5
							Toplam	70
Aydınlatma Birimleri								
	1. Bölge	2. Bölge	3. Bölge	4. Bölge	5. Bölge	6. Bölge	7. Bölge	adet
Aydınlatma Birimi Tip-1	33		74	24	48	28	33	240
Aydınlatma Birimi Tip-2			38					38
Aydınlatma Birimi Tip-3		40						40
							Toplam	318
Saksılar ve Bitki Kasaları								
	1. Bölge	2. Bölge	3. Bölge	4. Bölge	5. Bölge	6. Bölge	7. Bölge	adet
Saksı Tip-1				8	3			11
Saksı Tip-2			11	8	4		3	29
Saksı Tip-3			44	12	247	15	11	329
Saksı Tip-4					8			8
Saksı Tip-5					4			4
Saksı Tip-6					27			27
Saksı Tip-7			13					13
Saksı Tip-8			2				7	9
							Toplam	430
Yönlendirme ve Bilgilendirme Levhaları								
	1. Bölge	2. Bölge	3. Bölge	4. Bölge	5. Bölge	6. Bölge	7. Bölge	adet
Bilgilendirme Levhası Tip-1	4		2	3	9	6	8	32
Bilgilendirme Levhası Tip-2					3			3
Bilgilendirme Levhası Tip-3	1				1			2
Bilgilendirme Levhası Tip-4	2	2		2		1		7
Bilgilendirme Levhası Tip-5		1						
							Toplam	44
Toplam Tip 24 adet							Toplam Adet	862

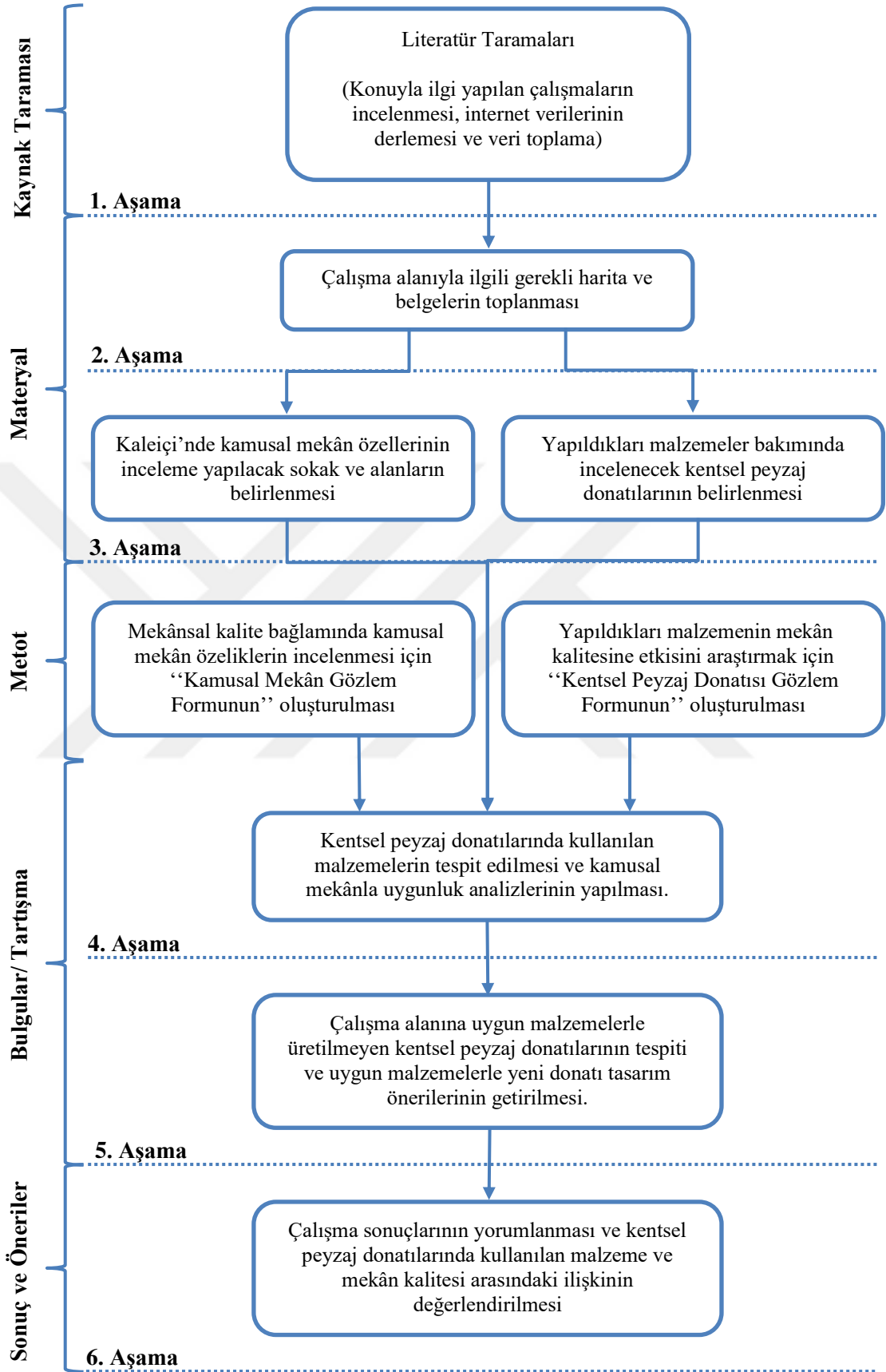
3.2. Metot

Araştırmada veri kaynaklarından elde edilen birincil ve ikincil veriler kullanılmıştır. Amaca uygun olarak literatür taramaları sonucunda hazırlanan ‘‘Kamusal Mekan Gözlem Formu’’ ve ‘‘Kentsel Peyzaj Donatısı Gözlem Formu’’ ile Kaleiçi’nde kamusal mekan özellikleri ve kentsel peyzaj donatılarında kullanılan malzemeler değerlendirmiştir. Değerlendirme sonucunda yapıldığı malzemeler bakımından mekân kalitesine olumlu ve olumsuz etki eden kent mobilyaları tespit edilmiştir. Sonrasında uygun olmayan kent mobilyaları yerine alana uygun malzemeler seçilerek, kent mobilyası tasarım kriterleri ışığında yeni kentsel peyzaj donatı elemanları tasarlanmıştır.

Kamusal mekânlarda alana uygun malzemelerle kentsel peyzaj donatısı tasarımlarının incelendiği ve Kaleiçi örneğinde mekân kalitesine olan etkisinin değerlendirildiği bu çalışma altı aşamada gerçekleşmektedir.

1. **Aşama;** Gerekli olan verilerin sağlanmasına yöneliktir.
2. **Aşama;** Araştırma için gerekli belge ve haritaların temin edilmesine yöneliktir.
3. **Aşama;** çalışma alanının kısımlara ayrılması ve kentsel peyzaj donatılarının listelenmesi.
4. **Aşama;** Kentsel peyzaj donatılarında kullanılan malzemelerin tespiti ve kamusal mekânla uygunluk analizlerinin yapılması.
5. **Aşama;** Çalışma alanına uygun malzemelerle üretilmeyen kentsel peyzaj donatılarının tespiti ve uygun malzemelerle yeni donatı tasarım önerilerinin getirilmesi.
6. **Aşama;** Çalışma sonuçlarının yorumlanması ve kentsel peyzaj donatılarında kullanılan malzeme ve mekân kalitesi arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi.

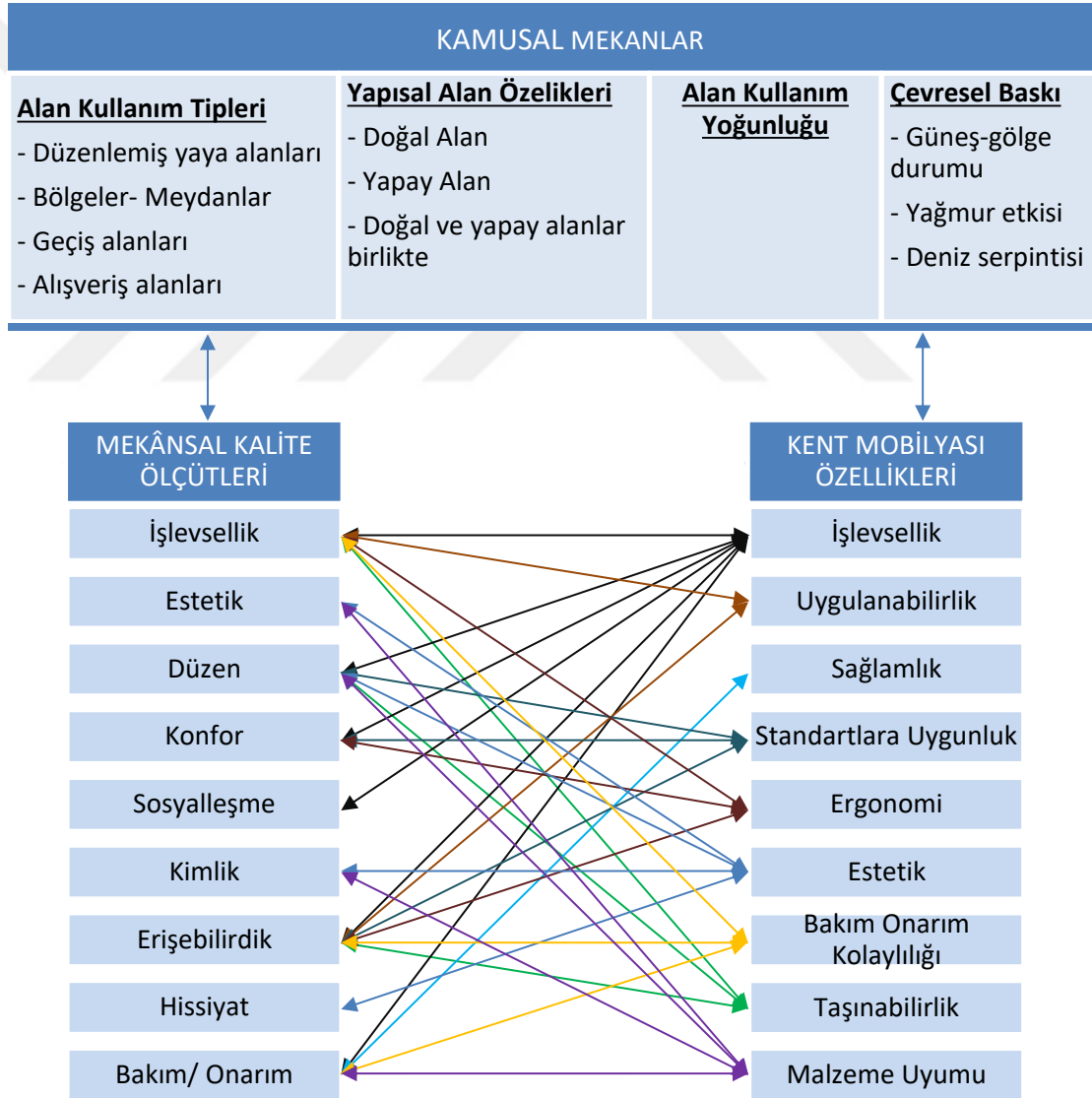
Araştırmanın yöntemine ve çalışma metoduna ilişkin akış diyagramı Şekil 3.5’de gösterilmiştir.

Şekil 3.5. Araştırma Süreci Akış Diyagramı

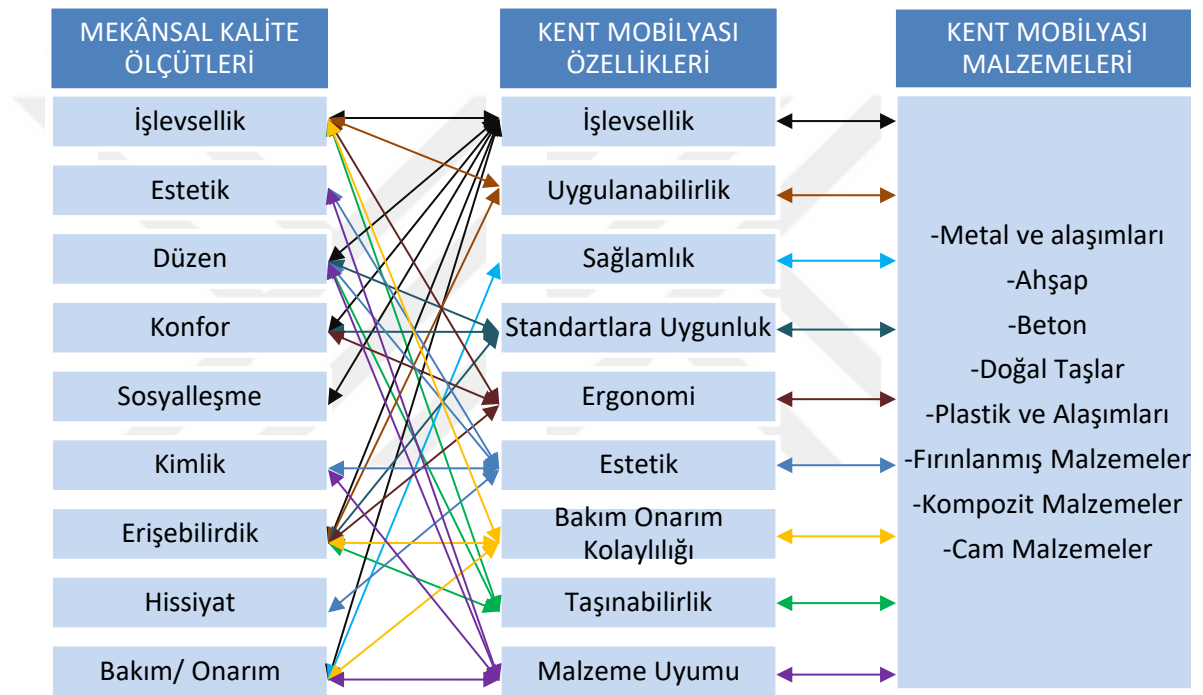
Kamusal mekân, kent mobilyası ve mekân kalitesi arasında ilişki alanında yapılan gözlem ve incelemelere dayanmaktadır. Kamusal mekân ve mekânsal kalite ve kent mobilyası bağlamında alanlar “Kamusal Mekân Gözlem Formu” kriterlerine göre incelenmiş, kent mobilyası, mekân kalitesi ve malzeme arasındaki ilişkiyi incelemek için de çalışma alanındaki belirlenen kent mobilyaları “Kentsel Peyzaj Donatısı Gözlem Formuna” göre değerlendirilmiştir.

Kamusal mekân gözlem formu; Yapılan kaynak taramalarında genel kanı olarak mekân kalitesini etkileyen en önemli unsurun işlevsellik olduğu görülmektedir. Kentsel peyzaj donatıları kamusal alanların işlevselliğine katkı sağlayan en önemli unsurlardandır. Bu bağlamda kentle peyzaj donatısı ve mekân kalitesi arasındaki bağı tespit etmek için kamusal mekân, mekânsal kalite ölçütleri ve kent mobilyası özellikleri arasındaki ilişkiye bakılmıştır (Şekil 3.6.). Kamusal mekân gözlem formu hazırlanırken mekân kalitesi ve kentsel peyzaj donatısı ile ilişkili maddelere yer verilmiştir (Ek:1).

Şekil 3.6. Kamusal Mekân, Mekan Kalitesi ve Kent Mobilyası İlişki Şeması

Kentsel peyzaj donatısı gözlem formu; Kamusal mekânlarda kullanıcı odaklı tasarımlar genel bir kanı olarak kabul görmektedir. Kentsel peyzaj donatıları da kamusal alanlarda sağladıkları faydayla mekân ve kullanıcı arasındaki odağı güçlendirmektedir. Yapılan kaynak taramalarında da kentsel peyzaj donatılarının işlevsellik, konfor, estetik, düzen gibi mekânsal kalite ölçütleriyle doğrudan ilgili olduğu ve mekân-kullanıcı ilişkisine etki ettiği görülmektedir. Kentsel peyzaj donatısının doğrudan etki ettiği kullanıcı-mekân kalitesi ilişkisi kuşkusuz ki donatının üretildiği malzemeyle mümkün olmaktadır. Bu bağlamda da peyzaj donatılarının mekan kalitesine olan etkisini inceleyebilmek için mekânsal kalite ölçütleri, kent mobilyası ve malzeme arasındaki ilişkiye bakılmıştır (Şekil 3.7). Çalışma alanında da incelemeler yapılırken kentsel peyzaj donatıları bu ölçüt ve özelliklerin yer aldığı “Kentsel Peyzaj Donatısı Gözlem Formuna” göre değerlendirilmiştir (Ek:2).

Şekil 3.7. Mekân Kalitesi, Kent Mobilyası ve Malzeme İlişki Şeması

Çalışma yedi farklı güzergâh üzerinde ilerlemiş ve her biri bir bütün olarak ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Gözlem formları da incelmeye yapılan güzergâhın tamamını değerlendirebilecek şekilde düzenlenmiştir. İncelmeye yapılan güzergâhların daha da küçük parçalara ayrılmasının daha tutarlı sonuç vereceği düşünülse de, her bir parçada ayrı ayrı donatı tasarımının maliyeti artıracak ve verimsiz olacağı ön görülmektedir. Genel kanı olarak da kamusal alanlar bir bütün olarak ele alınmakta ve aynı tip kent mobilyasının uçtan uca kullanıldığı görülmektedir. İncelemeler yapılırken güzergâhlar bir bütün olarak ele alınmış, kentsel peyzaj donatıları alanın genel özelliklerine göre değerlendirilmiştir.

Çalışma yöntemi olarak öncelikle gözlem yapılan güzergâh “Kamusal Mekân Gözlem Formuna” göre değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede mekânsal özelliklerin, kentsel peyzaj donatılarını olumlu etkileyenleri yeşil, olumsuz etkileyenleri kırmızı, kısmen olumlu ya da olumsuz etki yaratan özellikler ise sarı olarak işaretlenmiştir.

Her bir güzergâh üzerinde yer alan donatılarda “Kentsel Peyzaj Donatısı Gözlem Formuna” göre değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme yapılırken her bir donatı ayrı ayrı değil aynı tipteki kentsel peyzaj donatılarının toplam âdeti üzerinden değerlendirilmiştir. Değerlendirme formundaki her özellik altında ilgili donatının etkilenen âdeti kadar yazılmıştır. Örnek olarak Şekil 3.8’de de gözüktüğü gibi olumlu olarak tespit edilen özellikler yeşil, olumsuz olarak tespit edilen özellikler kırmızı, kısmen olumlu ya da olumsuz olarak tespit edilen özelliklerde sarı olarak işaretlenmiştir.

KENTSEL PEYZAJ DONATISI GÖZLEM FORMU								
Donatı Tipi: Aydınlatma Tip-1								
Kullanım Amacı: Aydınlatma								
Adet: 33								
Güzergâh: 1. Güzergâh								
KENTSEL PEYZAJ DONATISINA ÇEVRE İLİŞKİSİ								
Güneş Işığı			Yağmur Suyu			Deniz Etkisi		
Görüyor	Görmüyor	Kısmen	Etkileniyor	Etkilenmiyor	Kısmen	Etkileniyor	Etkilenmiyor	Kısmen
33			33				33	
KENTSEL PEYZAJ DONATISI KULLANICI İLİŞKİSİ								
Kullanıcının Fiziksel Teması			Vandalizim			Bakım İhtiyacı		
Mümkün	Değil	Kısmen	Uğramış	Uğramamış	Kısmen	Var	Yok	Kısmen var
33					33			33
KENTSEL PEYZAJ DONATISININ DURUMU								
Sağlam			Hasarlı			Kısmen Hasarlı		
33								
KENTSEL PEYZAJ DONATISI MALZEMELERİ								
Metal ve Alaşımları	Ahşap	Beton	Doğal Taşlar	Plastik ve Alaşımları	Seramik	Tuğla	Terakota	Cam

Şekil 3.8. Örnek Kentsel Peyzaj Donatısı Gözlem Formuna

Bir sonraki aşamada da “Kamusal Mekân Gözlem Formu” ve “Kentsel Peyzaj Donatısı Gözlem Formundaki” değerler kıyaslanarak o güzergâhta yer alan her bir donatı için Kentsel Peyzaj Donatısı Gözlem Değerleri Formu oluşturulmuştur. Bu form üzerinde ayrıca tasarım açısından da değerlendirilmelere yer verilmiş olup gözlem değerleri hakkında notlar eklenmiştir. Gözlem formları üzerinde olumlu olarak tespit edilen özellikler yeşil, olumsuz olanlar kırmızı ve kısmen olumlu ya da olumsuz olanlar sarı olarak işaretlenmiştir. Örnek Kentsel Peyzaj Donatı Gözlem Değerleri Formu 3.9’da gösterilmektedir.

	Donatı Tipi: Aydınlatma Tip-1			
	Toplam: 33 Adet Bölge: 1. Bölge			
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına maruz kalan 33 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 33 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan temas olan 33 adet			
	Vandalizmden kısmen etkilenen 33 adet			
	Kısmen Bakım ihtiyacı olan 33 adet			
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 33 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı klasik bir görüntüye sahip			Olumlu	
Renk: Mat siyah alanla uyumlu renkler			Olumlu	
Malzeme: Metal çevresel koşullara dayanıklı malzeme			Olumlu	

Şekil 3.9. Örnek Kentsel Peyzaj Donatısı Gözlem Değerleri Formu

Son aşamada da gözlem değerlendirme formu üzerindeki her bir özellik için bir puan verilmiş ve olumlu, olumsuz ve kısmen olumlu olan özelliklerin oranları yüzde olarak tespit edilmiştir. Olumlu özelliklerin yüzde elliden fazla bulunması ilgili donatının o alan için uygun olduğunu göstermektedir. Olumsuz özelliklerin yüzde elliden fazla olması kentsel peyzaj donatısının o alan için uygun olmadığını, olumsuz ya da kısmen olumlu özelliklerin yüzde elliden fazla olması ama oran olarak kısmen olumlu özelliğin yüksek olması donatının alan için kısmen uygun olduğunu göstermektedir.

4. BULGULAR

4.1. Birinci Güzergâh Gözlem Değerleri

Çalışma alanı olarak belirlenen Kaleiçi'nde Cumhuriyet Caddesi'nden başlayarak, Uzun Çarşı sokaktan devam eden ve Kordon Sokağa kadar olan alan 1.bölge olarak seçilmiştir. Alan girişi Saat Kulesi ve Attalos Heykeli'nin olduğu meydan sağlandığı için başlangıç noktasında gece ve gündüz kullanıcı yoğunluğu fazladır. Kaleiçi'ne giriş niteliğinde olan bu kısımdan kontrollü şekilde araç girişi de sağlanmaktadır. Bundan dolayı zaman zaman kullanıcı deneyimini olumsuz yönde etkilemektedir. Bölgeye giriş sağlandıktan sonra Uzun Çarşı Sokak boyunca yer yer kullanıcı yoğunluğu azalsa da Kordon Sokak (yat limanı) girişinde yer alan merdivenlerde kullanıcı yoğunluğu tekrar artmaktadır. Başlangıç ve son kısımda yüksek, orta kısımlarda düşük yoğunluktan dolayı alanının bütünündeki kullanıcı yoğunluğu orta seviye olarak gözlemlenmiştir.

Şekil 4.1. Birinci Güzergâhın konumu (Yandex Haritalar 2022)

Bölge hemen hemen kuzey-güney hattı boyunca uzanmakta ve alan içerisi genellikle iki katlı yapılardan oluşmaktadır. Bu alanı gün boyu yarı zamanlı güneş gölge etkisinde bırakmaktadır. Bölge boyunca üzeri kapalı herhangi bir kısım bulunmadığından tüm alan yağmur suyu etkisi altında kalmaktadır. Antalya yıllık 1060 mm yağış miktarıyla nispeten yüksek sayılabilecek yağış miktarına sahiptir (MGM, 2021). Bu sebeple Antalya’da açık kamusal alanlarda yağmur suyu etkisi alınması gereken bir unsurdur. Bölge Kaleiçi’nin iç kısımlarında yer aldığından dolayı doğrudan deniz suyu etkisine maruz kalmamaktadır.

Kaleiçi’nde hemen hemen her yerde güvenlik kameraları bulunmakta ve güvenlik personelleri de gün boyu denetim halinde tutulmaktadır. Bu sebeple Kaleiçi genel anlamda kullanıcı için güvenli sayılmaktadır. Birinci bölgenin dar sokakları kullanıcıya ulaşım haricinde başka bir olanak sağlamadığından dolayı işlevselliği düşük olarak gözlemlenmiştir. Alanda kamusal anlamda kullanıcıya yönelik herhangi bir ek hizmet bulunmadığından kullanıcı konforu düşük bulunmuştur. Alanda fazladan estetik (cezbedici) bir unsur tespit edilmemiş ancak bölgenin kendi tarihi dokusuna yani kent estetiğine zarar veren alan kimliğine aykırı işletme tabelaları haricinde herhangi bir unsura da rastlanmamıştır. Bundan dolayı alanın kimliği yani tanımlı algısını büyük oranda koruduğunu göstermektedir. Yapılan gözlemlerde alan temiz ve bakımlı olarak tespit edilmiştir.

KAMUSAL MEKAN GÖZLEM FORMU									
Bölge : 1. Güzergâh					Kaleiçi/ Antalya				
Sokak : Uzun Çarşı Sokaktan, Kordon Sokoğuna kadar									
Alan : ~ 420 m					Lejant:		Olumlu	Olumsuz	Kismen
KAMUSAL ALAN KULLANIM TİPİ									
Geçiş Alanı: Cadde ve Sokaklar									
ALAN KULLANIM YOĞUNLUĞU									
Gündüz Kullanımı					Gece Kullanımı				
Yüksek	Düşük	Orta	Yüksek	Düşük	Orta	Yüksek	Düşük	Orta	
ÇEVRESEL BASKI DEĞERLERİ									
Güneş Işığından			Yağmur Suyu			Deniz Etkisi			
Etkileniyor	Etkilenmiyor	Kismen	Etkileniyor	Etkilenmiyor	Kismen	Temas	Serpinti var	Serpinti yok	Etkilenmiyor
MEKANSAL KALİTE ÖLÇÜTLERİ									
Alan Güvenliği		Alana Erişim		Alanda Estetik Kaygı (Cazibe)			Alanda Düzen		
Güvenli	Değil	Mümkün	Değil	Var	Yok	Kismen	Var	Yok	Kismen
Alan Konforu		Alanın Tanımlı Kimliği		Kullanıcılara Yönelik Hizmetler			Alan Bakımı		
Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Kismen	Bakımlı	Değil	Kismen
ALANA HAKİM MALZEMELER									
Doğal Taşlar, Ahşap									
									

Çizelge 4.1. Birinci Güzergâh “Kamusal Mekân Gözlem Formu” değerleri

	Donatı Tipi: Aydınlatma Tip-1			Toplam: 33 Adet Güzergâh: 1. Güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına maruz kalan 33 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 33 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan temas olan 33 adet			
	Vandalizmden kısmen etkilenen 33 adet			
	Kısmen Bakım ihtiyacı olan 33 adet			
	Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 33 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı klasik bir görüntüye sahip			Olumlu	
Renk: Mat siyah alanla uyumlu renkler			Olumlu	
Malzeme: Metal çevresel koşullara dayanıklı malzeme			Olumlu	

Şekil 4.2. Aydınlatma Tip-1 birinci güzergâh gözlem değerleri

Aydınlatma Tip-1'in klasik görüntüsüyle mekân kimliğine uyumlu, sağlam yapısı ve işlevsel oluşuyla da mekân kalitesine olumlu etki ettiği gözlemlenmiştir.

	Donatı Tipi: Bilgilendirme Tip-1			
	Toplam: 4 Adet Güzergâh: 1. Güzergâh			
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 4 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 4 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan temas yok, yine de temas edilebilir 4 adet donatı mevcut			
	Vandalizmden kısmen etkilenen 4 adet			
	Kısmen Bakım ihtiyacı olan 4 adet			
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 4 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı modern görüntüsüyle alan ile uyumuz			Olumsuz	
Biçim: Dörtgen şeklindeki donatı diğer malzemelerle uyumlu			Olumlu	
Renk: Beyaz ve lacivert, alanla uyumlu renkler			Olumlu	
Malzeme: Metal malzeme çevresel koşullara dayanıklı			Olumlu	

Şekil 4.3. Bilgilendirme Tip-1 birinci güzergâh gözlem değerleri

Donatı minimal yapısı ve işlevsel oluşuyla kamusal alan için uygun bulunmuş ancak modern çizgilere sahip tasarımıyla alan kimliğiyle uyumsuz olarak tespit edilmiştir. Donatının tasarım haricinde, malzeme uyumu ve diğer özellikleriyle mekân kalitesine olumlu etki ettiği gözlemlenmiştir.

	Donatı Tipi: Bilgilendirme Tip-3			
	Toplam: 1 Adet Güzergâh: 1. Güzergâh			
	Çevresel Baskı Değerleri			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 1 adet			
	Yağmur suyuna kısmen maruz kalan 1 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla kısmen teması olan 1 adet			
	Vandalizmden kısmen etkilenen 1 adet			
	Kısmen Bakım ihtiyacı olan 1 adet			
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 1 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı modern görüntüsüyle alan ile uyumuz			Olumsuz	
Biçim: Dörtgen şeklindeki donatı diğer malzemelerle uyumlu			Olumlu	
Renk: Koyu lacivert renk alanla uyumlu			Olumlu	
Malzeme: Plastik, çevresel koşullara dayanıklı ancak alan kimliğiyle uyumuz.			Olumlu	

Şekil 4.4. Bilgilendirme Tip-3 birinci güzergâh gözlem değerleri

Donatı dörtgen ve biçimiyle alana uygun bulunmuştur. İşlevini yerine getiren donatı tasarım anlamında modern olarak gözlemlenmiştir. Modern tasarımıyla alan kimliğine uyumsuz bulunan donatı için yeni tasarım geliştirilmesi önerilmektedir.

	Donatı Tipi: Bilgilendirme Tip-4 Toplam: 2 Adet Güzergâh: 1. Güzergâh		
	Çevresel Baskı Değerleri:		
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 2 adet		
	Yağmur suyuna maruz kalan 2 adet		
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet		
	Kullanıcı İlişkisi:		
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 2 adet		
	Vandalizmden etkilenen 2 adet		
	Bakım ihtiyacı olan 2 adet		
	Donatı Durumu:		
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen
			Hasarlı donatı 2 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu
Estetik: Donatı modern görüntüsüyle alan ile uyumuz			Olumsuz
Biçim: Dörtgen şeklindeki donatı diğer malzemelerle uyumlu			Olumlu
Renk: Koyu lacivert renk alanla uyumlu			Olumlu
Malzeme: Plastik çevresel koşullarla dayanıklı malzeme olmasına rağmen, uygulamada ki hatadan dolayı malzeme kırılmış.			Olumsuz

Şekil 4.5. Bilgilendirme Tip-4 birinci güzergâh gözlem değerleri

Donatı işlevsel olarak yeterli bulunsa da alanda gözlemlenen tüm ürünlerin hasarlı olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 4.2. Birinci güzergâh donatı-mekan-malzeme uyum analizi

1. Bölge Kentsel Donatı Tipleri:			Aydınlatma Tip-1	Bilgilendirme Tip-1	Bilgilendirme Tip-3	Bilgilendirme Tip-4								
Toplam adet:			33 adet	4 adet	1 adet	2 adet								
ÇEVRESEL BASKI	Güneş Işığı	Görüyor	33 adet	4adet										
		Görmüyor												
		Kismen			1 adet	2 adet								
	Yağmur Suyu	Etkileniyor	33 adet	4 adet		2adet								
		Etkilenmiyor												
		Kismen			1 adet									
	Deniz Suyu Etikisi	Etkileniyor												
		Etkilenmiyor	33 adet	4 adet	1 adet	2 adet								
		Kismen												
KULLANICI İLİŞKİSİ	Kullanıcı Teması	Münküm	33 adet		1 adet	2 adet								
		Değil												
		Kismen		4 adet										
	Vandalizim	Uyramış				2 adet								
		Uyramamış												
		Kismen	33 adet	4 adet	1 adet									
	Bakım İhtiyacı	Var				2 adet								
		Yok												
		Kismen	33 adet	4 adet	1 adet									
DONATI DURUMU	Sağlam		33 adet	4 adet	1 adet									
	Hasarlı					2 adet								
	Kismen Hasarlı													
TASARIM	İşlevellik													
	Estetik													
	Biçim													
	Renk													
	Malzeme													
DONATI - MEKAN- MALZEME UYUMU (%)			58,8	16,7	25	41,7	16,6	41,7	41,7	16,6	41,7	33,4	58,3	8,3
			UYGUN			KISMEN UYGUN			KISMEN UYGUN			UYGUN DEĞİL		

- Aydınlatma Tip-1 birinci güzergâh için uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-1 birinci güzergâh için kısmen uygun bulunmuş. Yeni tasarımlar geliştirilmesi önerilmektedir.
- Bilgilendirme Tip-3 birinci güzergâh için kısmen uygun bulunmuş. Yeni tasarımlar geliştirilmesi önerilmektedir.
- Bilgilendirme Tip-4 birinci güzergâh için uyumsuz olarak gözlemlenmiştir. Yeni tasarımlar geliştirilmesi gerekmektedir.

4.2. İkinci Güzergâh Gözlem Değerleri

Kaleiçi'nde 2. Bölge olarak belirlenen çalışma alanı Yat Limanı (Kordon Sokak) ve etrafını kapsamaktadır. Yat limanı kullanıcı yoğunluğu açısından Kaleiçi'nin en yoğun bölgesidir. Etrafı restoranlar ve kafeler ile çevrili olan yat limanı doğayla iç içe yapısıyla hem yerli hem de yabancı turistlerin Kaleiçi'ndeki bir numaralı uğrak noktasıdır. Gündüz olduğu gibi gece kullanımı da ortalamanın üstünde olan alanda sürekli bir hareketlilik mevcuttur. Bu sebeple alandaki kullanıcı yoğunluğu gündüz olduğu gibi gece yüksek olarak gözlenmektedir.

Şekil 4.6. İkinci güzergâh konumu (Yandex Haritalar 2022)

Bölgenin belirli bir kısmı ağaçlarla kaplı olsa da büyük bir bölümü açık alanlardan oluşmaktadır. Bu durumun sebebiyle de alanın büyük bir kısmı güneş etkisi altında kalmaktadır. Bölge çoğunluğunun açık alanlardan oluşması yağmur suyunun yıpratıcı etkisinden de tamamen etkilendiği anlamına gelmektedir. Başka bir çevresel etki olan deniz suyu da açık kamusal alanda yer alan tüm aksesuarları etkilemektedir. Denizle tamamen dip dibe olan alan yılın bütününde deniz suyunun taşıdığı tuzun yıpratıcı etkisiyle karşı karşıya kalmaktadır. Genelde serpinti şeklinde alanı etkileyen deniz suyu özellikle kıyı hattı boyunca rüzgâr ve dalgaların etkisiyle de doğrudan da kentsel donatıları etkilemektedir.

Kaleiçi'nin genelinde olduğu gibi bu bölge de güvenlik anlamında sürekli gözetim altında tutulmaktadır. Alanda kullanıcılara yönelik birçok hizmet bulunmaktadır. Bölge kentsel peyzaj donatılarının sıklığıyla da dikkat çekmektedir. Bu durumdan dolayı alanın işlevsel niteliğini artırmakta ve kullanıcı konforuna katkı sağlamaktadır. Kamusal alan olarak yat limanı ve çevresi, denizin sağladığı doğal etkisiyle oldukça cezbedici bulunmaktadır. Düzen anlamında ise alanda dikkat çeken olumsuz bir etki gözükmemiştir. Alanda ticari işletmelerin kullandığı tabelalar haricinde mekân kimliğini etkileyen olumsuz bir etki tespit edilmemiştir. Alanın genel anlamda temiz olduğu da gözlemlenmiş, alan bakımlı bulunmuştur.

KAMUSAL MEKAN GÖZLEM FORMU									
Bölge : 2. Güzergâh					Kaleiçi/ Antalya				
Sokak : Kaleiçi Yat Limanı (Kordon Sokak)									
Alan : ~ 21290 m ²					Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kisim	
KAMUSAL ALAN KULLANIM TİPİ									
Parklar ve Rekreatif Alan, Deniz Kıyısı, Meydan									
ALAN KULLANIM YOĞUNLUĞU									
Gündüz Kullanımı					Gece Kullanımı				
Yüksek		Düşük		Orta	Yüksek		Düşük		Orta
ÇEVRESEL BASKI DEĞERLERİ									
Güneş Işığından			Yağmur Suyu			Deniz Etkisi			
Etkileniyor	Etkilenmiyor	Kisim	Etkileniyor	Etkilenmiyor	Kisim	Temas	Serpinti var	Serpinti yok	Etkilenmiyor
MEKANSAL KALİTE ÖLÇÜTLERİ									
Alan Güvenliği		Alana Erişim		Alanda Estetik Kaygı (Cazibe)			Alanda Düzen		
Güvenli	Değil	Mümkün	Değil	Var	Yok	Kisim	Var	Yok	Kisim
Alan Konforu		Alanın Tanımlı Kimliği		Kullanıcılara Yönelik Hizmetler			Alan Bakımı		
Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Kisim	Bakımlı	Değil	Kisim
ALANA HAKİM MALZEMELER									
Doğal Taşlar, Ahşap, Beton									

Çizelge 4.3. İkinci güzergâh “Kamusal Mekân Gözlem Formu” değerleri

	Donatı Tipi: Oturma Birimi Tip-5 Toplam: 35Adet Güzergâh: 2. güzergâh			
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına maruz kalan 30 adet, kısmen maruza kalan 5 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 35 adet			
	Deniz etkisine kısmen maruz kalan 35 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 35 adet			
	Vandalizme kısmen uğramış 6 adet			
	Bakım ihtiyacı olan 2 adet			
	Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 33 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı küp şeklinde ki biçimiyle alana uyumlu			Olumlu	
Renk: Doğal traverten rengi alan ile uyumlu			Olumlu	
Doku: Doğal taş kaplamadan kaynaklı pürüzlü yüzey			Olumlu	
Malzeme: Doğal taş ve beton alan ile uyumlu			Olumlu	

Şekil 4.7. Oturma Birimi Tip-5 ikinci güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Oturma Birimi Tip-6			Toplam: 4 Adet Güzergâh: 2. güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına maruz kalan 4 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 4 adet			
	Deniz etkisine kısmen maruz kalan 4 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 4 adet			
	Vandalizme uğramış 2 adet, kısmen uğramış 2 adet			
	Bakım ihtiyacı olan 2 adet			
	Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 2 adet, kısmen hasarlı 2 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı dörtgen biçimiyle alana uyumlu			Olumlu	
Renk: Doğal traverten rengi alan ile uyumlu			Olumlu	
Doku: Doğal taş ve ahşap yüzey			Olumlu	
Malzeme: Doğal taş, ahşap ve beton alan ile uyumlu			Olumlu	

Şekil 4.8. Oturma Birimi Tip-6 ikinci güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Oturma Birimi Tip-7 Toplam: 5 Adet Güzergâh: 2. güzergâh			
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına maruz kalan 5 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 5 adet			
	Deniz etkisine kısmen maruz kalan 5 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 5 adet			
	Vandalizme kısmen uğramış 5 adet			
	Bakım ihtiyacı olan 5 adet			
	Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 5 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı biçimiyle alan ile uyumlu.			Olumlu	
Renk: Mat kahverengi boya alan ile uyumlu.			Olumlu	
Doku: Ahşap yüzey.			Olumlu	
Malzeme: Ahşap malzeme alan ile uyumlu ancak çevresel koşullara toleransı az.			Kısmen Olumlu	

Şekil 4.9. Oturma Birimi Tip-7 ikinci güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Oturma Birimi Tip-8			Toplam: 5 Adet Güzergâh: 2. güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına maruz kalan 5 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 5 adet			
	Deniz etkisine kısmen maruz kalan 5 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 5 adet			
	Vandalizme kısmen uğramış 5 adet			
	Bakım ihtiyacı olan 5 adet			
	Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 5 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi				Mekân Kalitesine Etkisi
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.				Olumlu
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.				Olumlu
Biçim: Donatı biçimiyle alan ile uyumlu.				Olumlu
Renk: Mat kahverengi ve siyah boya alan ile uyumlu.				Olumlu
Doku: Ahşap yüzey.				Olumlu
Malzeme: Ahşap ve metal malzeme alan ile uyumlu ancak ahşap malzemen çevresel koşullara toleransı az.				Kısmen Olumlu

Şekil 4.10. Oturma Birimi Tip-8 ikinci güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Aydınlatma Tip-3			Toplam: 40Adet 2. güzergâh Çevresel Baskı Değerleri: Güneş ışığına maruz kalan 40 adet Yağmur suyuna maruz kalan 40 adet Deniz etkisine kısmen maruz kalan 40 adet Kullanıcı İlişkisi: Kullanıcıyla doğrudan teması olan 31 adet, kullanıcıların etki alanından uzak 9 adet Vandalizme uğramış 4 adet, Bakım ihtiyacı olan 40 adet Donatı Durumu:	
	Lejant:	Olumlu	Olumsuz		Kısmen
	Sağlam donatı 40 adet				
	Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi				Mekân Kalitesine Etkisi
	İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.				Olumlu
	Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.				Olumlu
	Biçim: Donatının endüstriyel görüntüsü yat limanıyla uyumlu ancak tarihi dokuyla uyumsuz				Olumlu
	Renk: Beyaz renk alan ile uyumlu				Olumlu
	Malzeme: Galvaniz malzeme deniz etkisine dayanıklı				Olumlu

Şekil 4.11. Aydınlatma Tip-3 ikinci güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Bilgilendirme Tip-4 Toplam: 2 Adet Güzergâh: 2. güzergâh		
	Çevresel Baskı Değerleri:		
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 2 adet		
	Yağmur suyuna maruz kalan 2 adet		
	Deniz etkisine kısmen maruz kalan 2 adet		
	Kullanıcı İlişkisi:		
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 2 adet Vandalizmden uğrayan 1 adet Bakım ihtiyacı olan 1 adet		
Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen
Hasarlı donatı 1 adet			
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu
Estetik: Donatı modern görüntüsüyle alan ile uyumuz			Olumsuz
Biçim: Dörtgen şeklindeki donatı diğer malzemelerle uyumlu			Olumlu
Renk: Koyu lacivert renk alanla uyumlu			Olumlu
Malzeme: Plastik çevresel koşullarla dayanıklı malzeme olmasına rağmen, uygulamada ki hatadan dolayı hafif hasarlı			Olumsuz

Şekil 4.12. Bilgilendirme Tip-4 ikinci güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Bilgilendirme Tip-5			Toplam: 1 Adet Güzergâh: 2. güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 1 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 1 adet			
	Deniz etkisine kısmen maruz kalan 1 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 1 adet			
	Vandalizmden uğrayan 1 adet			
	Bakım ihtiyacı olan 1 adet			
	Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Hasarlı donatı 1 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı modern görüntüsüyle alan ile uyumuz			Olumsuz	
Biçim: Dörtgen şeklindeki donatı diğer malzemelerle uyumlu			Olumlu	
Renk: Koyu lacivert renk alanla uyumlu			Olumlu	
Malzeme: Plastik çevresel koşullarla dayanıklı malzeme olmasına rağmen, uygulamada ki hatadan dolayı hafif hasarlı			Olumsuz	

Şekil 4.13. Bilgilendirme Tip-5 ikinci güzergâh gözlem değerleri

Çizelge 4.4. İkinci güzergâh donatı-mekan-malzeme uyum analizi (1. kısım)

2. Bölge Kentsel Donatı Tipleri:			Oturma birimi Tip-5	Oturma birimi Tip-6	Oturma birimi Tip-7	Oturma birimi Tip-8								
Toplam adet:			35 adet	4 adet	5 adet	5 adet								
ÇEVRESEL BASKI	Güneş Işığı	Görüyor	30 adet	4adet	5 adet	5 adet								
		Görmüyor												
		Kısmen	5 adet											
	Yağmur Suyu	Etkileniyor	35 adet	4 adet	5 adet	5 adet								
		Etkilenmiyor												
		Kısmen												
	Deniz Suyu Etikisi	Etkileniyor												
		Etkilenmiyor												
		Kısmen	35 adet	4 adet	5 adet	5 adet								
KULLANICI İLİŞKİSİ	Kullanıcı Teması	Münküm	35 adet	4 adet	5 adet	5 adet								
		Değil												
		Kısmen												
	Vandalizm	Uyramış	6 adet	2 adet										
		Uyramamış	29 adet											
		Kısmen		2 adet	5 adet	5 adet								
	Bakım İhtiyacı	Var	2 adet	2 adet										
		Yok	33 adet											
		Kısmen		2 adet	5 adet	5 adet								
DONATI DURUMU	Sağlam		33 adet	2 adet	5 adet	5 adet								
	Hasarlı		2 adet											
	Kısmen Hasarlı			2 adet										
TASARIM	İşlevlilik													
	Estetik													
	Biçim													
	Renk													
	Malzeme													
DONATI - MEKAN- MALZEME UYUMU (%)			66,7	25	8,3	41,7	25	33,3	41,7	25	33,3	41,7	25	33,3
			UYGUN			KISMEN UYGUN			KISMEN UYGUN			KISMEN UYGUN		

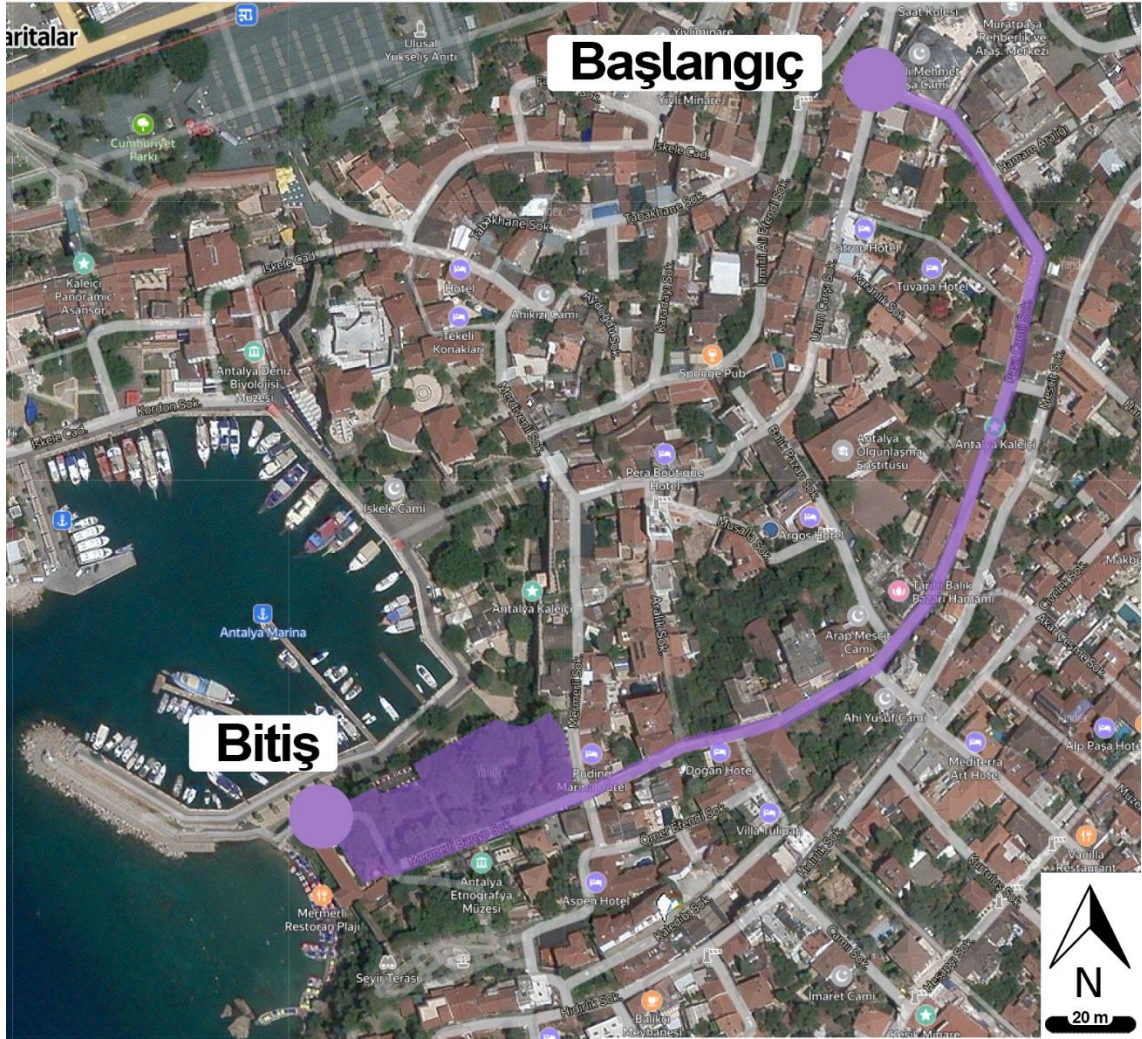
Çizelge 4.5. İkinci güzergâh donatı-mekan-malzeme uyum analizi (2. kısım)

2. Bölge Kentsel Donatı Tipleri:			Aydınlatma Tip-3	Bilgilendirme Tip-4	Bilgilendirme Tip-5						
Toplam adet:			40 adet	2 adet	1 adet						
ÇEVRESEL BASKI	Güneş Işığı	Görüyor	40 adet	2 adet	1 adet						
		Görmüyor									
		Kısmen									
	Yağmur Suyu	Etkileniyor	40 adet	2 adet	1 adet						
		Etkilenmiyor									
		Kısmen									
	Deniz Suyu Etikisi	Etkileniyor									
		Etkilenmiyor									
		Kısmen	40 adet	2 adet	1 adet						
KULLANICI İLİŞKİSİ	Kullanıcı Teması	Münküm	31 adet	2 adet	1 adet						
		Değil									
		Kısmen	9 adet								
	Vandalizm	Uyramış		1 adet	1 adet						
		Uyramamış	36 adet	1 adet							
		Kısmen	4 adet								
	Bakım İhtiyacı	Var		1 adet	1 adet						
		Yok		1 adet							
		Kısmen	40 adet								
DONATI DURUMU	Sağlam	40 adet	1 adet								
	Hasarlı		1 adet								
	Kısmen Hasarlı			1 adet							
TASARIM	İşlevlilik										
	Estetik										
	Biçim										
	Renk										
	Malzeme										
DONATI - MEKAN- MALZEME UYUMU (%)			50	25	25	25	41,7	33,3	25	58,3	16,7
			KISMEN UYGUN			UYGUN DEĞİL			UYGUN DEĞİL		

- Oturma birimi Tip-5 ikinci güzergâh için uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Oturma birimi Tip-6 ikinci güzergâh için kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Oturma birimi Tip-7 ikinci güzergâh için kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Oturma birimi Tip-8 ikinci güzergâh için kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Aydınlatma Tip-3 ikinci güzergâh için kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-2 ikinci güzergâh için uyumsuz olarak gözlemlenmiştir. Yeni tasarımlar geliştirilmesi gerekmektedir.
- Bilgilendirme Tip-5 ikinci güzergâh için uyumsuz olarak gözlemlenmiştir. Yeni tasarımlar geliştirilmesi gerekmektedir.

4.3. Üçüncü Güzergâh Gözlem Değerleri

Kaleiçi'nde 3.Bölge olarak belirlenen çalışma alanı Paşa Cami Sokak'tan başlayarak, Mermerli Banyo Sokak boyunca devam eden ve Mermerli Banyo Sokağı'nın sonunda yer alan yeşil alanı kapsamaktadır. Kaleiçi'ne giriş niteliğinde olan Saat Kulesi meydanında bölgeye dâhil olan kullanıcılar Paşa Cami Sokağı'nı alternatif güzergâh olarak sıklıkla kullanmaktadır. Paşa Cami Sokağı'ndan başlayıp Mermerli Banyo Sokağı boyunca devam eden bu hat ziyaretçileri Kaleiçi'nden yat limanına indiren güneydeki tek nokta olan Kordon Sokak merdivenlerine ulaştırmaktadır. Alan boyunca pek hareketli olmayan bu hat tam da bu noktada yüksek kullanıcı yoğunluğuna ulaşmaktadır. Mermerli Banyo Sokağı'nın sonunda yer alan bu alan, ağaçlıklı yapısı ve içerisinde bulundurduğu çok sayıda oturma gruplarıyla gün boyu kullanıcılarının ilgi odağındadır. Bu sebepten dolayı bölgede gündüz olduğu gibi gece de kullanıcı yoğunluğu yüksek olarak gözlemlenmektedir.

Şekil 4.14. Üçüncü güzergâh konumu (Yandex Haritalar 2022)

Bölge çoğunlukla ince dar sokaklarda ve iki katlı yapılardan oluşmaktadır. Bu durumda alanın gün boyu kısmen güneşli ve kısmen de gölge etkisi altında tutulmaktadır. Çoğunlukla açık alanlardan oluşan bu sokaklar yağmurun olumsuz etkileri karşısında da savunmasızdır. Mermerli Banyo Sokağı haricinde denize kısmen uzak sayılan bu alan tuzlu suyun yıpratıcı etkisinden genel olarak etkilenmemektedir.

Kaleiçi'nin genelinde olduğu gibi bu bölge de güvenlik anlamında sürekli gözetim altında tutulmaktadır. Güvenlik açısından sorunlu olmayan bu alan kullanıcıya yönelik hizmetler bakımından kısmen elverişli sayılır. Bölgenin sonunda yer alan yeşil alan haricinde kentsel peyzaj donatıları bakımından eksik sayılan alan kullanıcı konforunu da kısmen sağlayabilmektedir. Konfor bakımından eksik sayılan alan, hemen yakınında bulunan Antalya Etnografya Müzesi sayesinde turistlerin yoğun ilgisine sahip olmaktadır. Müzenin de içerisinde yer aldığı bu alan bölgenin işlevselliğini kısmen artırmaktadır. Alanda estetik ve düzen bakımından herhangi bir olumsuz etkiye rastlanmamıştır. Tarihi yapısıyla da genel olarak cezbedici kabul edilen bu alan Kaleiçi'ndeki kamusal mekân kimliğine de olumlu etki etmektedir. Kaleiçi'nin genelinde olduğu gibi bu alanda bakımlı ve temiz olarak gözlemlenmiştir.

Çizelge 4.6. Üçüncü güzergâh “Kamusal Mekân Gözlem Formu” değerleri

KAMUSAL MEKAN GÖZLEM FORMU											
Bölge : 3. Güzergâh						Kaleiçi/ Antalya					
Sokak : Paşa Cami Sokak ve Mermerli Banyo Sokak											
Alan : ~ 584 m						Lejant:		Olumlu	Olumsuz	Kismen	
KAMUSAL ALAN KULLANIM TİPİ											
Cadde ve Sokaklar/ Parklar ve Rekreatif Alan											
ALAN KULLANIM YOĞUNLUĞU											
Gündüz Kullanımı					Gece Kullanımı						
Yüksek	Düşük	Orta			Yüksek	Düşük	Orta				
ÇEVRESEL BASKI DEĞERLERİ											
Güneş Işığından			Yağmur Suyu			Deniz Etkisi					
Etkileniyor	Etkilenmiyor	Kismen	Etkileniyor	Etkilenmiyor	Kismen	Temas	Serpinti var	Serpinti yok	Etkilenmiyor		
MEKANSAL KALİTE ÖLÇÜTLERİ											
Alan Güvenliği		Alana Erişim		Alanda Estetik Kaygı (Cazibe)			Alanda Düzen				
Güvenli	Değil	Mümkün	Değil	Var	Yok	Kismen	Var	Yok	Kismen		
Alan Konforu		Alanın Tanımlı Kimliği		Kullanıcılara Yönelik Hizmetler			Alan Bakımı				
Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Kismen	Bakımlı	Değil	Kismen		
ALANA HAKİM MALZEMELER											
Doğal Taşlar, Ahşap, Beton											
											

	Donatı Tipi: Oturma Birimi Tip-3			
	Toplam: 112 mtül Bölge: 3. Bölge			
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 112 mtül			
	Yağmur suyuna kısmen maruz kalan 112 mtül			
	Deniz etkisine kısmen maruz kalan 112 mtül			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 112 adet			
	Vandalizme kısmen uğramış 38 mtül			
	Bakım ihtiyacı olan 99 mtül			
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 112 mtül
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı biçimiyle alana uyumlu			Olumlu	
Renk: Doğal taş ve ahşap renkleri alan ile uyumlu			Olumlu	
Doku: İşlenmiş doğal taş yüzey ve ahşap yüzey			Olumlu	
Malzeme: Ahşap ve doğal taş			Olumlu	

Şekil 4.15. Oturma Birimi Tip-3 üçüncü güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Oturma Birimi Tip-4			
	Toplam: 70 mtül Bölge: 3. Bölge			
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 70 mtül			
	Yağmur suyuna kısmen maruz kalan 70 mtül			
	Deniz etkisine kısmen maruz kalan 70 mtül			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 70 adet			
	Vandalizme uğramış 0 mtül			
	Kısmen bakım ihtiyacı olan 70 mtül			
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 70 mtül
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı biçimiyle alana uyumlu			Olumlu	
Renk: Doğal taş ve ahşap renkleri alan ile uyumlu			Olumlu	
Doku: İşlenmiş doğal taş yüzey ve ahşap yüzey			Olumlu	
Malzeme: Ahşap ve doğal taş			Olumlu	

Şekil 4.16. Oturma Birimi Tip-4 üçüncü güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Aydınlatma Tip-1			Toplam: 74 Adet 3. Güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 44 adet, doğrudan maruz kalan 30 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 74 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan temas olan 74 adet			
	Vandalizmden kısmen etkilenen 74 adet			
	Kısmen bakım ihtiyacı olan 74 adet			
	Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 74 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi				Mekân Kalitesine Etkisi
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.				Olumlu
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.				Olumlu
Biçim: Donatı klasik bir görüntüye sahip				Olumlu
Renk: Mat siyah alanla uyumlu renkler				Olumlu
Malzeme: Metal çevresel koşullara dayanıklı malzeme				Olumlu

Şekil 4.17. Aydınlatma Tip-1 üçüncü güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Aydınlatma Tip-2			Toplam: 38 Adet 3. Güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 38 adet,			
	Yağmur suyuna maruz kalan 38 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 18 adet, kullanıcıların etki alanından uzak 20 adet			
	Vandalizmden kısmen etkilenen 5 adet			
	Bakım ihtiyacı olan 5 adet			
	Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 30 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı klasik bir görünüme sahip			Olumlu	
Renk: Mat siyah alanla uyumlu renkler			Olumlu	
Malzeme: Metal, çevresel koşullara dayanıklı malzeme			Olumlu	

Şekil 4.18. Aydınlatma Tip-2 üçüncü güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Saksı Tip-2			Toplam: 11 Adet 3. Güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 2 adet, doğrudan güneş ışığı gören 9 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 11 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 11 adet,			
	Vandalizmden uğrayan 6 adet, kısmen uğrayan 5			
	Kısmen bakım ihtiyacı olan 11 adet			
	Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 11 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı alanla uyumlu bir biçime sahip			Olumlu	
Renk: Mat kahverengi alan ile uyumlu			Olumlu	
Malzeme: Ahşap malzeme alan kimliğiyle uyumlu, ancak çevresel koşullara toleransı az.			Kısmen olumlu	

Şekil 4.19. Saksı Tip-2 üçüncü güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Saksı Tip-3			
	Toplam: 44 Adet 3. Güzergâh			
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına maruz kalan 44 adet,			
	Yağmur suyuna maruz kalan 44 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 44 adet,			
Vandalizmden uğrayan 4 adet,				
Bakım ihtiyacı olan 17 adet, Kısmen bakım ihtiyacı olan 27 adet				
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Hasarlı 17 adet, kısmen hasarlı 27 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevini yerine getiriyor, ancak çevresel koşullara toleransının az olması işlevini olumsuz etkiliyor.			Olumsuz	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı alanla uyumlu bir biçime sahip			Olumlu	
Renk: Mat kahverengi alan ile uyumlu			Olumlu	
Malzeme: Ahşap malzeme alan kimliğiyle uyumlu, ancak çevresel koşullara toleransı az.			Kısmen olumlu	

Şekil 4.20. Saksı Tip-3 üçüncü güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: SaksıTip-7(Dogaltaş saksı)			
	Toplam: 44Adet Güzergâh: 3. güzergâh			
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına maruz kalan 13 adet,			
	Yağmur suyuna maruz kalan 13 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 13 adet,			
	Vandalizmden uğrayan 0 adet,			
	Bakım ihtiyacı olan 0 adet			
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam 13 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevini yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı alanla uyumlu bir biçime sahip			Olumlu	
Renk: Doğal taş rengi alanla uyumlu.			Olumlu	
Malzeme: Doğal taş malzeme alanla uyumlu			Olumlu	

Şekil 4.21. Saksı Tip-7 üçüncü güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Saksı Tip-8(Terakotasaksı)			Toplam: 2 Adet Güzergâh: 3. güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 2 adet,			
	Yağmur suyuna maruz kalan 2 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 2 adet,			
	Vandalizmden uğrayan 0 adet,			
	Bakım ihtiyacı olan 0 adet			
	Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam 2 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi				Mekân Kalitesine Etkisi
İşlevsellik: Donatı işlevini yerine getiriyor.				Olumlu
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.				Olumlu
Biçim: Donatı alanla uyumlu bir biçime sahip				Olumlu
Renk: Mat kahverengi alan ile uyumlu				Olumlu
Malzeme: Fırınlanmış toprak malzeme alan ile uyumlu ancak çevresel koşullara toleransı az.				Olumlu

Şekil 4.22. Saksı Tip-8 üçüncü güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Bilgilendirme Tip-1 Toplam: 2 Adet Güzergâh: 3. güzergâh			
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 2 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 2 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan temas yok, yine de temas edilebilir 2 adet donatı mevcut			
	Vandalizmden kısmen etkilenen 1 adet			
Kısmen Bakım ihtiyacı olan 1 adet				
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 2 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı modern görüntüsüyle alan ile uyumuz			Olumsuz	
Biçim: Dörtgen şeklindeki donatı diğer malzemelerle uyumlu			Olumlu	
Renk: Beyaz ve lacivert, alanla uyumlu renkler			Olumlu	
Malzeme: Metal malzeme çevresel koşullara dayanıklı			Olumlu	

Şekil 4.23. Bilgilendirme Tip-1 üçüncü güzergâh gözlem değerleri

Çizelge 4.7. Üçüncü güzergâh donatı-mekan-malzeme uyum analizi (1. kısım)

3. Bölge Kentsel Donatı Tipleri:			Oturma Birimi Tip-3	Oturma Birimi Tip-4	Aydınlatma Tip-1	Aydınlatma Tip-2								
Toplam miktar:			112 mtül	70 mtül	74 adet	38 adet								
ÇEVRESEL BASKI	Güneş Işığı	Görüyor			44 adet									
		Görmüyor												
		Kısmen	112 mtül	70 mtül	30 adet	38 adet								
	Yağmur Suyu	Etkileniyor			74 adet	38 adet								
		Etkilenmiyor												
		Kısmen	112 mtül	70 mtül										
	Deniz Suyu Etikisi	Etkileniyor												
		Etkilenmiyor			41 adet									
		Kısmen	112 mtül	70 mtül	33 adet	38 adet								
KULLANICI İLİŞKİSİ	Kullanıcı Teması	Mümküm	112 mtül	70 mtül	74 adet	18 adet								
		Değil												
		Kısmen				20 adet								
	Vandalizm	Uyramış	38 mtül		74 adet	5 adet								
		Uyramamış	74 mtül	70 mtül		33 adet								
		Kısmen												
	Bakım İhtiyacı	Var				5 adet								
		Yok												
		Kısmen	112 mtül	70 mtül	74 adet	33 adet								
DONATI DURUMU	Sağlam		112 mtül	70 mtül	74 adet	33 adet								
	Hasarlı					5 adet								
	Kısmen Hasarlı													
TASARIM	İşlevlilik													
	Estetik													
	Biçim													
	Renk													
	Malzeme													
DONATI - MEKAN- MALZEME UYUMU (%)			50	8,4	41,6	58,3	16,7	25	50	33,3	16,7	58,3	8,3	33,4
			KISMEN UYGUN			UYGUN			KISMEN UYGUN			UYGUN		

Çizelge 4.8. Üçüncü güzergâh donatı-mekan-malzeme uyum analizi (2. kısım)

1. Bölge Kentsel Donatı Tipleri:			Saksı Tip-2	Saksı Tip-3	Saksı Tip-7	Saksı Tip-8	Bilgilendirme Tip-1										
Toplam adet:			11 adet	44 adet	13 adet	2 adet	3 adet										
ÇEVRESEL BASKI	Güneş Işığı	Görüyor	9 adet	44 adet	13 adet												
		Görmüyor															
		Kısmen	2 adet			2 adet	2 adet										
	Yağmur Suyu	Etkileniyor	11 adet	44 adet	13	2 adet	2 adet										
		Etkilenmiyor															
		Kısmen															
	Deniz Suyu Etikisi	Etkileniyor															
		Etkilenmiyor	11 adet	44 adet	13 adet	2 adet	2 adet										
		Kısmen															
KULLANICI İLİŞKİSİ	Kullanıcı Teması	Mümkün	11 adet	44 adet	13 adet	2 adet	1 adet										
		Değil															
		Kısmen					1 adet										
	Vandalizim	Uyramış		4 adet													
		Uyramamış	5 adet	40 adet	13 adet	2 adet	1 adet										
		Kısmen	6 adet				1 adet										
	Bakım İhtiyacı	Var		17 adet													
		Yok			13 adet	2 adet	1 adet										
		Kısmen	11 adet	27 adet			1 adet										
DONATI DURUMU	Sağlam	11 adet		13 adet	2 adet	2 adet											
	Hasarlı		17 adet														
	Kısmen Hasarlı		27 adet														
TASARIM	İşlevlilik																
	Estetik																
	Biçim																
	Renk																
	Malzeme																
DONATI - MEKAN- MALZEME UYUMU (%)			58	25	17	42	33	25	75	25	0	67	17	17	50	17	33
			UYGUN			KISMEN			UYGUN			UYGUN			KISMEN		

- Oturma birimi Tip-3 üçüncü güzergâh için kısmen uygun bulunmuştur.
- Oturma birimi Tip-4 üçüncü güzergâh için uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Aydınlatma Tip-1 üçüncü güzergâh için kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Aydınlatma Tip-2 üçüncü güzergâh için uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-2 üçüncü güzergâh için uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-3 üçüncü güzergâh için kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-7 üçüncü güzergâh için uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-1 üçüncü güzergâh için kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.

4.4. Dördüncü Güzergâh Gözlem Değerleri

Kaleiçi'nde 4. Bölge olarak belirlenen çalışma alanı Atatürk Caddesi'nin arkasından başlayan, Mescit Sokak'tan devam eden ve Ahi Yusuf Camii'nde biten alanı kapsamaktadır. Kaleiçi'nde diğer alanlara göre nispeten daha sakin olan Mescit Sokak, bölgedeki ziyaretçilerini Atatürk Caddesi'nden Kaleiçi'nin merkezine ulaştırma niteliğini taşımaktadır. Sokak boyunca ticari alanların azlığı bölgeyi daha sakin ve ıssız kılmaktadır. Bu sebeple alan daha çok konut niteliği taşıyan yapılardan oluşmakta ve sokak sadece geçiş güzergâhı olarak kullanılmaktadır. Kullanıcılar tarafından az tercih edilen bu hatta sadece Ahi Yusuf Camii'nin olduğu yerde bir düğüm noktası oluşturmakta ve gün içerisinde bu kısımda kullanıcı yoğunluğunun olduğu gözlemlenmektedir.

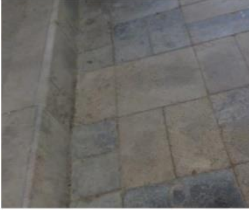

Şekil 4.24. Dördüncü güzergâh konumu (Yandex Haritalar 2022)

Kaleiçi'nin büyük kısmında olduğu gibi bu bölge de genellikle iki-üç katlı yapılar ve dar sokaklardan oluşmaktadır. Kamusal mekânı oluşturan dar sokaklar ve katlı yapılar sayesinde alanda gün boyu güneş ve gölgenin etkisi dengeli bir şekilde hissedilmektedir. Alan boyunca üzeri kapalı bir bölgenin bulunmaması yağmurdan tamamen etkilenmesine sebep olmaktadır. Antalya'da yıllık ortalama yağış miktarı 1060 mm ile nispeten yüksek olduğu düşünüldüğünde, dış mekânda yapılacak uygulamalar için yağmur suyu kesinlikle dikkat edilmesi gereken bir unsurdur. Denizle ilişkisi olmayan bu alanda tuzlu suyun yıpratıcı etkisi gözlenmemektedir.

Kaleiçi'nin hemen hemen her yerinde güvenlik kameraları bulunmakta ve güvenlik personelleri de gün boyu denetim halinde tutulmaktadır. Yine bu bölge sakin yapısıyla dikkat çekse de oldukça güvenli olarak tespit edilmiştir. Bölgedeki dar sokakları kullanıcıya ulaşım haricinde başka bir olanak sağlamadığından dolayı alanın işlevselliği düşük olarak gözlemlenmiştir. Alanda kamusal anlamda kullanıcıya yönelik herhangi bir ek hizmet bulunmadığından dolayı kullanıcı konforu düşük bulunmuştur. Alanda fazladan estetik (cezbedici) bir unsur tespit edilmemiş ancak bölgenin kendi tarihi dokusuna yani kent estetiğine zarar veren alan kimliğine aykırı işletme tabelaları haricinde herhangi bir unsura da rastlanmamıştır. Bundan dolayı alanın kimliği yani tanımlı algısını büyük oranda koruduğunu göstermektedir. Yapılan gözlemlerde alan temiz ve bakımlı olarak tespit edilmiştir.

Çizelge 4.9. Dördüncü güzergâh “Kamusal Mekân Gözlem Formu” değerleri

KAMUSAL MEKAN GÖZLEM FORMU										
Bölge : 4. Güzergâh						Kaleiçi/ Antalya				
Sokak : Mescit Sokak										
Alan : ~ 450 m						Lejant:		Olumlu	Olumsuz	Kismen
KAMUSAL ALAN KULLANIM TİPİ										
Cadde ve Sokaklar										
ALAN KULLANIM YOĞUNLUĞU										
Gündüz Kullanımı					Gece Kullanımı					
Yüksek	Düşük	Orta	Yüksek	Düşük	Orta					
ÇEVRESEL BASKI DEĞERLERİ										
Güneş Işığından			Yağmur Suyu			Deniz Etkisi				
Etkileniyor	Etkilenmiyor	Kismen	Etkileniyor	Etkilenmiyor	Kismen	Temas	Serpinti var	Serpinti yok	Etkilenmiyor	
MEKANSAL KALİTE ÖLÇÜTLERİ										
Alan Güvenliği		Alana Erişim		Alanda Estetik Kaygı (Cazibe)			Alanda Düzen			
Güvenli	Değil	Mümkün	Değil	Var	Yok	Kismen	Var	Yok	Kismen	
Alan Konforu		Alanın Tanımlı Kimliği		Kullanıcılara Yönelik Hizmetler			Alan Bakımı			
Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Kismen	Bakımlı	Değil	Kismen	
ALANA HAKİM MALZEMELER										
Doğal Taşlar, Ahşap, Beton										
										

	Donatı Tipi: Oturma Birimi Tip-2			
	Toplam: 2 adet 4. Güzergâh			
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 2 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 2 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 2 adet			
	Vandalizme kısmen uğramış 2 adet			
	Kısmen bakım ihtiyacı olan 2 adet			
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 2 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı biçimiyle alana ile uyumlu.			Olumlu	
Renk: Doğal ahşap rengi alanla uyumlu ancak mavi renk değil.			Kısmen	
Doku: İşlenmiş ahşap yüzey.			Olumlu	
Malzeme: Ahşap ve metal malzeme mekân ile uyumu.			Olumlu	

Şekil 4.25. Oturma Birimi Tip-2 dördüncü güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Aydınlatma Tip-1			Toplam: 24 Adet 4. Güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına maruz kalan 24 adet,			
	Yağmur suyuna maruz kalan 24 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan temas olan 24 adet			
	Vandalizmden kısmen etkilenen 24 adet			
Kısmen bakım ihtiyacı olan 24 adet				
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 24 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı klasik bir görüntüye sahip			Olumlu	
Renk: Mat siyah alanla uyumlu renkler			Olumlu	
Malzeme: Metal çevresel koşullara dayanıklı malzeme			Olumlu	

Şekil 4.26. Aydınlatma Tip-1 dördüncü güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Saksı Tip-1			Toplam: 8 Adet 4. Güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına maruz kalan 8 adet,			
	Yağmur suyuna maruz kalan 8 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 8 adet,			
	Vandalizme uğrayan 0 adet,			
Bakım ihtiyacı olan 0 adet				
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam 8 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevini yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı alan ile uyumlu bir biçime sahip.			Olumlu	
Renk: Mat beyaz renk alan ile uyumlu.			Olumlu	
Malzeme: Beton malzeme alan ile uyumlu			Olumlu	

Şekil 4.27. Saksı Tip-1 dördüncü güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Saksı Tip-2			Toplam: 8 Adet 4. Güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 2 adet, doğrudan güneş ışığı gören 6 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 8 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 8 adet			
	Vandalizme kısmen uğrayan 2 adet			
	Kısmen bakım ihtiyacı olan 1 adet			
	Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 11 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı alanla uyumlu bir biçime sahip			Olumlu	
Renk: Mat kahverengi alan ile uyumlu			Olumlu	
Malzeme: Ahşap malzeme alan kimliğiyle uyumlu, ancak çevresel koşullara toleransı az.			Kısmen olumlu	

Şekil 4.28. Saksı Tip-2 dördüncü güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Saksı Tip-3			Toplam: 12 Adet 4. Güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına maruz kalan 12 adet,			
	Yağmur suyuna maruz kalan 12 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 12 adet,			
	Vandalizme uğrayan 0 adet,			
Kısmen bakım ihtiyacı olan 12 adet				
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam 1, hasarlı 1, kısmen hasarlı 10 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevini yerine getiriyor, ancak çevresel koşullara toleransının az olması işlevini olumsuz etkiliyor.			Olumsuz	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı alanla uyumlu bir biçime sahip			Olumlu	
Renk: Mat kahverengi alan ile uyumlu			Olumlu	
Malzeme: Ahşap malzeme alan kimliğiyle uyumlu, ancak çevresel koşullara toleransı az.			Kısmen olumlu	

Şekil 4.29. Saksı Tip-3 dördüncü güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Bilgilendirme Tip-1			Toplam: 3 Adet 4. Güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 3 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 3 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan temas yok, istenildiğinde temas edilebilir 3 adet			
	Vandalizmden kısmen etkilenen 1 adet			
	Kısmen bakım ihtiyacı olan 3 adet			
	Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 3 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı modern görüntüsüyle alan ile uyumuz			Olumsuz	
Biçim: Dörtgen şeklindeki donatı diğer malzemelerle uyumlu			Olumlu	
Renk: Beyaz ve lacivert, alanla uyumlu renkler			Olumlu	
Malzeme: Metal malzeme çevresel koşullara dayanıklı			Olumlu	

Şekil 4.30. Bilgilendirme Tip-1 dördüncü güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Bilgilendirme Tip-4			Toplam: 2 Adet 4. Güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 2 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 2 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 2 adet			
Vandalizme uğrayan 2 adet				
Bakım ihtiyacı olan 2 adet				
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Hasarlı donatı 2 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi				Mekân Kalitesine Etkisi
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.				Olumlu
Estetik: Donatı modern görüntüsüyle alan ile uyumuz				Olumsuz
Biçim: Dörtgen şeklindeki donatı diğer malzemelerle uyumlu				Olumlu
Renk: Koyu lacivert renk alanla uyumlu				Olumlu
Malzeme: Plastik çevresel koşullarla dayanıklı malzeme olmasına rağmen, uygulamada ki hatadan dolayı hafif hasarlı				Olumsuz

Şekil 4.31. Bilgilendirme Tip-4 dördüncü güzergâh gözlem değerleri

Çizelge 4.10. Dördüncü güzergâh donatı-mekân-malzeme uyum analizi (1. kısım)

4. Bölge Kentsel Donatı Tipleri:			Oturma Birimi Tip-2	Aydınlatma Tip-1	Saksı Tip-1	Saksı Tip-2								
Toplam adet:			2 adet	24 adet	8 adet	8 adet								
ÇEVRESEL BASKI	Güneş Işığı	Görüyor		24 adet	8 adet	6 adet								
		Görmüyor												
		Kismen	2 adet			2 adet								
	Yağmur Suyu	Etkileniyor	2 adet	24 adet	8 adet	8 adet								
		Etkilenmiyor												
		Kismen												
	Deniz Suyu Etikisi	Etkileniyor												
		Etkilenmiyor	2 adet	24 adet	8 adet	8 adet								
		Kismen												
KULLANICI İLİŞKİSİ	Kullanıcı Teması	Mümküm	2 adet	24 adet	8 adet	8 adet								
		Değil												
		Kismen												
	Vandalizm	Uyramış												
		Uyramamış			8 adet	6 adet								
		Kismen	2 adet	24 adet		2 adet								
	Bakım İhtiyacı	Var												
		Yok			8 adet									
		Kismen	2 adet	24 adet		8 adet								
DONATI DURUMU	Sağlam		2 adet	24 adet	8 adet	8 adet								
	Hasarlı													
	Kismen Hasarlı													
TASARIM	İşlevlilik													
	Estetik													
	Biçim													
	Renk													
	Malzeme													
DONATI - MEKAN- MALZEME UYUMU (%)			50	16,7	33,3	58,3	25	16,7	75	25	0	50	16,7	33,3
			KISMEN UYGUN			UYGUN			UYGUN			KISMEN UYGUN		

Çizelge 4.11. Dördüncü güzergâh donatı-mekân-malzeme uyum analizi (2. kısım)

4. Bölge Kentsel Donatı Tipleri:		Saksı Tip-3	Bilgilendirme Tip-1	Bilgilendirme Tip-4						
Toplam adet:		12 adet	3 adet	3 adet						
ÇEVRESEL BASKI	Güneş Işığı	Görüyor	12 adet							
		Görmüyor								
		Kismen		3 adet	2 adet					
	Yağmur Suyu	Etkileniyor	12 adet	3 adet	2 adet					
		Etkilenmiyor								
		Kismen								
	Deniz Suyu Etikisi	Etkileniyor								
		Etkilenmiyor	12 adet	3 adet	2 adet					
		Kismen								
KULLANICI İLİŞKİSİ	Kullanıcı Teması	Münküm	12 adet		2 adet					
		Değil								
		Kismen		3 adet						
	Vandalizm	Uyramış			2 adet					
		Uyramamış	12 adet	2 adet						
		Kismen		1 adet						
	Bakım İhtiyacı	Var			2 adet					
		Yok								
		Kismen	12 adet	3 adet						
DONATI DURUMU	Sağlam	1 adet	3 adet							
	Hasarlı	1 adet		2 adet						
	Kismen Hasarlı	10 adet								
TASARIM	İşlevlilik									
	Estetik									
	Biçim									
	Renk									
	Malzeme									
DONATI - MEKAN- MALZEME UYUMU (%)		41,7	33,3	25	50	16,7	33,3	33,3	58,3	8,4
		KISMEN UYGUN			KISMEN UYGUN			UYGUN DEĞİL		

- Oturma birimi Tip-2 dördüncü güzergâh için kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Aydınlatma Tip-1 dördüncü güzergâh için uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-1 dördüncü güzergâh için uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-2 dördüncü güzergâh için kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-3 dördüncü güzergâh için kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-1 dördüncü güzergâh için kısmen uygundur.
- Bilgilendirme Tip-4 dördüncü güzergâh için uyumsuz olarak gözlemlenmiştir.

4.5. Beşinci Güzergâh Gözlem Değerleri

Kaleiçi'nde 5. Bölge olarak belirlenen çalışma alanı Civelek Sokaktan başlayıp, Hıdırlık Kulesi'ne kadar olan alanı kapsamaktadır. Kaleiçi'nin iç kısımları belli noktalar haricinde gün boyu sakin olarak gözlemlenmiştir. Bu sakinlik genelde şehre sınır olan Atatürk Caddesi ve deniz hattında yerini yoğun bir ziyaretçi akımına bırakmaktadır. Buna uygun bir karakter sergileyen beşinci bölge, Civelek Sokak boyunca sakin olsa da falezler üzerinde yer alan Hıdırlık Kulesi etrafında kullanıcı yoğunluğunu artırmaktadır. Bu bölge genel anlamda kullanıcı yoğunluğu bakımından orta seviye olarak gözlenmiştir.

Şekil 4.32. Beşinci güzergâh konumu (Yandex Haritalar 2022)

Beşinci bölge alan karakteri bakımından iki farklı yapı sergilemektedir. Bunlar Kaleiçi'nin dar sokak etkisini üzerinde taşıyan Civelek Sokak ve deniz manzaralı Hıdırlık Sokak'tır. Civelek Sokak Kaleiçi'nin genelinde olduğu gibi güneş-gölge bakımından dengeli bir yapı sergilerken, Hıdırlık Sokak tamamen açık yapısıyla neredeyse tüm gün boyunca güneş ışığı etkisi altında kalmaktadır. Yağmur söz konusu olunca ise her iki alan da tamamen yağmur suyunun yıpratıcı etkisine maruz kalmaktadır. Denizin bu alanlar

üzerindeki etkisini değerlendirdiğimizde ise Civelek Sokak boyunca olumsuz bir etki gözlemlenmemektedir. Hıdırlık Sokak denize daha yakın olsa da falezlerden dolayı denizden yukarıda kalmakta ve tuzlu sudan minimum seviyede etkilenmektedir.

Kaleiçi'nin genel güvenli yapısı kendini bu alanda da hissettirmektedir. Güvenlik yerli ve yabancı ziyaretçilerin alanda aldığı konforu etkileyen temel kriterlerden bir tanesidir. Alan güvenli yapısından dolayı konforlu bulunsa da diğer kullanımlar açısından eksik olarak gözlemlenmiştir. Civelek Sokak Kaleiçi'nin genelinde olduğu gibi dar bir sokak yapısına sahiptir. Bu durum alanın işlevselliğini düşürmekte ve kullanıcı konforunu olumsuz etkilemektedir. Hıdırlık Sokak'ta yer alan kafe ve restoranların tabelaları alanın estetik algısını düşürmekte ve alan kimliğine kısmen zarar vermektedir. Kullanıcılara yönelik kamusal hizmetlerin eksik olduğu bu alan genel anlamda temiz ve bakımlı olarak gözlemlenmiştir.

Çizelge 4.12. Beşinci güzergâh “Kamusal Mekân Gözlem Formu” değerleri

KAMUSAL MEKAN GÖZLEM FORMU										
Bölge : 5. Güzergâh						Kaleiçi/ Antalya				
Sokak : Civelek Sokak, Hıdırlık Sokak										
Alan : ~ 800 m						Lejant:		Olumlu	Olumsuz	Kismen
KAMUSAL ALAN KULLANIM TİPİ										
Cadde ve Sokaklar										
ALAN KULLANIM YOĞUNLUĞU										
Gündüz Kullanımı					Gece Kullanımı					
Yüksek	Düşük	Orta	Yüksek	Düşük	Orta					
ÇEVRESEL BASKI DEĞERLERİ										
Güneş Işığından			Yağmur Suyu			Deniz Etkisi				
Etkileniyor	Etkilenmiyor	Kismen	Etkileniyor	Etkilenmiyor	Kismen	Temas	Serpinti var	Serpinti yok	Etkilenmiyor	
MEKANSAL KALİTE ÖLÇÜTLERİ										
Alan Güvenliği		Alana Erişim		Alanda Estetik Kaygı (Cazibe)			Alanda Düzen			
Güvenli	Değil	Mümkün	Değil	Var	Yok	Kismen	Var	Yok	Kismen	
Alan Konforu		Alanın Tanımlı Kimliği		Kullanıcılara Yönelik Hizmetler			Alan Bakımı			
Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Kismen	Bakımlı	Değil	Kismen	
ALANA HAKİM MALZEMELER										
Doğal Taşlar, Ahşap, Beton										
										

	Donatı Tipi: Oturma Birimi Tip-1			Toplam: 17 adet 5. güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 17 adet			
	Yağmur suyuna kısmen maruz kalan 17 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 17 adet			
	Vandalizme kısmen uğramış 8 adet			
	Kısmen bakım ihtiyacı olan 17 adet			
	Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 15 adet, kısmen hasarlı 2 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi				Mekân Kalitesine Etkisi
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.				Olumlu
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.				Olumlu
Biçim: Donatı biçimiyle alana ile uyumlu.				Olumlu
Renk: Doğal ahşap rengi alan ile uyumlu.				Olumlu
Doku: İşlenmiş ahşap yüzey.				Olumlu
Malzeme: Ahşap ve doğal taş malzeme mekân ile uyumu.				Olumlu

Şekil 4.33. Oturma Birimi Tip-1 beşinci güzergâh gözle değerleri

	Donatı Tipi: Aydınlatma Tip-1			
	Toplam: 48 Adet 5. güzergâh			
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına maruz kalan 41 adet, kısmen maruz kalan 7 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 48 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan temas olan 48 adet			
Vandalizme uğrayan 7 adet				
Bakım ihtiyacı olan 2 adet, Kısmen 29 adet				
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 46 adet, hasarlı 2 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı klasik bir görüntüye sahip			Olumlu	
Renk: Mat siyah alanla uyumlu renkler			Olumlu	
Malzeme: Metal çevresel koşullara dayanıklı malzeme			Olumlu	

Şekil 4.34. Aydınlatma Tip-1 beşinci güzergâh gözlem değerleri

				Donatı Tipi: Saksı Tip-1 Toplam: 3 Adet 5. güzergâh
				Çevresel Baskı Değerleri: Güneş ışığına maruz kalan 3 adet, Yağmur suyuna maruz kalan 3 adet Deniz suyunu maruz kalan 0 adet
Kullanıcı İlişkisi: Kullanıcıyla doğrudan teması olan 3 adet, Vandalizm uğrayan 0 adet, Bakım ihtiyacı olan 0 adet				
Donatı Durumu: Sağlam 3 adet				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam 3 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi				Mekân Kalitesine Etkisi
İşlevsellik: Donatı işlevini yerine getiriyor.				Olumlu
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.				Olumlu
Biçim: Donatı alan ile uyumlu bir biçime sahip.				Olumlu
Renk: Mat beyaz renk alan ile uyumlu.				Olumlu
Malzeme: Beton malzeme alan ile uyumlu				Olumlu

Şekil 4.35. Saksı Tip-1 beşinci güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Saksı Tip-2			Toplam: 4 Adet 5. güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 3 adet, doğrudan güneş ışığı gören 1 adet			
	Yağmur suyuna kısmen maruz kalan 3 adet, doğrudan güneş ışığı gören 1 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 4 adet			
	Vandalizme kısmen uğrayan 4 adet			
	Kısmen bakım ihtiyacı olan 1 adet			
	Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 4 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı alanla uyumlu bir biçime sahip			Olumlu	
Renk: Mat kahverengi alan ile uyumlu			Olumlu	
Malzeme: Ahşap malzeme alan kimliğiyle uyumlu, ancak çevresel koşullara toleransı az.			Kısmen olumlu	

Şekil 4.36. Saksı Tip-2 beşinci güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Saksı Tip-3			
	Toplam: 247 Adet 5. güzergâh			
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 76 adet, doğrudan güneş ışığı gören 171 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 247 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 247 adet,			
	Vandalizme kısmen uğrayan 8 adet,			
	Bakım ihtiyacı olan 119 adet, Kısmen bakım ihtiyacı olan 128 adet			
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam 119 adet, hasarlı 128 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevini yerine getiriyor, ancak çevresel koşullara toleransının az olması işlevini olumsuz etkiliyor.			Olumsuz	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı alanla uyumlu bir biçime sahip			Olumlu	
Renk: Mat kahverengi alan ile uyumlu			Olumlu	
Malzeme: Ahşap malzeme alan kimliğiyle uyumlu, ancak çevresel koşullara toleransı az.			Kısmen olumlu	

Şekil 4.37. Saksı Tip-3 beşinci güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Saksı Tip-4			Toplam: 8 Adet 5. güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş maruz kalan 8 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 8 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 8 adet			
	Vandalizme uğrayan 0 adet			
Bakım ihtiyacı olan 2 adet				
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam 8 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevini yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı alan ile uyumlu bir biçime sahip.			Olumlu	
Renk: Mat siyah renk alan ile uyumlu.			Olumlu	
Malzeme: Metal malzeme alan ile uyumlu.			Olumlu	

Şekil 4.38. Saksı Tip-4 beşinci güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Saksı Tip-5			Toplam: 5 Adet 5. güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş maruz kalan 5 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 5 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 5 adet			
	Vandalizme kısmen uğrayan 1 adet			
	Kısmen bakım ihtiyacı olan 4 adet			
	Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam 5 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevini yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı alan ile uyumlu bir biçime sahip.			Olumlu	
Renk: Bej renk alan ile uyumlu.			Olumlu	
Malzeme: Ahşap ve metal malzeme alan ile uyumlu.			Olumlu	

Şekil 4.39. Saksı Tip-5 beşinci güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Saksı Tip-6			Toplam: 27 adet 5. güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 23 adet, doğrudan güneş ışığı gören 4 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 27 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 27 adet			
	Vandalizme kısmen uğrayan 0 adet			
	Kısmen bakım ihtiyacı olan 7 adet			
	Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam 27 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevini yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı alan ile uyumlu bir biçime sahip.			Olumlu	
Renk: Kahverengi gövde ve siyah aksamlar alan ile uyumlu.			Olumlu	
Malzeme: Ahşap ve metal malzeme alan ile uyumlu.			Olumlu	

Şekil 4.40. Saksı Tip-6 beşinci güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Bilgilendirme Tip-1			Toplam: 9 Adet 5. güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 9 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 9 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	İstenildiğinde temas edilebilir 9 adet			
	Vandalizmden kısmen etkilenen 4 adet			
Kısmen bakım ihtiyacı olan 4 adet				
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 9 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı modern görüntüsüyle alan ile uyumuz			Olumsuz	
Biçim: Dörtgen şeklindeki donatı diğer malzemelerle uyumlu			Olumlu	
Renk: Beyaz ve lacivert, alanla uyumlu renkler			Olumlu	
Malzeme: Metal malzeme çevresel koşullara dayanıklı			Olumlu	

Şekil 4.41. Bilgilendirme Tip-1 beşinci güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Bilgilendirme Tip-2			Toplam: 3 Adet 5. güzergâh
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 3 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 3 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	İstenildiğinde temas edilebilir 3 adet			
	Vandalizmden kısmen etkilenen 3 adet			
	Kısmen bakım ihtiyacı olan 3 adet			
	Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 3 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi				Mekân Kalitesine Etkisi
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.				Olumlu
Estetik: Donatı estetik olarak yeterli değil.				Olumlu
Biçim: Dörtgen şeklindeki donatı diğer malzemelerle uyumlu				Olumlu
Renk: Beyaz ve lacivert, alanla uyumlu renkler				Olumlu
Malzeme: Metal malzeme çevresel koşullara dayanıklı				Olumlu

Şekil 4.42. Bilgilendirme Tip-2 beşinci güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Bilgilendirme Tip-3 Toplam: 1 Adet 5. güzergâh		
	Çevresel Baskı Değerleri		
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 1 adet		
	Yağmur suyuna kısmen maruz kalan 1 adet		
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet		
	Kullanıcı İlişkisi:		
	Kullanıcıyla kısmen teması olan 1 adet		
	Vandalizmden kısmen etkilenen 1 adet		
	Kısmen Bakım ihtiyacı olan 1 adet		
	Donatı Durumu:		
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen
			Sağlam donatı 1 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu
Estetik: Donatı modern görüntüsüyle alan ile uyumuz			Olumsuz
Biçim: Dörtgen şeklindeki donatı diğer malzemelerle uyumlu			Olumlu
Renk: Koyu lacivert renk alanla uyumlu			Olumlu
Malzeme: Plastik, çevresel koşullara dayanıklı ancak alan kimliğiyle uyumuz.			Olumlu

Şekil 4.43. Bilgilendirme Tip-3 beşinci güzergâh gözlem değerleri

Çizelge 4.13. Beşinci güzergâh donatı-mekân-malzeme uyum analizi (1. kısım)

5. Bölge Kentsel Donatı Tipleri:		Oturma Birimi Tip-1	Aydınlatma Tip-1	Saksı Tip-1	Saksı Tip-2	Saksı Tip-3	Saksı Tip-4	
Toplam adet:		17 adet	48 adet	3 adet	4 adet	247 adet	8 adet	
ÇEVRESEL BASKI	Güneş Işığı	Görüyor	41 adet	3 adet	1 adet	171 adet	8 adet	
		Görmüyor						
		Kısmen	17 adet	7 adet		3 adet	76 adet	
	Yağmur Suyu	Etkileniyor	41 adet	3 adet	4 adet	247 adet	8 adet	
		Etkilenmiyor						
		Kısmen	17 adet					
	Deniz Suyu Etikisi	Etkileniyor						
		Etkilenmiyor	17 adet	48 adet	3 adet	4 adet	247 adet	8 adet
		Kısmen						
KULLANICI İLİŞKİSİ	Kullanıcı Teması	Münküm	17 adet	48 adet	3 adet	4 adet	247 adet	8 adet
		Değil						
		Kısmen						
	Vandalizm	Uyramış		7 adet			8 adet	
		Uyramamış	9 adet	3 adet	3 adet		239 adet	8 adet
		Kısmen	8 adet	30 adet		4 adet		
	Bakım İhtiyacı	Var		2 adet			119 adet	
		Yok		17 adet	3 adet	3 adet		6 adet
		Kısmen	17 adet	29 adet		1 adet	128 adet	2 adet
DONATI DURUMU	Sağlam	15 adet	46 adet	3 adet	4 adet	90 adet	8 adet	
	Hasarlı		2 adet			119 adet		
	Kısmen Hasarlı	2 adet				30 adet		
TASARIM	İşlevlilik							
	Estetik							
	Biçim							
	Renk							
	Malzeme							
DONATI - MEKAN- MALZEME UYUMU (%)		58 8 34	58 25 17	75 25 0	50 17 33	33 25 48	67 25 8	
		UYGUN	UYGUN	UYGUN	KISMEN UYGUN	UYUMSUZ	UYGUN	

Çizelge 4.14. Beşinci güzergâh donatı-mekân-malzeme uyum analizi (2. kısım)

5. Bölge Kentsel Donatı Tipleri:			Saksı Tip-5	Saksı Tip-6	Bilgilendirme Tip-1	Bilgilendirme Tip-2	Bilgilendirme Tip-3										
Toplam adet:			4 adet	27 adet	9 adet	3 adet	1 adet										
ÇEVRESEL BASKI	Güneş Işığı	Görüyor	4 adet	4 adet	9 adet												
		Görmüyor															
		Kısmen		23 adet		3 adet	1 adet										
	Yağmur Suyu	Etkileniyor	4 adet	27 adet	9 adet	3 adet	1 adet										
		Etkilenmiyor															
		Kısmen															
	Deniz Suyu Etikisi	Etkileniyor															
		Etkilenmiyor	4 adet	27 adet	9 adet	3 adet	1 adet										
		Kısmen															
KULLANICI İLİŞKİSİ	Kullanıcı Teması	Münküm	4 adet	27 adet			1 adet										
		Değil															
		Kısmen			9 adet	3 adet											
	Vandalizim	Uyramış															
		Uyramamış	3 adet	27 adet	5 adet		1 adet										
		Kısmen	1 adet		4 adet	3 adet											
	Bakım İhtiyacı	Var															
		Yok	1 adet	20 adet	5 adet		1 adet										
		Kısmen	3 adet	7 adet	4 adet	3 adet											
DONATI DURUM	Sağlam	4 adet	27 adet	9 adet	3 adet	1 adet											
	Hasarlı																
	Kısmen Hasarlı																
TASARIM	İşlevlilik																
	Estetik																
	Biçim																
	Renk																
	Malzeme																
DONATI - MEKAN- MALZEME UYUMU (%)			58	25	17	66	17	17	50	25	25	50	17	33	58	25	17
			UYGUN			UYGUN			KISMEN UYGUN			KISMEN UYGUN			UYGUN		

- Oturma birimi Tip-1 beşinci güzergâh için uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Aydınlatma Tip-1 beşinci güzergâh için uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-1 beşinci güzergâh için uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-2 beşinci güzergâh için kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-3 beşinci güzergâh için uyumsuz olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-4 beşinci güzergâh için uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-5 beşinci güzergâh için uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-6 beşinci güzergâh için uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-1 beşinci güzergâh için kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-2 beşinci güzergâh için kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-3 beşinci güzergâh için uygun olarak gözlemlenmiştir.

4.6. Altıncı Güzergâh Gözlem Değerleri

Kaleiçi'nde 6. Bölge olarak belirlenen çalışma alanı Hadrianus Kapısından başlayarak, Hesapçı Sokak boyunca devam eden ve Kesik Minare Camisini de içerisine alan bölgeyi kapsamaktadır. Üç Kapılar olarak da bilinen Hadrianus Kapısı Kaleiçi'ne gelen turistlerin ziyaret ettiği noktaların başında gelmektedir. Aynı zamanda Kaleiçi'ne giriş niteliği de taşıyan Hadrianus Kapısı gün boyu ziyaretçi akımına uğramaktadır. Sabahın erken saatlerinden itibaren, burada fotoğraf çektiren ve buradan geçerek alana dâhil olan ziyaretçilerin oluşturduğu kalabalık göze çarpmaktadır. Bu sebeple bu noktada gün boyu alan kapasitesini aşan bir kalabalık görülmektedir. Altıncı bölgede Hadrianus kapsamında başlayan bu ziyaretçi akımı, Kaleiçi'nin iç kısımlarına doğru etkisini kaybetse de Kesik Minare Camisi etrafında tekrar yoğunluğunu artırmaktadır. Çalışmada altıncı bölge olarak belirlenen bu hat Üç Kapılar, Kesik Minare Cami ve Hıdırlık Kalesi arasında kesintisiz bir güzergâh olma niteliğini taşımaktadır. Bundan dolayı hat güzergâhında gün boyu kullanıcı yoğunluğu yüksek olarak gözlenmektedir.

Şekil 4.44. Altıncı güzergâh konumu (Yandex Haritalar 2022)

Kaleiçi'nin karakteristik özelliklerini taşıyan bu alan gün boyu güneş-gölge anlamında dengeli bir yapı sergilemektedir. Dar sokaklar ve iki katlı yapılar Antalya'nın sıcak günlerinde gölge alanlar sağlamakta ve kullanıcı konforuna olumlu katkı sağlamaktadır. Kapalı alanların eksikliğinden dolayı ise yağmurlu havalar sıkıntılı ve kullanıcılar açısından zor geçmektedir. Bu sebeple alanda yapılacak dış mekân uygulamalarında yağmur suyunun olumsuz etkisine kesinlikle dikkat etmek gerekir. Denize arasında oldukça mesafe bulunan bu alan tuzlu suyun yıpratıcı etkisinden etkilenmemektedir.

Ziyaretçilerin güvenlik anlamında sıkıntı yaşamadığı bu alan gün boyu denetim ve gözetim altında tutulmaktadır. Kaleiçi'nin dar sokaklı yapısı burada da kullanıcı konforunu olumsuz etkilemekte, yol boyunca kullanıcıya dinlenme ve barınma imkânı sunmamaktadır. Geçiş güzergâhı dışında başka bir kullanım hizmeti sunmayan bu alan işlevsellik bakımından eksik olarak gözlemlenmiştir. Alanda estetik (cezbedici) fazladan bir unsur tespit edilmemiş ancak bölgenin kendi tarihi dokusuna yani kent estetiğine zarar veren alan kimliğine aykırı işletme tabelaları haricinde herhangi bir unsura da rastlanmamıştır. Bu sebeple alanın kimliği yani tanımlı algısının büyük oranda koruduğunu göstermektedir. Yapılan gözlemlerde alan temiz ve bakımlı olarak tespit edilmiştir.

Çizelge 4.15. Altıncı güzergâh “Kamusal Mekân Gözlem Formu” değerleri

KAMUSAL MEKAN GÖZLEM FORMU									
Bölge : 6. Güzergâh					Kaleiçi/ Antalya				
Sokak : Civelek Sokak, Hıdırlık Sokak									
Alan : ~ 840 m					Lejant:		Olumlu	Olumsuz	Kismen
KAMUSAL ALAN KULLANIM TİPİ									
Cadde ve Sokaklar									
ALAN KULLANIM YOĞUNLUĞU									
Gündüz Kullanımı					Gece Kullanımı				
Yüksek	Düşük	Orta	Yüksek	Düşük	Orta	Yüksek	Düşük	Orta	
ÇEVRESEL BASKI DEĞERLERİ									
Güneş Işığından			Yağmur Suyu			Deniz Etkisi			
Etkileniyor	Etkilenmiyor	Kismen	Etkileniyor	Etkilenmiyor	Kismen	Temas	Serpinti var	Serpinti yok	Etkilenmiyor
MEKANSAL KALİTE ÖLÇÜTLERİ									
Alan Güvenliği		Alana Erişim		Alanda Estetik Kaygı (Cazibe)			Alanda Düzen		
Güvenli	Değil	Mümkün	Değil	Var	Yok	Kismen	Var	Yok	Kismen
Alan Konforu		Alanın Tanımlı Kimliği		Kullanıcılara Yönelik Hizmetler			Alan Bakımı		
Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Kismen	Bakımlı	Değil	Kismen
ALANA HAKİM MALZEMELER									
Doğal Taşlar, Ahşap, Beton									
									

	Donatı Tipi: Aydınlatma Tip-1			Toplam: 28 Adet Bölge: 6. Bölge
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına maruz kalan 28 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 28 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan temas olan 28 adet			
	Vandalizme kısmen uğrayan 28 adet			
	Bakım ihtiyacı olan 3, kısmen 28 adet			
	Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 25 adet, hasarlı 3 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı klasik bir görüntüye sahip			Olumlu	
Renk: Mat siyah alanla uyumlu renkler			Olumlu	
Malzeme: Metal çevresel koşullara dayanıklı malzeme			Olumlu	

Şekil 4.45. Aydınlatma Tip-1 altıncı güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Saksı Tip-3			
	Toplam: 15 Adet Bölge: 6. Bölge			
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına maruz kalan 15 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 15 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 15 adet,			
	Vandalizme kısmen uğrayan 0 adet,			
	Kısmen bakım ihtiyacı olan 15 adet			
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam 15 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevini yerine getiriyor, ancak çevresel koşullara toleransının az olması işlevini olumsuz etkiliyor.			Olumsuz	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı alanla uyumlu bir biçime sahip			Olumlu	
Renk: Mat kahverengi alan ile uyumlu			Olumlu	
Malzeme: Ahşap malzeme alan kimliğiyle uyumlu, ancak çevresel koşullara toleransı az.			Kısmen olumlu	

Şekil 4.46. Saksı Tip-3 altıncı güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Bilgilendirme Tip-1			Toplam: 6 Adet Bölge: 6. Bölge
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 6 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 6 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	İstenildiğinde temas edilebilir 6 adet			
	Vandalizmden etkilenen 0 adet			
Bakım ihtiyacı olan 0 adet				
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 6 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı modern görüntüsüyle alan ile uyumuz			Olumsuz	
Biçim: Dörtgen şeklindeki donatı diğer malzemelerle uyumlu			Olumlu	
Renk: Beyaz ve lacivert, alanla uyumlu renkler			Olumlu	
Malzeme: Metal malzeme çevresel koşullara dayanıklı			Olumlu	

Şekil 4.47. Bilgilendirme Tip-1 altıncı güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Bilgilendirme Tip-4			
	Toplam: 1 Adet Bölge: 6. Bölge			
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 1 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 1 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
Kullanıcıyla doğrudan teması olan 1 adet				
Vandalizme uğrayan 1 adet				
Bakım ihtiyacı olan 1 adet				
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Kısmen hasarlı 1 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı modern görüntüsüyle alan ile uyumuz			Olumsuz	
Biçim: Dörtgen şeklindeki donatı diğer malzemelerle uyumlu			Olumlu	
Renk: Koyu lacivert renk alanla uyumlu			Olumlu	
Malzeme: Plastik çevresel koşullarla dayanıklı malzeme olmasına rağmen, uygulamada ki hatadan dolayı hafif hasarlı			Olumsuz	

Şekil 4.48. Bilgilendirme Tip-4 altıncı güzergâh gözlem değerleri

Çizelge 4.16. Altıncı güzergâh donatı-mekân-malzeme uyum analizi

6. Bölge Kentsel Donatı Tipleri:			Aydınlatma Tip-1	Saksı Tip-3	Bilgilendirme Tip-1	Bilgilendirme Tip-4								
Toplam adet:			28 adet	15 adet	6 adet	1 adet								
ÇEVRESEL BASKI	Güneş Işığı	Görüyor	28 adet	15 adet										
		Görmüyor												
		Kısmen			6 adet	1 adet								
	Yağmur Suyu	Etkileniyor	28 adet	15 adet	6 adet	1 adet								
		Etkilenmiyor												
		Kısmen												
	Deniz Suyu Etikisi	Etkileniyor												
		Etkilenmiyor	28 adet	15 adet	6 adet	1 adet								
		Kısmen												
KULLANICI İLİŞKİSİ	Kullanıcı Teması	Mümküm	28 adet	15 adet		1 adet								
		Değil												
		Kısmen			6 adet									
	Vandalizm	Uyramış				1 adet								
		Uyramamış		15 adet	6 adet									
		Kısmen	28 adet											
	Bakım İhtiyacı	Var	3 adet	8 adet		1 adet								
		Yok			6 adet									
		Kısmen	25 adet	7 adet										
DONATI DURUMU	Sağlam		25 adet		6 adet									
	Hasarlı		3 adet	8 adet		1 adet								
	Kısmen Hasarlı			7 adet										
TASARIM	İşlevlilik													
	Estetik													
	Biçim													
	Renk													
	Malzeme													
DONATI - MEKAN- MALZEME UYUMU (%)			58,3	25	16,7	41,7	33,3	25	66,6	16,7	16,7	33,4	58,3	8,3
			UYGUN			KISMEN UYGUN			UYGUN			UYUMSUZ		

- Aydınlatma Tip-1 altıncı güzergâh için uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-3 altıncı güzergâh için kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-1 altıncı güzergâh için uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-4 altıncı güzergâh için uyumsuz olarak gözlemlenmiştir.

4.7. Yedinci Güzergâh Gözlem Değerleri

Kaleiçi'nde 7. Bölge olarak belirlenen çalışma alanı Hesapçı Sokak'tan başlayıp, Kandiller Sokak ve Hamam Sokak'tan devam eden ve Yenikapı Sokak'ın sonuna kadar uzanan alanı kapsamaktadır. Çalışma alanı olarak seçilen bu alan diğer bölgelere göre nispeten küçük bir bölgeyi kapsamaktadır. Bu alan daha çok bölgeye hâkim kullanıcılar tarafından yoğun ve kalabalık Atatürk Caddesi'ne alternatif bir yaya ulaşım hattı olarak kullanılmaktadır. Yenikapı Sokak ve Atatürk Caddesi'nin kestiği nokta kullanıcı bakımından yoğun olarak gözlemlense de, Hamam Sokak'ına geçildiğinde bu yoğunluk hissedilir şekilde azalmaktadır. Yedinci bölgenin geneli kullanıcı yoğunluğu bakımından Kaleiçi'nin diğer kısımlarına göre daha düşük olarak gözlemlenmiştir.

Şekil 4.49. Yedinci güzergâh konumu (Yandex Haritalar 2022)

Güneş ışığının etkisi bakımından Kaleiçi'nin genelinden farklı olmayan yedinci bölge güneş-gölge dengesi olarak kullanıcı konforunu olumlu yönde etkilemektedir. Kapalı alanların eksikliğinden dolayı yağmur suyunun bölge üzerindeki etkisi ise olumsuz olarak değerlendirilmiştir. Denize nispeten uzak sayılan bu alanda tuzlu suyun yıpratıcı etkisi gözlemlenmemiştir.

Çalışmada yedinci bölge olarak belirlenen bu alan Kaleiçi'nin diğer alanlarına göre nispeten daha sakin ve güvenlik anlamında bir sıkıntı gözlemlenmemiştir. Alanda yer alan güvenlik kameraları ve bölge içerisinde sürekli var olan güvenlik birimleri sayesinde alan güvenli olarak hissedilmektedir. Dar sokaklardan oluşan bu alanda da kullanıcı konforuna yönelik oturma birimlerine ve diğer aksesuarlara yer verilmemiştir. Geçiş güzergâhı olması dışında başka bir işlevi olmayan alanın kullanım konforu düşük olarak gözlemlenmiştir. Alanda estetik anlamda olumsuz bir bulguya rastlanmamış, alan genel anlamda düzenli ve bakımlı olarak gözlemlenmiştir. Bölgenin tamamında alan kimliğini olumsuz etkileyen bir bulguya rastlanmamıştır.

Çizelge 4.17. Yedinci güzergâh “Kamusal Mekân Gözlem Formu” değerleri

KAMUSAL MEKAN GÖZLEM FORMU										
Bölge : 7. Güzergâh						Kaleiçi/ Antalya				
Sokak : Kandiller Sokak, Hamam Sokak, Yenikapı Sokak										
Alan : ~ 450 m						Lejant:		Olumlu	Olumsuz	Kismen
KAMUSAL ALAN KULLANIM TİPİ										
Cadde ve Sokaklar										
ALAN KULLANIM YOĞUNLUĞU										
Gündüz Kullanımı					Gece Kullanımı					
Yüksek	Düşük	Orta	Yüksek	Düşük	Orta					
ÇEVRESEL BASKI DEĞERLERİ										
Güneş Işığından			Yağmur Suyu			Deniz Etkisi				
Etkileniyor	Etkilenmiyor	Kismen	Etkileniyor	Etkilenmiyor	Kismen	Temas	Serpinti var	Serpinti yok	Etkilenmiyor	
MEKANSAL KALİTE ÖLÇÜTLERİ										
Alan Güvenliği		Alana Erişim		Alanda Estetik Kaygı (Cazibe)			Alanda Düzen			
Güvenli	Değil	Mümkün	Değil	Var	Yok	Kismen	Var	Yok	Kismen	
Alan Konforu		Alanın Tanımlı Kimliği		Kullanıcılara Yönelik Hizmetler			Alan Bakımı			
Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Kismen	Bakımlı	Değil	Kismen	
ALANA HAKİM MALZEMELER										
Doğal Taşlar, Ahşap, Beton										
										

	Donatı Tipi: Aydınlatma Tip-1			
	Toplam: 33 Adet Bölge: 7. Bölge			
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına maruz kalan 33 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 33 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan temas olan 33 adet			
Vandalizme kısmen uğrayan 33 adet				
Kısmen bakım ihtiyacı olan 33 adet				
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 33 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı klasik bir görüntüye sahip			Olumlu	
Renk: Mat siyah alanla uyumlu renkler			Olumlu	
Malzeme: Metal çevresel koşullara dayanıklı malzeme			Olumlu	

Şekil 4.50. Aydınlatma Tip-1 yedinci güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Saksı Tip-2			Toplam: 3 Adet Bölge: 7. Bölge
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına maruz kalan 3 adet,			
	Yağmur suyuna maruz kalan 3 adet,			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 3 adet			
	Vandalizme uğrayan 0 adet			
Kısmen bakım ihtiyacı olan 3 adet				
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 3 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı alanla uyumlu bir biçime sahip			Olumlu	
Renk: Mat kahverengi alan ile uyumlu			Olumlu	
Malzeme: Ahşap malzeme alan kimliğiyle uyumlu, ancak çevresel koşullara toleransı az.			Kısmen olumlu	

Şekil 4.51. Saksı Tip-2 yedinci güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Saksı Tip-3			Toplam: 11 Adet Bölge: 7. Bölge
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına maruz kalan 11 adet,			
	Yağmur suyuna maruz kalan 11 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 11 adet,			
Vandalizme kısmen uğrayan 11 adet,				
Bakım ihtiyacı olan 3 adet, Kısmen bakım ihtiyacı olan 9 adet				
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam 9 adet, hasarlı 3 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevini yerine getiriyor, ancak çevresel koşullara toleransının az olması işlevini olumsuz etkiliyor.			Olumsuz	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı alanla uyumlu bir biçime sahip			Olumlu	
Renk: Mat kahverengi alan ile uyumlu			Olumlu	
Malzeme: Ahşap malzeme alan kimliğiyle uyumlu, ancak çevresel koşullara toleransı az.			Kısmen olumlu	

Şekil 4.52. Saksı Tip-3 yedinci güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Saksı Tip-8 (Terakota saksı)			Toplam: 7 adet Bölge: 7. Bölge
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 7 adet,			
	Yağmur suyuna maruz kalan 7 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	Kullanıcıyla doğrudan teması olan 7 adet,			
	Vandalizme uğrayan 0 adet,			
	Kısmen akım ihtiyacı olan 0 adet			
	Donatı Durumu:			
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam 2 adet, kısmen hasarlı 5 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevini yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı estetik olarak olumsuz etki taşıyor.			Olumlu	
Biçim: Donatı alanla uyumlu bir biçime sahip			Olumlu	
Renk: Mat kahverengi alan ile uyumlu			Olumlu	

Şekil 4.53. Saksı Tip-8 yedinci güzergâh gözlem değerleri

	Donatı Tipi: Bilgilendirme Tip-1			
	Toplam: 8 Adet Bölge: 7. Bölge			
	Çevresel Baskı Değerleri:			
	Güneş ışığına kısmen maruz kalan 8 adet			
	Yağmur suyuna maruz kalan 8 adet			
	Deniz suyunu maruz kalan 0 adet			
	Kullanıcı İlişkisi:			
	İstenildiğinde temas edilebilir 8 adet			
	Vandalizmden kısmen etkilenen 8 adet			
	Kısmen bakım ihtiyacı olan 8 adet			
Donatı Durumu:				
Lejant:	Olumlu	Olumsuz	Kısmen	Sağlam donatı 8 adet
Donatının Tasarım Açısından Değerlendirilmesi			Mekân Kalitesine Etkisi	
İşlevsellik: Donatı işlevlerine yerine getiriyor.			Olumlu	
Estetik: Donatı modern görüntüsüyle alan ile uyumuz			Olumsuz	
Biçim: Dörtgen şeklindeki donatı diğer malzemelerle uyumlu			Olumlu	
Renk: Beyaz ve lacivert, alanla uyumlu renkler			Olumlu	
Malzeme: Metal malzeme çevresel koşullara dayanıklı			Olumlu	

Şekil 4.54. Bilgilendirme Tip-1 yedinci güzergâh gözlem değerleri

Çizelge 4.18. Yedinci güzergâh donatı-mekân-malzeme uyum analizi

7. Bölge Kentsel Donatı Tipleri:			Aydınlatma Tip-1	Saksı Tip-2	Saksı Tip-3	Saksı Tip-8	Bilgilendirme Tip-1
Toplam adet:			33 adet	3 adet	11 adet	7 adet	8 adet
ÇEVRESEL BASKI	Güneş Işığı	Görüyor	33 adet	3 adet	11 adet		
		Görmüyor					
		Kismen				7 adet	8 adet
	Yağmur Suyu	Etkileniyor	33 adet	3 adet	11 adet	7 adet	8 adet
		Etkilenmiyor					
		Kismen					
	Deniz Suyu Etikisi	Etkileniyor					
		Etkilenmiyor	33 adet	3 adet	11 adet	7 adet	8 adet
		Kismen					
KULLANICI İLİŞKİSİ	Kullanıcı Teması	Münküm	33 adet	3 adet	11 adet	7 adet	8 adet
		Değil					
		Kismen					
	Vandalizim	Uyramış					
		Uyramamış		3 adet	11 adet	7 adet	
		Kismen	33 adet				8 adet
	Bakım İhtiyacı	Var			3 adet		
		Yok				7 adet	
		Kismen	33 adet	3 adet	9 adet		8 adet
DONATI DURUMU	Sağlam	33 adet		9 adet	2 adet	8 adet	
	Hasarlı			3 adet			
	Kismen Hasarlı		3 adet		5 adet		
TASARIM	İşlevlilik						
	Estetik						
	Biçim						
	Renk						
	Malzeme						
DONATI - MEKAN- MALZEME UYUMU (%)			58 25 17	50 25 25	42 33 25	58 17 25	50 25 25
			UYGUN	KISMEN UYGUN	KISMEN UYGUN	UYGUN	KISMEN UYGUN

- Aydınlatma Tip-1 yedinci güzergâh için uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-2 yedinci güzergâh için kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-3 yedinci güzergâh için kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-8 yedinci güzergâh için uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-1 yedinci güzergâh için kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.

4.8. Bölüm Değerlendirmesi

Elde edilen gözlem değerleri ışığında kullanıldıkları alanlarla kentsel peyzaj donatılarının uyumu Çizelge 4.19’da görülmektedir.

Çizelge 4.19. Bölgelere göre kentsel peyzaj donatısı uyum durumları

	1. Bölge	2. Bölge	3. Bölge	4. Bölge	5. Bölge	6. Bölge	7. Bölge
Oturma Birimi Tip-1							
Oturma Birimi Tip-2							
Oturma Birimi Tip-3							
Oturma Birimi Tip-4							
Oturma Birimi Tip-5							
Oturma Birimi Tip-6							
Oturma Birimi Tip-7							
Oturma Birimi Tip-8							
	1. Bölge	2. Bölge	3. Bölge	4. Bölge	5. Bölge	6. Bölge	7. Bölge
Aydınlatma Birimi Tip-1							
Aydınlatma Birimi Tip-2							
Aydınlatma Birimi Tip-3							
	1. Bölge	2. Bölge	3. Bölge	4. Bölge	5. Bölge	6. Bölge	7. Bölge
Saksı Tip-1							
Saksı Tip-2							
Saksı Tip-3							
Saksı Tip-4							
Saksı Tip-5							
Saksı Tip-6							
Saksı Tip-7							
Saksı Tip-8							
	1. Bölge	2. Bölge	3. Bölge	4. Bölge	5. Bölge	6. Bölge	7. Bölge
Bilgilendirme Levhası Tip-1							
Bilgilendirme Levhası Tip-2							
Bilgilendirme Levhası Tip-3							
Bilgilendirme Levhası Tip-4							
Bilgilendirme Levhası Tip-5							

Mekân, kentsel peyzaj donatısı ve malzeme bakımından ele alındığında bölgelere göre kentsel peyzaj donatılarının uygunluk durumları ve öneri yapılması gereken donatılar şu şekildedir:

Birinci güzergâh için;

- Aydınlatma Tip-1 uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-1 kısmen uygun bulunmuştur. Yeni tasarımlar geliştirilmesi önerilmektedir.
- Bilgilendirme Tip-3 kısmen uygun bulunmuştur. Yeni tasarımlar geliştirilmesi önerilmektedir.

- Bilgilendirme Tip-4 uyumsuz olarak gözlemlenmiştir. Yeni tasarımlar geliştirilmesi gerekmektedir.

İkinci güzergâh için;

- Oturma birimi Tip-5 uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Oturma birimi Tip-6 kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Oturma birimi Tip-7 kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Oturma birimi Tip-8 kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Aydınlatma Tip-3 kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-2 uyumsuz olarak gözlemlenmiştir. Yeni tasarımlar geliştirilmesi gerekmektedir.
- Bilgilendirme Tip-5 uyumsuz olarak gözlemlenmiştir. Yeni tasarımlar geliştirilmesi gerekmektedir.

Üçüncü güzergâh için;

- Oturma birimi Tip-3 kısmen uygun bulunmuştur.
- Oturma birimi Tip-4 uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Aydınlatma Tip-1 kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Aydınlatma Tip-2 uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-2 uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-3 kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-7 uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-1 kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.

Dördüncü güzergâh için;

- Oturma birimi Tip-2 kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Aydınlatma Tip-1 uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-1 uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-2 kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-3 kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-1 kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-4 uyumsuz olarak gözlemlenmiştir. Yeni tasarımlar

geliştirilmesi gerekmektedir.

Beşinci güzergâh için;

- Oturma birimi Tip-1 uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Aydınlatma Tip-1 uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-1 uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-2 kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-3 uyumsuz olarak gözlemlenmiştir. Yeni tasarımlar geliştirilmesi gerekmektedir.
- Saksı Tip-4 uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-5 uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-6 uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-1 kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-2 kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-3 uygun olarak gözlemlenmiştir.

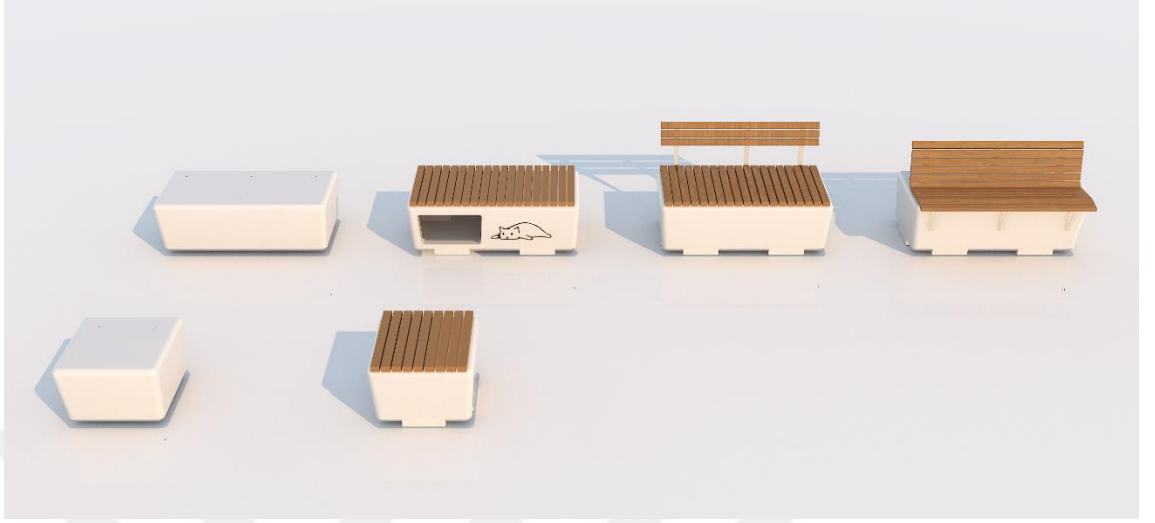
Altıncı güzergâh için;

- Aydınlatma Tip-1 uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-3 kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-1 uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-4 uyumsuz olarak gözlemlenmiştir. Yeni tasarımlar geliştirilmesi gerekmektedir.

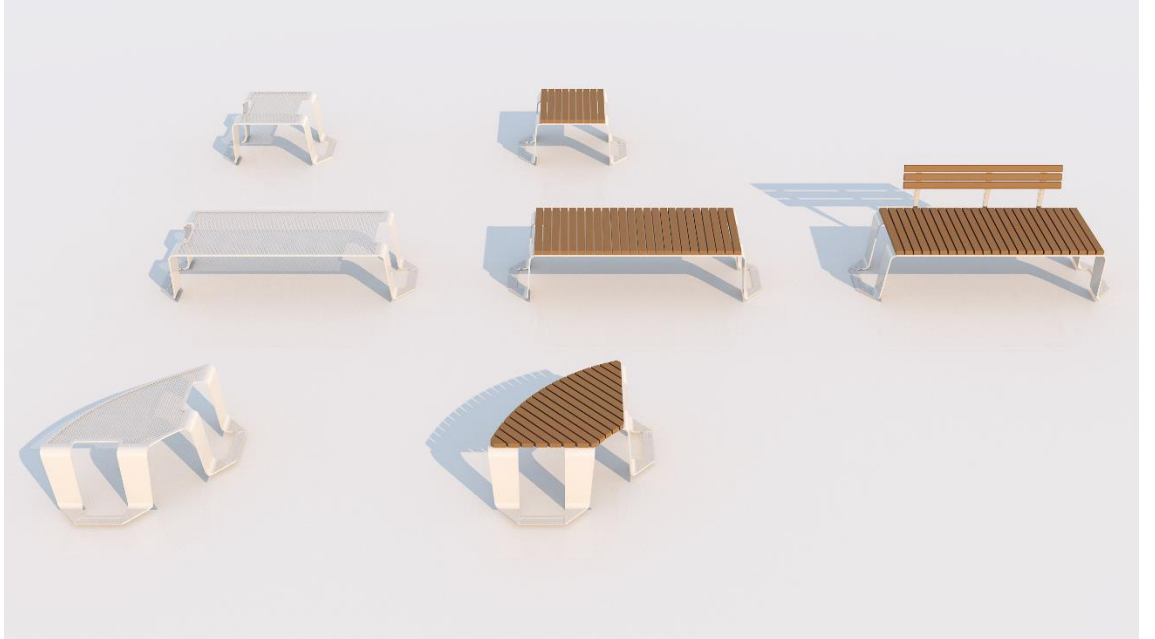
Yedinci güzergâh için;

- Aydınlatma Tip-1 uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-2 kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-3 kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Saksı Tip-8 uygun olarak gözlemlenmiştir.
- Bilgilendirme Tip-1 kısmen uygun olarak gözlemlenmiştir.

Kaleiçi'nde yapılan gözlemler sonucunda, malzeme ve mekan bakımından uyumsuz olan kentsel peyzaj donatıları yerine yapılan öneri tasarımlara Şekil 4.55'ten itibaren yer verilmiştir.

Şekil 4.55. Kompozit beton gövde ve ahşap yüzeyli bank önerileri

Şekil 4.56. Metal gövde ve ahşap yüzeyli bank önerileri

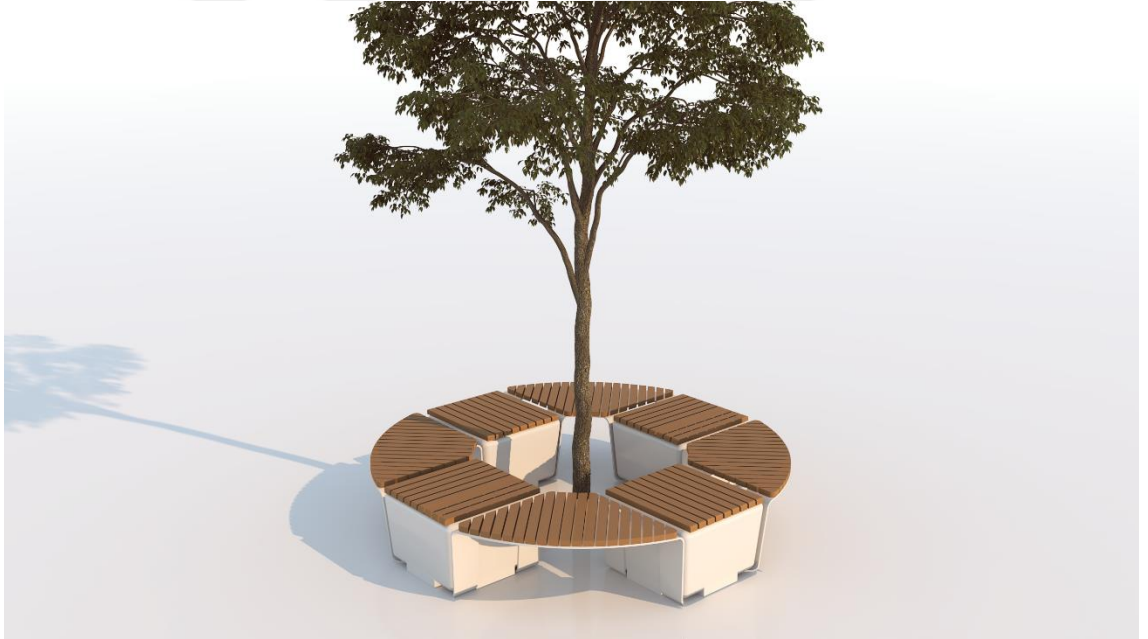
Şekil 4.57. Kompozit beton saksı önerileri

Şekil 4.58. Kompozit beton ve korten metal levhalı bilgilendirme panosu önerileri

Şekil 4.59. Kompozit beton sakı ve metal bankın bir arada kullanım senaryosu

Şekil 4.60. Kompozit beton bank ve metal bankların dairesel kullanım senaryosu

Şekil 4.61. Kompozit beton ve metal bankların dörtgen kullanım senaryosu

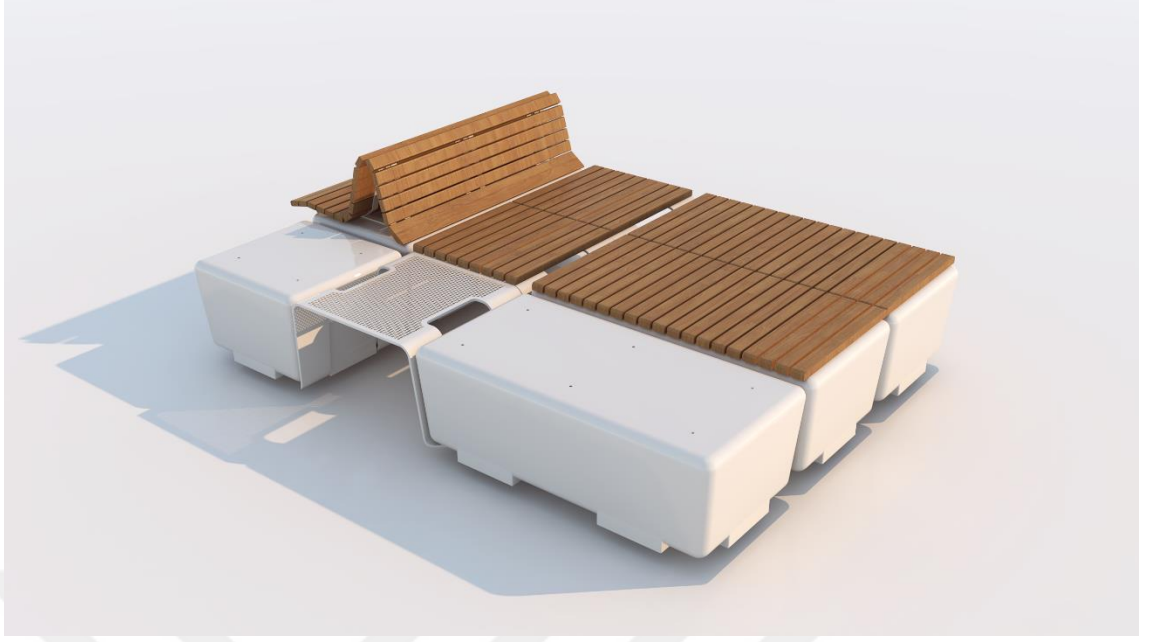
Şekil 4.62. Kompozit saksı ve metal oturma birimleriyle oluşan grup oturma alanı

Şekil 4.63. Metal ve kompozit oturma birimleriyle oluşan grup oturma tasarımı

Şekil 4.64. Ahşap yüzey tahrip olsa bile oturma işlevini sürdüren oturma birimleri

Şekil 4.65. Kompozit ve metal donatılardan oluşan dinleme ve güneşlenme birimi

5. TARTIŞMA

Elde edilen bulgular ve daha önce yapılmış çalışmalar ışığında kamusal mekânlarda yer alan kentsel peyzaj donatıları incelenmiş ve donatı malzeme ve mekân kalite arasındaki bağlantı değerlendirilmiştir. Kamusal mekân değerleri ile kentsel peyzaj donatılarında kullanılan malzemelerin kesişim özellikleri ışığında hazırlanan gözlem formlarıyla Kaleiçi'ndeki kentsel peyzaj incelenmiş ve mekân kalitesine olan etkileri değerlendirilmiştir. Sonuç olarak oluşturulacak tasarım önerileri, benzer alanlarda yapılacak uygulamalarda örnek oluşturması amaçlanmaktadır.

Kentsel mekânların kalitesini belirleme konusunda farklı araştırmacılar çeşitli ölçütler ortaya koymuştur. Montgomery (2001)'de başarılı kentsel mekânların özelliklerini şu kriterler ile özetlemiştir.

- Karmaşıklık,
- Çok büyük sayıda hareket örüntüsü (özellikle yayalar için),
- Birincil kullanımların çeşitliliği,
- İyi biçimlenmiş bir ekonomi,
- Aktif bir sokak hayatı,
- Açık saatlerde çeşitlilik,
- İnsanları harekete geçiren şeyleri içermesi,
- Okunabilirlik,
- İmgelenebilirlik,
- Bilinirlik (Montgomery, 2001).

Kentsel mekânların kalitesi değerlendirildiğinde işlevselliğin önemli kriterlerden bir tanesi olduğu düşünülmektedir. Kentsel peyzaj donatıları da sağladıkları hizmetler kamusal alanlarda mekânsal işlevselliği tamamlamakta ve mekân kalitesine katkı sağlamaktadır. Kaleiçi'nde yapılan gözlemlerde de görülmüştür ki kentsel peyzaj donatıları bakımından tatmin edici olan alanlarda kullanıcı yoğunluğunun fazla ve durağan, donatı sayısının az olduğu alanlarda ise kullanıcıların az ve hareketli olduğu görülmüştür. Kaleiçi'nde donatı sayısı ve çeşidinin fazla olduğu alanlar kullanıcılarına eğlenme, dinlenme, sosyalleşme gibi farklı işlevler sunabilmekte, donatı sayısının az ya da hiç bulunmadığı alanlar ise kullanıcıları sadece geçiş güzergâhı olarak hizmet sunabilmektedir. Bu durum kamusal alanlarda donatı sayısı ve çeşidiyle alan işlevselliğinin doğru orantılı olduğunu ve mekânsal kalitenin de aynı oranda etkilediğini göstermektedir.

Nasar (1998), kentsel mekânı incelerken “beğenilen” çevrelerin benzer kalitesini tanımlamıştır. Buna bağlı olarak beğenilen çevrelere göre beğenilmeyen çevreler de sahiplik eğilimi olduğunu ortaya çıkarmıştır. Her türlü, kritik olan çevrenin kalitesinin izleyici yönünden algılanış şeklidir. Nasar, tarafından kaliteler son derece genelleştirilmiş, tercihler dizisine çevrilmiştir (İnceoğlu 2007).

- Doğallık: Doğal çevreler ya da doğal çevrelerin yapılı öğelerden üstün olduğu alanlar.
- Bakım: İlgilenilen ve bakılan çevreler.
- Açıklık ve tanımlanmış mekân: Keyifli öge ve panorama manzaraları ile kentsel açık alanların tanımlanması.
- Tarihsel önem/içerik: Birbirine uygun tasarımları teşvik eden yapılı çevreler.
- Düzen: Organizasyon anlamında, uygunluk, tutarlılık, belirginlik, okunabilirliği içermektedir.

Kaleiçi gibi tarihsel nitelik taşıyan kentsel mekânlar ele alındığında mekânsal algı ve mekân kimliği büyük önem taşımaktadır. Bu tarz kamusal alanlarda mekân kimliğini zedeleyen uygulamalar hemen göze çapmakta ve mekândan alınan hazzı olumsuz etkilemektedir. Nasar (1998)'inde çalışmasında değindiği gibi tarihsel alanlarda birbiriyle uyum sağlayan tasarımlar önem kazanmaktadır. Kamusal alanların önemli aksesuarları olan kentsel peyzaj donatıları, Kaleiçi'ni konu alan çalışma bu açıdan değerlendirilmiştir. İncelemeye konu olan kentsel peyzaj donatılarının büyük kısmında alan kimliğini zedeleyen bulgulara rastlanmamış, genel olarak mekân kalitesine olumlu katkı sağladıkları gözlemlenmiştir. Sadece bilgilendirme ve yönlendirme levhalarının alan kimliğiyle uyumsuz oldukları tespit edilmiş, yapılan incelemelerde de bu donatıların büyük bir kısmının vandalizme uğradığı ve hasarlı olduğu gözlemlenmiştir. Donatılardaki hasar üretildiği malzemeye doğrudan alakalı olsa da, vandalizm izlerinin yüksek olması kullanıcılar tarafından alanda kabul görmediğinin de göstergesidir.

Vandalizm eylemlerinin meydana gelmesindeki en önemli unsurlardan bir tanesi de sahiplenmenin az olması veya hiç olmamasıdır. Bireyler kendilerine ait olduğunu hissetmedikleri veya benimsemedikleri herhangi bir alan ve objeye karşı sahiplenme duygusu hissetmemekte ve koruma duygusuyla yaklaşmamaktadır. Bu nedenle, özellikle kentsel yeşil alanların ve kentsel yeşil alanlar içerisinde yer alan parkların planlanması ve tasarımı aşamasında çevresiyle ilişkisi dikkate alınmalıdır. Bölgede yaşayan ve kullanıcı potansiyelini oluşturan kişilerin sosyo-kültürel yapısının da dikkate alındığı halkın planlamaya katılımının sağlandığı tasarımlar uygulamada tercih edilmelidir(Olgun 2013).

Vandalizmin kentsel peyzaj donatıları üzerindeki etkisi bazen çevresel koşulların oluşturduğu yıpranmanın ötesine geçmektedir. Olgun (2013)'de çalışmasında belirttiği gibi bunun en önemli sebebi sahiplenmenin az olması ya da hiç olmamasıdır. Kaleiçi'nde yapılan gözlemlerde donatılardaki vandalizmden oldukça az etkilendiği görülmüştür. Kaleiçi'nde incelenen kent mobilyalarının genelini tarihi dokuyla uyumlu olması, alan algısına olumsuz etki etmemelerine ve mekân kimliğiyle büyük oranda uyumlu olmalarını sağlamaktadır. Kentsel peyzaj donatılarının alanda kabul görmesine ve vandalizm eylem türlerinde oldukça az etkilenmelerine sebep olmaktadır. Alanda en çok dikkat çeken vandalizm eylem türü ise düz ve pürüzsüz yüzeylere yapıştırılan veya kazınan yazı ve ifadeler olarak gözlemlenmiştir.

Olgun (2013) yaptığı çalışmada vandalizm eylem türünün ortaya çıkmasında donatı malzemelerinin önemli etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Kentsel peyzaj donatıları üzerinden yapılan bu çalışmada da benzer bulgulara rastlanılmıştır. Donatılarda kullanılan pürüzsüz yüzeye sahip plastik malzemelerin üzerlerine boya ile yazı

yazılmasına oldukça çok rastlanılmıştır. Metal ve düz yüzeyli olan aydınlatma direklerinin hemen hemen hepsinde yapıştırılmış ilan ve etiket izlerine rastlanmıştır. Kısmen de olsa ahşap malzemeler üzerinde kazıma izleri görülmüştür. Ahşap malzemenin oldukça sık kullanıldığı çalışma alanında, vandalizm izlerine çoğunlukla oturma birimlerinde kullanılan ahşaplarda rastlanılmıştır. Bu durum vandalizm eyleminde donatı türüne bağlı farklılıklar oluştuğunu göstermektedir.

Kaçınılmaz olarak her kültürel kökenli kullanım nesnesi gibi kent mobilyaları da temel kullanım işlevlerinin yanı sıra toplum yaşamı içerisinde zamanla anlam iletilici bir nesne olurlar. Bundan dolayı, kentsel mekân kimliğine dayanan, onun ayırıcı öğelerinden biri olan ve destekleyen bir sistemin parçası olarak, kent mobilyalarının hem teknik hem de görsel açıdan kent içerisinde bir süreklilik göstermesi gerekir (Bayrakçı, 1991).

Kaleiçi'nde de tercih edilen kentsel peyzaj donatılarının genel anlamda klasik ya da sade çizgilere sahip olması alanla uyumlu olarak değerlendirilmelerine sebep olmuştur. Ancak bu kent mobilyalarının Kaleiçi gibi tarihsel kimliği ön planda olan bir alan için özellikle tasarlanmadığı, hazır kent mobilyaları arasından alan özelliklerine uygun olanlarının seçildiği gözlemlenmiştir. Hazır kent mobilyaları bu çalışmanın da amacı olan donatı, kamusal mekân ve mekân kalitesi arasındaki olumlu etkinin güçlenmesi konusundaki en büyük engel olarak görülmektedir. Ceren 2011 Antalya'daki parklarda yaptığı çalışmada bu konuya değinir ve şöyle der "Günümüzde donatı tasarımları var olan form sözlüğü ile nitelenemeyecek kadar form ve fikir çeşitliği barındırabilmektedir. Bu zenginliklerle karşımıza çıkan farklılaşmalar, aynılaşmaya başladığı zaman artık donatı tasarımını sıradanlaşması söz konusu olabilmektedir. Antalya'da bu süreci özellikle kent parklarında görmek mümkündür. Bu noktada peyzaj mimarları ve tasarımcılar modern zamanın formlarını ve malzemelerini, geçmiş zamanın alışıldık formları, malzemeleri ve yerel kültürlerin değerleri ile buluşturup yeniden yorumlayarak yeni özgün tasarımların yaratılması Antalya parklarında bir tercihten çok ihtiyaç olarak görülmektedir."

Belediyelerin tasarımcılarına ve uygulayıcılarına gerek proje aşamasında gerekse uygulamalar konusunda tam anlamıyla aktif olmalarını engelleyici prosedürleri ortadan kaldırmaları gerekmektedir. Daha iyi ve doğru donatı elemanlarının seçimleri için belediyelerin bu konuda uzman çalışanlarını daha verimli kullanması donatı elemanları açısından başlıca konulardan biridir (Ceren 2011) .

Kent mobilyaları yapıldıkları malzemeye ve üretim şekillerine göre farklı estetik özelliklere sahiptir. Kullanım amaçları göz önünde bulundurularak üretilen kent mobilyalarındaki en önemli özellik çevreye uyum sağlama ve dayanıklılıktır (3. Metin). Kent peyzaj donatılarında kullanıcıya sağladıkları fayda ve alan sağlığını yaptıkları katkıyla kamusal mekânların kalitesini artırmaktadır. Bu sebeple sağlıklı bir kamusal mekân için kentsel peyzaj donatılarının tasarım ve üretim süreçleri iyi tasarlanmalı ve malzeme, mekân ve mekân kalitesi arasındaki bağa her zaman dikkat edilmelidir.

6. SONUÇLAR

Kamusal alanlar kentlinin kimi zaman sadece geçip gittiği, kimi zaman da gününün büyük bir kısmını geçirdiği kent içi boşluklardır. Kentlinin eğlenme, dinlenme, sosyalleşme gibi kamusal ihtiyaçlarını karşıladığı bu alanlar, irili ufaklı yapılarıyla kenti uçtan uca bağlayan atar damarları oluşturmaktadır. Kaliteli kamusal mekânlarda böylelikle kent konforunu uçtan uca oluşturmakta ve kent sağlığını tesis etmektedir. Kentsel peyzaj donatıları işlevsel ve konforlu yapıları sayesinde, kullanıcı ve kent arasında bağı güçlendirmekte ve kent sağlığı konusunda önemli roller üstlenmektedir.

Kentsel peyzaj donatılarının mekân ve kullanıcı arasındaki bağa etkisi kullanıcı ve donatı arasındaki fiziksel iletişimle mümkün olmaktadır. Kullanıcı ve donatı arasındaki fiziksel iletişimde doğrudan malzemeye alakalı olup donatının mekân kalitesine etkisi malzemeler aracılığıyla oluşmaktadır. Bu sebeple donatı malzemeleri mekân kalitesine etki etmekte önemli roller üstlenirken kent sağlığına da doğrudan etki etmektedir. Mekân kalitesi ve kentsel peyzaj donatıları arasındaki ilişkiye bakabilmek için bu çalışmada malzemeler üzerinde durulmuş, alanda elde edilen veriler bu bakış açısıyla değerlendirilmiştir.

Yapılan incelemeler ve değerlendirmeler ışığında çalışmadan elde edilen sonuçlar iki kısım halinde derlenmiştir.

1. Kısım; Çalışmadan elde edilen sonuçlarının Peyzaj Mimarlığı Anabilim dalına ve yapabileceği katkılar

2. Kısım; Çalışma kapsamında incelenen kamusal mekânlar ve kentsel peyzaj donatıları arasındaki uyumun değerlendirilmesi ve sonuç olarak uygun olmayan donatıların yerine yeni donatı tasarım önerilerinin getirilmesi.

Bir kentin kendine özgü kimliği olması, onun diğer kentlerden ayrılmasına, tanınabilir hale gelmesini sağlar. Her kentin kendine özgü doğal ve kültürel değerlerine uygun kamusal mekânlar sahip olması, o kentin özgün ve kimlikli oluşunun temel esasıdır. Kentlerin kimliğini yani algısal değerini güçlendirmek için öncelikle kimliği oluşturan kimlik elemanlarının ve bunlara ait özelliklerin tespit edilmesiyle başlar. Kaleiçi bölgesi de sahip olduğu kendisine has doğal ve yapısal oluşumlarla, tarih boyu yaşattığı kültürün etkisini günümüze kadar ulaştırabilmiş ve o atmosferi bugün bile yaşatabilen nadide kimlikli alanlardan biridir. Kamusal mekânların kimliğine doğrudan etki eden kentsel peyzaj donatıları da bölge karakterine uygun ve alan algısını güçlendirir nitelikte olmalıdır. Kaleiçi'nde değerlendirilen kentsel peyzaj donatıları başta üretildikleri malzemeler olmak üzere alan kimliğiyle uyumlu olarak tespit edilmiştir. Ancak kent mobilyalarının hazır ürünlerden seçilmiş olması, Kaleiçi gibi kimlikli alanların estetik değerlerinin eksik kalması ve alan algısının güçlendirilmesi konusunda en büyük engel olarak düşünülmektedir. Seçilen donatılarda alan kimliğine uygun olmayanların bölge sakinleri ve ziyaretçiler tarafından kabul görmediği, korunup kollanmadığı ve vandalizmden daha çok etkilendikleri de gözlemlenmiştir. Bu durum alana uygun tasarlanan kentsel peyzaj donatılarının kent kimliğini güçlendirme ve sürdürülebilir malzeme kullanımının ne denli önemli olduğunu göstermektedir.

Kamusal alanların oluşturulmasında kullanılan kentsel peyzaj donatıları kent kimliğine ve mekân kalitesine etki eden önemli detaylardandır. Malzeme seçimi de kimliğin somutlaştırılmasında, kullanıcı konforunu sağlamada ve sağlıklı ve sürdürülebilir bir kentin oluşumu için önem taşımaktadır. Bu çalışmada, alana uygun tasarlanacak kentsel peyzaj donatıları için malzemelerin belirlenmesinde kullanılan metod ve yöntemler, Kaleiçi gibi benzer kimlikli alanlarda yapılacak çalışmalara örnek oluşturacak olması bu tezin en değerli sonucu olarak görülmektedir.

Yapılan araştırmalar ve gözlem verilerine bağlı olarak ahşap malzemelerde çevresel ve kullanıcıya bağlı yıpranmalar bolca tespit edilmiştir. Ancak malzemenin sıcaklık iletiminin diğer malzemelere göre daha düşük olması kullanıcıyla fiziksel temasın direk olduğu bank yüzeyi gibi alanlarda tercih edilmesini de zorunlu kılmaktadır. Yapılan çalışmanın bir sonucu olarak ahşap malzeme kullanımının oldukça düşük tutulması ya da yıpranma ve tahripler sonucunda donatının işlevini kaybetmeyeceği durumlarda kullanılması önerilmektedir.

Metal malzemelerin doğru uygulamalar sonucunda tüm alanlarda kullanılabilmesi tespit edilmiştir. Çevresel ve kullanıcı kaynaklı yıpranmalara dayanıklı olan bu malzeme uygun koruyucu boyalarla kullanılması sonucu hemen hemen tüm donatıların üretiminde tercih edilmektedir. Metal türünün de kullanılacağı alana göre tercih edilmesi donatının sağlığını etkilemekte ve mekân kalitesine doğrudan etki etmektedir. Nitekim alanda yapılan gözlemlerde paslanabilen metal parçalara sahip kent mobilyalarının iç bölgelerde sıklıkla kullanıldığını ancak deniz kenarında ise paslanmaya dayanıklı dökme demir ya da galvaniz malzemelerin tercih edildiği gözlemlenmiştir. Yine aynı şekilde denize yakın yerler için yapılacak kentsel peyzaj donatısı tasarımlarında paslanmaya dayanıklı galvaniz malzemelerin kullanımı önerilmektedir.

Beton ve doğal taş malzemeler de çevresel ve kullanıcıya bağlı yıpranmalara oldukça dayanıklı olmalarıyla Kaleiçi'nde sıklıkla tercih edildikleri gözlemlenmiştir. Özellikle doğal taş malzemenin alan kimliğiyle de uyumlu olması başka bir tercih sebebi olarak dikkat çekmektedir. Yapılacak kentsel peyzaj donatısı için doğal taş ve beton malzemelerin kullanılması önerilmektedir.

Plastik malzemelerin alanda çok sık kullanılmadığı gözlenmemiştir. Kullanıldıkları noktalarda bir kısmının kullanıcıya bağlı tahribe uğradığı tespit edilmiştir. Öte yandan alan kimliğiyle de uyumlu olmayan plastik malzemelerin gerekmedikçe bu tarz alanlarda kullanılmaması önerilmektedir.

Kaleiçi'nde yapılan gözlemlerde fırınlanmış malzemelerin genelde cephe ya da çatı kaplamalarında kullanıldığı tespit edilmiştir. Alandaki kentsel peyzaj donatılarında sık kullanılmayan bu malzemelerin sadece sınırlı sayıda terracota bitki kasası olarak bulunduğu gözlemlenmiştir. Kırılgan bir yapıya sahip olan bu malzeme kamusal alanlarda her noktada önerilmemektedir. Nitekim alanda yer alan terracota saksılarında kırıklar gözlemlenmiş ya da onarım gördükleri tespit edilmiştir.

Şekil 6.1. Öneri oturma birimlerin dörtgen biçimli kullanım senaryosu

Şekil 6.2. Öneri oturma birimlerin dairesel biçimli kullanım senaryosu

Şekil 6.3. Öneri beton saksıların kullanım senaryosu

Şekil 6.4. Öneri bilgilendirme panosunun kullanım senaryosu

Şekil 6.5. Öneri bilgilendirme panosunun kullanım senaryosu

7. KAYNAKLAR

- Arpacıoğlu, Ü., 2012. “Mekânsal kalite ve konfor için önemli bir faktör: Günışığı”. Mimarlık Dergisi 368, pp. 48–52.
- Arslan Avar, A., 2009. Lefebvre’in Üçlü-Algılanan, Tasarlanan, Yaşanan Mekân-Diyalektiđi. Dosya. (17): 7–17.
- Aydoğdu, İ. B., 2013. Bilgi Kenti Bir Değişimin Anatomisi. Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi. 8 (2).
- Aydemir, S., 2003. Kentsel Sosyoloji Ders Notları, Basılmamış Yayın, Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü.
- Bakan, K., Konuk, G., 1987. Türkiye’de Kentsel Dış Mekanların Düzenlenmesi. *TÜBİTAK*. Uygulama Kılavuzu, Ankara.
- Bayram, B., 2007. “Kamusal mekân kalitesinin yükseltilmesinde yöntemler ve kamusal sanatın rolü”. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Bilgin, N., 1990. Fiziksel Mekandan İnsani Ya Da İnsanlı Mekana. Mimarlık Dergisi, İstanbul, 241 (3): 62-65
- Bilgin, S., 1995. Türkiye’de Kentsel Mekanların Yönlendirilmesinde (kent) Planlama (kentsel) Tasarım İlişkileri, Yüksek Lisans Tezi, YTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Burt, M. E., 1978. A survey of quality and value in building. Building Research Establishment.
- Cambridge, 2022. Kalite Kelime Anlamı. URL: https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce-t%C3%BCrk%C3%A7e/quality_1 [Son erişim tarihi: 03.12.2022].
- Cassirer, Ernst., 1972. An Essay on Man, 1944. İn: New Haven, London.
- Çokar, A., 1994. Kent Mobilyaları- Çöp Kutuları- İstanbul Fenerbahçe Bölgesi’nde Bir Değerlendirme Çalışması. Doktora Tezi. İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çubuk, M., 1989. Kamu Mekanları ve Kentsel Tasarım, Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu, İstanbul, 15-16 Mayıs, s.49-50.
- Çubuk, M., Yüksel, G., Karabey, H. (1978). Yapılanmamış Kentsel Kamusal Dış Mekânlar. Yapı Dergisi. (30): 29-31
- Demir Kahraman, Meriç (2014). “İnsan ihtiyaçları ve mekânsal elverişlilik kavramları perspektifinde ya sanırlılık olgusu ve mekânsal kalite”. İn: Planlama dergisi 24.2, pp. 74–84.
- Elmalı, S. A., 2018. Kent Mobilyasının Gelişim Süreçleri Ve Türkiye Ölçeğinde Tasarımlarının İncelenmesi. Yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul, 12 s.

- Harvey, D., 1973. Sosyal Adalet Ve Şehir. Metis Yayınları, 2003, İstanbul, 116 s.
- Hasol, D., 1979. Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü. 2. Baskı Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul, 344 s.
- Hoşkara, Ş., 2010. Kentin Tadı Tuzu: Meydanların Büyüsü. Mekânperest Havadis Gazetesi Eki. 07 Mart 2010
- İlgar, E., 2008. Kent Kimliği Ve Kentsel Değişimin Kent Kimliği Boyutu. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi. Eskişehir.
- İnceoğlu, M., Ayfer, A., 2009. “Kentsel Mekânda Kalite Kavramı.” Megaron 4.3.
- Juran, J., Godfrey, A, B., 1999. “Quality handbook”. In: Republished McGraw-Hill 173.8.
- Geocarrefour revue de geographie de Lyon , 2001. L’espace Public, 76(1).
- Gibson, J. J., 2014. The ecological approach to visual perception: classic edition. Psychology Press.
- Gökgür, P., 2008. Kentsel Mekanda Kamusal Alanın Yeri. Bağlam Yayıncılık. İstanbul.
- Güleç, Solak, S. 2014. Mekan-Kimlik Etkileşimi ve Kentsel Mekandaki Tezahürleri. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Gürel, S., 1970. Kent Planlamasına Giriş Ve Çevre Kavramı. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Olgun, R., 2013 Kentsel Yeşil Alanlarda Vandalizm Ve Olası Tasarım Çözümlerinin Antalya Örneğinde İncelenmesi. Akdeniz Üniversitesi, Antalya, 79 p.
- Oxford 2022. Kalite Kelime Anlamı. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/quality> [Son erişim tarihi: 03.12.2022].
- Keleş, R., 1973. 100 Soruda Türkiye’de Şehirleşme, Gerçek Yayınevi, Ankara, 7 s.
- Keleş, R., 2004. Kentleşme Politikası. (8. Baskı). İmge Kitapevi, Ankara.
- Konuk, G., 1991. Zaman ve Mekanın Bir Sentezi Olarak Kentsel Tasarım, I. Kentsel Tasarım ve Uygulamaları Sempozyumu, İstanbul, 23-24 Mayıs, s.54-56.
- Mumford, L., 2007. Tarih Boyunca Kent. G. Koca ve T. Tosun (çev.). Ayrıntı Yayınevi, İstanbul.
- Pacione, M., 2003. “Urban environmental quality and human wellbeing—a social geographical perspective”. In: Landscape and urban planning 65.1-2, pp. 19– 30.
- Park, R., 1967. On Social Control and Collective Behavior. University of Chicago Press, Chicago.
- Sencer, Y., 1979. Türkiye’de Kentleşme, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 9 s.
- TDK, 2021. Kelime Anlamı. <https://sozluk.gov.tr/> [Son erişim tarihi: 09.19.2021].

Toussaint, J. Y., Zimmermann, M., 2001. User, Observer, Programmer et fabriquer l'espace Public. Presses Polytechniques et Universitaires Romandes, Lausanne.

Yahyagil, M.Y. 1998. Kentlerin Kùltürün Gelişmesindeki Etkileri. DergiPark, 25 (0): 105

8. EKLER

KAMUSAL MEKAN GÖZLEM FORMU									
Konum Özellikleri				Alan Görseli/ Harita					
Mahalle:									
Sokak:									
YAPISAL ALAN ÖZELLİKLERİ									
Bitkisel Alan	Yapısal Alan			Bitkisel+Yapısal Alan					
KAMUSAL ALAN KULLANIM TIPI									
DÜZENLENMİŞ YAYA ALANLARI		GEÇİŞ ALANLARI		ALIŞVERİŞ ALANLARI		BÖLGELER-MEYDANLAR		DİĞER KENTSEL MEKANLAR	
Parklar ve Rekreatif		Caddeler ve Sokaklar		Ticaret ve İş Merkezleri		Meydanlar		Konut Park ve Bahçeleri	
Çocuk Oyun Alanları		Yaya ve Bisiklet Yolu		Pazar Yerleri		Deniz Kıyıları		Boş Alanlar	
Spor Alanları		Otoparklar		Yarı Zamanlı Alan		Açık Hava Müzesi-Odeonlar		Yapılanma Süresince Alanlar	
Rekreatif Alanlar									
Fuar, Luanapark									
Piknik Alanları									
ALAN KULLANIM YOĞUNLUĞU									
Gündüz Kullanımı					Gece Kullanımı				
Yüksek	Düşük			Orta	Yüksek	Düşük			Orta
ÇEVRESEL BASKI DEĞERLERİ									
Güneş Işığından			Yağmur Suyu			Deniz Etkisi			
Etkileniyor	Etkilenmiyor	Kısmen Etkileniyor	Görüyor	Görmüyor	Kısmen Görüyor	Deniz suyuna direk temas ediyor	Serpinti var	Serpinti yok	Etkilenmiyor
MEKANSAL KALİTE ÖLÇÜTLERİ									
Alan Güvenliği		Alana Erişim		Alanda Estetik Kaygı (Cazibe)			Alanda Düzen		
Güvenli	Değil	Mümkün	Değil	Var	Yok	Kısmen	Var	Yok	Kısmen
Alan Konforu		Alanın Tanımlı Kimliği		Kullanıcılara Yönelik Hizmetler			Alan Bakımı		
Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Kısmen	Bakımlı	Değil	Kısmen
ALANA HAKİM MALZEME TÜRLERİ									
Metal ve Alaşımları	Ahşap	Beton	Doğal Taşlar	Plastik ve Alaşımları		Seramik	Tuğla	Terakota	Cam
Malzeme Görselleri									

Ek: 1. Kamusal Mekân Gözlem Formu

KENTSEL PEYZAJ DONATISI GÖZLEM FORMU								
Kentsel Peyzaj Donatısı Özellikleri			Donatı Görseli					
Donatı Tipi								
Kullanım Amacı								
Adet								
KENTSEL PEYZAJ DONATISINA ÇEVRE İLİŞKİSİ								
Güneş Işığı			Yağmur Suyu			Deniz Etkisi		
Görüyor	Görmüyor	Kısmen	Etkileniyor	Etkilenmiyor	Kısmen	Etkileniyor	Etkilenmiyor	Kısmen
KENTSEL PEYZAJ DONATISI KULLANICI İLİŞKİSİ								
Kullanıcının Fiziksel Teması			Vandalizm			Bakım İhtiyacı		
Mümkün	Değil	Kısmen	Uğramış	Uğramamış	Kısmen	Var	Yok	Kısmen
KENTSEL PEYZAJ DONATISININ DURUMU								
Sağlam			Hasarlı			Kısmen Hasarlı		
KENTSEL PEYZAJ DONATISI MALZEMELERİ								
Metal ve Alaşımları	Ahşap	Beton	Doğal Taşlar	Plastik ve Alaşımları	Seramik	Tuğla	Terakota	Cam
Malzeme Görselleri								

Ek: 2. Kentsel Peyzaj Donatısı Gözlem Formu

ÖZGEÇMİŞ

SÜLEYMAN AYDOĞMUŞ

ÖĞRENİM BİLGİLERİ

Yüksek Lisans 2019-2022	Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Antalya
Lisans 2008-2013	Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Antalya

MESLEKİ VE İDARİ GÖREVLER

Firma Kurucusu 2019-Devam Ediyor	Alle Tasarım Peyzaj Mimarlığı Proje Ofisi, Antalya
Proje Yöneticisi 2018-2019	ADD Design Studio Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı Proje Ofisi, Ankara
Proje Sorumlusu 2015-2018	On Tasarım Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı Proje Ofisi, Ankara
Peyzaj Mimarı 2014-2015	Tuba Dural Peyzaj Mimarlığı ve Tasarım Ofisi, Antalya
Peyzaj Mimarı 2013-2014	UEE Landscape Architecture International, Antalya